

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE VE İNGİLTERE YEREL YÖNETİM SİSTEMLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hikmetcan GÜLCÜOĞLU

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Şubat, 2020

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE VE İNGİLTERE YEREL YÖNETİM SİSTEMLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hikmetcan GÜLCÜOĞLU
(Y1712.180010)

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

Şubat, 2020

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1712.180010 numaralı öğrencisi **Hikmetcan GÜLCÜOĞLU**'nun "**Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 31.12.2020 tarihli ve 2020/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 11.02.2020 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Ercan EYUBOĞLU	Istanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Hatice Deniz YÜKSEKER TEKİN	Istanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Deniz TÜRKER	Kadir Has Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Hazar VURAL JANE	Istanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Fethi GÜRÜN	Üsküdar Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı çalışmanın yazılmaya başlanmasından bitimine kadar olan tüm süreçte bilimsel ahlak ve geleneklere uygun olarak yazıldığını ve yararlanmış olduğum eserlerin kaynakçada yer alanlardan oluştuğunu ve çalışmada bunlara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve onurumla beyan ederim. (11/02/2020)

Hikmetcan GÜLCÜOĞLU

ÖNSÖZ

Yerel yönetimler merkezi yönetime göre halka daha yakın olan idari birimlerdir ve bütün dünyada en fazla tartışması yapılan konuların başında gelmektedir. Devamlı değişim ve gelişim gösteren dünyada yerel yönetimler gün geçtikçe daha önemli bir hale gelmektedir. Bu tez çalışması Türkiye ve İngiltere yerel yönetim sistemlerinin karşılaştırılmasını yapmak için hazırlanmıştır.

Tez çalışmasında, Türkiye ve İngiltere'deki yerelleşme için gösterilen çabalar dikkate alınmış ve merkezi hükümet ile yerel birimler arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur. Buna ek olarak, hem İngiltere'nin hem de Türkiye'nin son zamanlarda kamu yönetimlerinde yapılmak istenen yeniden yapılanma faaliyetleri ve yerel yönetimlere dair yapılan reformlara, iki ülkenin yerel yönetimlerinin mali yapılarına, bilişim teknolojilerinden yararlanarak yaptıkları hizmetlere ve gelecek kuşaklara ilişkin planlarına yer verilip iki ülkenin yerel yönetim sistemlerinin karşılaştırılmasını yapmak amaçlanmıştır.

“Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi” adlı bu çalışmanın her aşamasında benden bilgi, birikim ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU' na teşekkür ederim. Son olarak eğitim hayatım süresince maddi ve manevi destekleriyle beni yalnız bırakmayan aileme de teşekkür ederim.

Şubat, 2020

Hikmetcan GÜLCÜOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. KÜRESELLEŞME YERELLEŞME VE YEREL YÖNETİMLER	4
2.1. Küreselleşme Kavramı	4
2.2 Yönetim Kavramı	5
2.2.1. Merkezi yönetim	7
2.2.2. Yerinden yönetim.....	9
2.3. Yerel Yönetimler.....	11
2.3.1. Yerel yönetim kavramı.....	12
2.3.2. Yerel yönetim düşüncesinin gelişimi	13
2.3.3. Kamu yönetiminin yeniden yapılanması.....	20
2.3.4. Yerel yönetimlerin vatandaşa karşı yeni sorumlulukları	23
2.3.4.1 Bilgi hakkı ve haber alma	23
2.3.4.2 Katılım hakkı.....	24
2.3.4.3 Başvuru hakkı	25
3. İNGİLTERE’DE YEREL YÖNETİMLER VE ETKİNLİĞİ	27
3.1 İngiltere Coğrafi Konumu	27
3.2 İngiltere’de Yönetimsel Sistem	27
3.3 Yerel Yönetimlerin Tanım ve Niteliği	29
3.4 Yerel Yönetim Alanındaki Yeniden Yapılanma Çalışmaları.....	30
3.5 Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı.....	32
3.5.1 Vergiler	32
3.5.2. Merkezi yönetimden yardımlar	33
3.5.3. Borçlanma	34
3.5.4. Satış gelirleri	34
3.6. Yerel Yönetim Hizmetleri.....	35
3.6.1. Eğitim.....	36
3.6.2. Sosyal hizmetler	36
3.6.3. Çevre sağlığı.....	36
3.6.4. Konut hizmetleri.....	37
3.6.5. Diğer hizmetler.....	38
3.7. Yerel Yönetimlerin Teknolojiyi Kullanma Yetenekleri	39
3.8 Yerel Yönetimlerin Şeffaflık ve Hesap Verme Yükümlülüğü.....	41
3.9 Yerel Yönetimlerin Gelecek Kuşaklara İlişkin Planları.....	43
4. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE ETKİNLİĞİ	45

4.1 Türkiye 'nin Coğrafi Konumu	45
4.2 Türkiye'de Yönetimsel Sistem.....	45
4.3 Yerel Yönetimlerin Tanım ve Niteliği	46
4.4 Yerel Yönetim Alanındaki Yeniden Yapılanma Çalışmaları.....	48
4.5 Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı.....	55
4.5.1. Vergiler	56
4.5 2. Harçlar ve harcamalara katılma payları	56
4.5 3. Merkezi yönetim vergilerinden ayrılan paylar	56
4.5 4. Hizmet karşılığı alınan ücretler	57
4.5 5. Merkezi yönetim yardımları.....	57
4.5 6. Borçlanma	57
4.5 7. Ticari ve sınıai gelirler	58
4.6 Yerel Yönetim Hizmetleri.....	58
4.6 1. Eğitim.....	59
4.6 2. Sosyal hizmetler	59
4.6 3. Çevre sağlığı.....	60
4.6 4. Konut hizmetleri.....	61
4.6 5. Ulaşım hizmetleri	63
4.6 6. Diğer hizmetler.....	64
4.7 Yerel Yönetimlerin Teknolojiyi Kullanma Yetenekleri	65
4.8. Yerel Yönetimlerin Şeffaflık ve Hesap Verme Yükümlülüğü.....	67
4.9 Yerel Yönetimlerin Gelecek Kuşaklara İlişkin Planları.....	69
5. İNGİLTERE VE TÜRKİYE YEREL YÖNETİM KARŞILAŞTIRILMASI	71
6. GELECEKTEKİ ETKİN YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN ORTAK ÖNERİLER	82
7. SONUÇ	85
KAYNAKLAR	88
ÖZGEÇMİŞ	100

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EEA	: Avrupa Ekonomik Alanı
KBB	: Kent Bilgi Bankaları
LAA	: Yerel Bölge Anlaşmaları
LGO	: Local Government Ombudsman
LSP	: Yerel Stratejik Ortaklıklar
MAA	: Çoklu Bölge Anlaşmaları
NHS	: Ulusal Sağlık Hizmetleri
PCT	: Primary Care Trusts
SCS	: Sürdürülebilir Toplum Stratejileri
SEA	: Single European Act
TODAIE	: Türkiye ve Orta Doğu Kamu Amme İdaresi Enstitüsü
UK	: United Kingdom

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1: Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetimler Farklılıkları.....	72
Çizelge 2: Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Özellikleri	74
Çizelge 3: Türkiye'de Yerel Yönetim -Sosyal Hizmetler	76
Çizelge 4: İngiltere'de Yerel Yönetim- Sosyal Hizmetler	78
Çizelge 5: Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim-Konut Hizmeti.....	79

TÜRKİYE VE İNGİLTERE YEREL YÖNETİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

ÖZET

Bu çalışmada üniter devlet yapısının egemen olduğu Türkiye ve İngiltere'de yerel yönetim sistemleri karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Türkiye ve İngiltere'deki yerelleşme için gösterilen çabalar dikkate alınmış ve merkezi hükümet ile yerel birimler arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur. Çalışma süresince yerli ve yabancı alanyazın yerel yönetim sistemleri ve uygulamalarına ilişkin bilgilerden yararlanılmıştır. Çalışma Türkiye ve İngiltere'de yerel yönetim sistemleri konusunda yazılmış makale ve kitapların taranması ve yerel yönetim uygulamaları üzerine devletlerin edinmiş olduğu tecrübelerin kullanılması yoluyla hazırlanmıştır. Alanyazın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde yerel yönetim uygulamaları ve politikaları bakımından İngiltere'nin Türkiye'ye nazaran daha aktif ve verimli uygulamalar gerçekleştirdiği söylenebilir. Nitekim İngiltere'nin yerel yönetim hizmetleri 12.yy 'a dek uzanırken Türkiye'nin çağdaş düzeyde yerel yönetim kararları 19. yy 'da vücut bulabilmiştir. Öte yandan Türkiye'nin 19.yy öncesinde Osmanlı Döneminde de farklı birimler adı altında yerel yönetim uygulamaları yürüttüğü bilinmektedir. Ancak halkın doğrudan yerel yönetim faaliyetlerine katılımını ve refahının da bu şekilde sağlanacağından hareketle politikalar uygulayan İngiltere'ye göre günümüz Türkiye'si merkezi yönetimi ön planda tutarak halkın oluşturduğu konsey kararlarının bağlayıcılığına gereken ciddiyet verilmemektedir. Bu anlamda sağlıklı yerel yönetim uygulamalarının birincil etki alanında kalan ve onların istek ile şikayetlerinin doğrudan kararlar üzerinde etkisinin olması gerektiği başka bir deyişle merkezi otoritenin esnetildiği halkın katılımıyla oluşturulduğu demokratik ortamdaki yerel yönetim politikalarının optimum sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Nitekim Türkiye halen yerel yönetim uygulamaları üzerine geliştirdiği politikalar ve etkinliklerle bu alanda başarılı ülkeler arasında yer almak istediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetim, Türkiye ve İngiltere'de Yerel Yönetim, Halkın Katılımı, Yerel Yönetim Hizmetleri*

TURKEY AND THE UNITED KINGDOM COMPARATIVE ANALYSIS OF LOCAL GOVERNMENT SYSTEM

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the local government systems in England and Turkey where the unitary state system prevails. Taking into account the localization efforts in the two countries, addressing the relations between central government and local government is the main topic of the study. During the course of the study, information about local and foreign language systems and applications of the summer was used. The study was prepared through the scanning of articles and books on local government systems in Turkey and the UK and the use of experience gained on local government practices. When the findings of the field are evaluated in general, it can be said that the UK has implemented more active and efficient practices than Turkey in terms of local government practices and policies. As a matter of fact, while the UK's local government services extended back to the 12th century, Turkey's decisions on local government at the modern level were made in the 19th century. It was incarnated in the 19th century. On the other hand, it is known that Turkey carried out local government practices under the name of different units during the Ottoman Period before the 19th century. However, according to the UK, which implements policies based on the direct participation of the people in the direct decentralization activities and the welfare of the people, the council decisions of the people are formed by keeping the central government in the foreground. Binding is not given the necessary seriousness. In this sense, healthy local government practices in the primary domain and their request complaints should have a direct impact on the decisions, in other words, the central authority is created with the participation of the people who are stretched local government policies in a democratic environment are thought to have optimum consequences. As a matter of fact, Turkey still wants to be among the successful countries in this field with the policies and events it has developed on local government practices.

Keywords: *Local Government, Local Government in Turkey and the UK, Public Participation, Local Government Services*

1. GİRİŞ

Yerel yönetimler belirli bir coğrafyada yaşayan yerel topluluğun ortak beklentilerini ve gereksinimlerini karşılamak üzere, karar organları yerel halk tarafından seçilen ancak görev ve yetkileri kanunlarla sınırlı olan, özel gelir, bütçe ve personele sahip, merkezi hükümetle olan ilişkilerde özerk olarak davranabilen kamu tüzel kişileridir. Tanım dikkate alındığında yerel yönetimlerin toplumun gelişme düzeyiyle yakından ilgisi olduğu görülmektedir. Tüm kamusal hizmetlerin, merkezi olarak idarece yerine getirilmesi teknik olarak imkânsız olacağı gibi psikolojik ve sosyal bakımdan da istenilen bir durum değildir. Kamu hizmetlerinin hepsinin merkezi yönetim tarafından yürütülmesinin imkânsızlığı göz önüne alındığında merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin kamu hizmetlerini yürütme konusunda birbirlerini tamamlayıcı oldukları gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin işleyiş modeli uygulandığı ülkeye göre farklılıklar göstermekle beraber dünyanın birçok ülkesinde, köy, kasaba, şehir, büyükşehir ve bölge yönetimleri şeklinde örgütlenmektedirler. Bu noktada yerel yönetimlerin ne kadar özerk olduğu, merkezi yönetim tarafından ne kadar yeterli görev, yetki, sorumluluk ve mali kaynakla donatıldığı ön plana çıkmaktadır.

Yerel yönetimler, doğrudan demokrasinin en önemli araçlarından birisidir. Demokrasinin yerleşmesi, halkın yönetime katılımının ve devlet vatandaş işbirliğinin sağlanması ilk olarak yerel yönetimlerde hayata geçirilmektedir. Seçimle göreve gelen yerel birimler toplum kimliğini ifade etmek, değişiklik ve öğrenmeyi teşvik etmek, farklılığı belirlemek, uygun işbirlikleri ve hızlı cevap vermede, halkın katılımını sağlamada, politik eğitim ve öğretim sağlamada ve güç dağıtmada etkili bulunmaktadır. Ülkelerin elinde bulundurduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değerleri bağlamında belediyelerin işlevlerindeki değişikliğin süreceği görülmektedir.

Bu noktada, bu çalışmada üniter devlet yapısının egemen olduğu Türkiye ve İngiltere yerel yönetimlerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Türkiye ve

İngiltere'deki yerelleşme için gösterilen çabalar dikkate alınmış ve merkezi hükümet ile yerel birimler arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur.

Karşılaştırma yapmak için İngiltere'nin seçilmesindeki sebeplerden biri yerel yönetimin ilk olarak İngiltere özelinde ortaya çıkması ve İngiltere'nin çok eskiye dayanan yerel yönetim geçmişinin olması diğeri ise Türkiye'nin yerel yönetimler konusunda İngiltere'den emsal olarak alabileceği uygulamaların varlığının olabileceği hususunun ortaya konulmak istenmesidir. Buna ek olarak, hem İngiltere'nin hem de Türkiye'nin son zamanlarda kamu yönetimlerinde yapılmak istenen yeniden yapılanma faaliyetleri ve yerel yönetimlere dair yapılan reformlara da önem verilerek, iki ülkenin yerel yönetim sistemlerinin karşılaştırılmasını yapmak amaçlanmıştır.

Diğeri taraftan bu çalışmada teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin artan boyutuna yönelik yerel yönetimlerin alt ve üst yapısıyla, çevresel ve tarihsel değerleriyle, kültürel farklılıkların bütünlleştirici olgusu ile yaşanabilir bir alanın oluşturulması yerel yönetimlerin gelecek planları ile yakından ilgili olup İngiltere ve Türkiye yerel yönetimlerinin, toplumların ve ülkelerin tarihinde uzun zaman dilimlerinde yoğun gelişmelere yönelik olarak ve geleceğin yeni stratejilerine uyumu bağlamında realize olmaları sağlanmasına yönelik önerilere de yer vermek hedeflenmiştir. Böylelikle bu çalışma ile bilişim teknolojilerinden yararlanan yerel idarelerin yaptıkları hizmetlerin, hem çalışanlar için, hem de vatandaş merkezli olarak daha etkili bir duruma nasıl ulaşabileceğine de önem verilmektedir.

Yerel yönetim uygulamaları açısından her ülke değişik uygulamalar gerçekleştirmektedir. Burada ülkelerin genel idare özellikleri önemlidir ve yerel idareleri de bu genel özelliğin yansıyan görüntüsü olarak oluşmaktadır. Bu etkiyle beraber ülkeler şekillenmekte ve bir ekolün temsilcisi olmaktadır. Her ülke kendisi ve toplum için en iyi yönetim biçimini uygulama amacındadır. Burada devletlerin buldukları coğrafya, politikaları, kültürel değerleri etkilidir.

Konu başlığı altında İngiltere ile Türkiye'deki yerel yönetimlerin yapısı, hizmet ve görev alanları, merkezi hükümet ve yerel yönetimler arasındaki görev dağılımının adaletli bir şekilde yapılıp yapılmadığı, yerine getirdikleri hizmetler ile toplumsal ve çevresel alanda yarattıkları katma değer irdelenecek sonrasında karşılaştırmalı olarak belediyelerin yıllardır verdikleri hizmetlerin birbirlerine benzerliklerine veya farklılıklarına ve özellikle yerel yönetim alanında ortaya koydukları farkındalıklara

göre değerlendirilmeleri yapılacak ve yerel yönetimlerin teknolojiyi kullanabilme ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir ortam bırakabilme yetenekleri araştırılacaktır. Bunlara ilaveten iki ülkedeki yerel yönetimlerin idaresi, yapmış oldukları faaliyetler ve teşkilat özellikleri bakımından karşılaştırılmasının yapılması da hedeflenmiştir.

2. KÜRESELLEŞME YERELLEŞME VE YEREL YÖNETİMLER

Küreselleşme ve yerelleşme dönemi olarak nitelendirilebilecek olan yüzyılımızda ulus devletlerin egemenliklerini uluslar üstü, uluslararası, bölgesel ve kentsel güç merkezleriyle paylaşması gerekiyor. Ayrıca, merkezi hükümetlerin bundan böyle alacakları kararları kendi tercihlerine göre ve kendi spesifik kriterlerine göre veremeyeceklerini savunuyorlar. İlk bakışta birbiriyle çelişen bu iki taraflı gelişim ve değişim süreci durumunda, küreselleşme eğilimi, geleneksel yönetim uygulamalarını, milletlerarası yapıları ve işleyişini hızla değiştiriyor; Öte yandan, âdemi merkezîyetçilik süreci, küreselleşme eğiliminin tek tip ve merkezci anlayışını yeniden üreterek ve ifade ederek daha insan ve yaşanabilir bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunur (Ökmen ve Özer, 2007: 20).

2.1. Küreselleşme Kavramı

Küreselleşmenin ilk doğuş vaktine dair bir görüş birliği yoktur ve bu durum küreselleşmenin ekonomik, finansal, politik, kültürel ve sosyal alanlarda kendini gösteren çok boyutlu bir yapısıyla ilgilidir. İlke düzeyinde, küreselleşme belki bir insan topluluğunun ya da kültürünün başka bir topluluk ya da kültürle buluşması ve teması açısından insanlık geçmişi kadar eskiye dayanmaktadır (Acar, 2002: 17).

Küreselleşmenin sanayi toplumunun yapısını aşan yeni bir yapının adımı olduğunu ve bu bağlamda olumlu sonuçlar üreteceğini düşünenler var. Buna göre, sorunlar ve çözümler küreselleşmekte ve coğrafi ilişkiler bilgi ve iletişim ile zarar görmektedir. Bütün dünya tek bir dünya, tek bir alan haline geliyor. Küresel sorunlar ve çözümler, ülkelerin dışarıda yaşamasını imkânsız kılıyor. Bu durum yeni yaklaşımlar gerektiriyor. Çünkü eski politik yaklaşımlar ulus devlet odaklı ve yeni duruma uymamaktadır. Bu gelişme iki politik tepki yaratır. Bunlardan ilki, küreselleşme

sürecine direnmeye çalışanlar. Diğeri ise tüm sistemleri netleştirmeye çalışma ve hem siyasi hem de ekonomik ilişkileri açıklığa ve yaygınlığa getirme eğilimidir. Bu çerçevede, küreselleşme sanayi devriminin ölümüdür. Küreselleşme, sınıfsız bir topluma doğru ilerlemenin orta aşamasıdır (Altan, 1997: 9- 10).

Küreselleşmenin olumlu ya da olumsuz olduğuna ilişkin birçok tartışma ve eylemler bulunmaktadır. Nitekim küreselleşme devletten devlete, toplumdaki topluma, bölgeden bölgeye hatta kendi aralarında bile farklılaşan iyi ve kötü yönleri olabilmektedir. Bu anlamda aynı devlet bünyesinde ya da toplumsal gruplarda bir bakımdan pozitif bir bakımdansa negatif gelişmeler yaşanabilmektedir. Küreselleşme; her bireyin fikir birliğine sahip olduğu, yerel bireylerin iştiraki, bu anlamda yerel demokrasiyi iyileştirme bakımından alışılmış motifleri tamamıyla değiştiren bir forma sahiptir (Yücel, 2003:99).

2.2 Yönetim Kavramı

İnsanlığın işbölümünü bulduğu an itibariyle “yöneten-yönetilen” olgusunun olduğu bilinmektedir. İnsanlar, beş bin yıldır iktisadi ve sosyal örgütlenmeyi yönetim düşüncesi etrafında birleştirmektedir(Güler, 2006: 2). Toplumla ilişkin işbölümünün anlaşılması, doğaya karşı korunma ve kötülöklere karşı beraber hareket etme düşüncesinin gelişimiyle, yönetim, sevk-idare gibi duygular ile toplum için bir şeyler yapma düşüncesi insanlar için içselleşmiştir (Eryılmaz, 2011: 1) .

Sosyal bir varlık olan insanlar yaşamlarını tek başlarına idame ettiremez, diğeri insanlarla mal, hizmet, çalışma, yardımlaşma, bilgi gibi hususlarda iki taraflı diyalog halinde olurlar. Birbirlerine yardım etme ve birlik olunması anlayışı “yönetim” sürecinin gelişmemiş durumuyla var olmasına ve giderek başka bir hal almasına yol açmıştır. Bu geçen sürede, insanlar arasında oluşan ilişkiler ve toplumsallaşma ilerlemiş ve kapalı toplumlar(komün) ortaya çıkmıştır. Devlet ve idare kavramlarının Mezopotamya’da göçebelikten kurtulup yerleşik düzene geçip hayatlarını devam ettirdikleri düşünölen medeniyetlerde oluştuğları varsayılmaktadır(Nohutçu, 2009: 393).

Ur şehrinde bulunan Urnammu’nun Kanunları, Daduşa dönemine ait Eşnunna Kanunları, İsin Kralı Lipit-İştar Kanunları ve en önemlisi Sümer ve Akad topraklarını birleştirip bir imparatorluk oluşturmuş Hammurabi’nin Kanunları (Tosun,

1963: 127) sosyal hayatı düzenleyen ve yönetsel ilkeleri içeren ilk yazılı hukuk kuralları olarak kabul edilir. Daha sonra ise ailenin, genos ve frateri aşamalarından geçerek gelişmesini tamamladığı zaman (MÖ VIII-VII. yüzyıl), Antik Yunan'da bugünün devletinin rolünü almış, dini, askeri, ekonomik ve siyasal bir bütünlüğü olan site/şehir devleti (polis) ortaya çıkmıştır (Göze, 2011: 1).

Devlet kendi içinde değişim geçirmiş, toplumun yönetilme güdüsü ilk olarak krallığın daha sonra aristokratik ve demokratik yönetimlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. İnsanoğlunun üretim kabiliyetindeki yükselişin neticesiyle, gittikçe gelişen sosyal yaşamın karışıklığın dolaylı halk ortak menfaatleriyle ilgilenilmesi konusunda aralarından birini görevlendirmiş ve bu kişiler gün geçtikçe kendilerinden üstün konuma ulaşmış, kendilerini halktan ayrı düzende teşkilatlandırarak, toplumun hepsinin üstünde kendi egemenliklerini oluşturmuş, daha sonra ise ellerindeki bu hâkimiyet gücünü halka desantralize ederek demokratik meşruiyet oluşturulmasını sağlamaya çalışmışlardır (Özel ve Eren, 2008).

Sosyal bir varlık olan insanın beraber hayatlarını sürdürme gereksiniminin belirli kurallar belirlenmesini gerektirmesi, toplumun bu kurallara uyma mecburiyetinde olması ancak zorla da uyamayacakları kuralların olması, yönetimlere ve siyasal yapılara duyulan gereksinimin en önemli sebeplerinden biridir. Toplumun baskı yapılmadan ve hür iradeleriyle bu kurallara uyması sağlanmalıdır(Dursun, 2012: 198).

Yönetim oldukça geniş kapsamlı bir uygulamadır. Yönetimin toplulukların amaçlarını gerçekleştirmek için koordinasyon içinde oldukları sırada planlama, örgütlenme, yöneltme, işbirliği ve denetim çalışmalarının oluşması sürecidir (Ergun ve Polatoğlu, 1992: 3-4; Tortop, 2010: 13-17; Özer, 2005: 17-23; Nohutçu, 2009: 22-23). Bu çalışmalar da belirli kapsamda faaliyet, mobilizasyon, toplumun ve maddi değerlerin yönlendirilmesi gerekliliğini doğurur.

Eryılmaz (2011: 3), yönetim kavramını bir örnekle tanımlayarak yönetimin bir kişinin tek başına yerinden kaldıramayacağı bir kayayı hareket ettirmek için iki veya daha fazla kişinin işbirliği yapması hali olarak tanımlamış ve yönetim faaliyetinin “insan-grup”, “etkileme ve işbirliği” ile “amaç” öğelerinden oluştuğunu ifade etmiştir. Yönetim kavramı, Nohutçu'ya (2009: 3) göre, önceden tayin edilmiş

hedeflere erişmek için bir güç yapılanmasının oluşumunda uyum içinde çalışan insanların etkinliklerini ifade eder.

Güler'e (2005: 2) göre yönetim kavramı ise insanların ekonomik ve toplumsal teşkilatlanma biçimidir ve siyaset kavramı yönetimin unsurlarını ve iktidarın kaynağını yaratırken, yönetim bu unsurlarında maddi temelini oluşturan ekonomik ve toplumsal sistemin teşkilatlanma biçiminin kendisidir. Kamu Yönetimi Sözlüğünde de yönetim kavramı, öncelikle elverişli bir durumda, bir gruba bağlı kişilerin davranışlarını etkileyerek, onların çabalarının ortak bir amaç doğrultusunda istenen neticeleri elde edebilecek şekilde yönlendirilmesi süreci olarak, ikinci anlam karşılığı olarak bir işi çekip çevirmek, bir topluluğun başında bulunmak ve üçüncü olarak da bir kurumu yöneten kişilerin hepsini ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır(Bozkurt, vd. 2008: 265).

Yönetim bir süreç ve faaliyetler bölümüdür. Bu süreci oluşturan bazı öğeler vardır. Bu öğeler planlama, teşkilatlanma, personel temini, yönlendirme, koordinasyon ve denetimdir.(bazı yazarlar bu öğelere bütçeleme ve iletişimi de eklerler.).Yönetim zaman zaman kurumları, örgütleri, personeli, otoriteye sahip güç merkezlerini, işlev ve yapılan faaliyetleri belirtmek için de kullanılabilir. Yönetimin çok eski zamanlardan beri geliştirilen bir kavram olmasından dolayı, yönetim hakkında farklı zaman ve coğrafyalarda yapılan araştırmalar da çeşitlilik göstermiştir.

2.2.1. Merkezi yönetim

Merkezi yönetim, kamu hizmetlerinde birliği ve bütünlüğü sağlamak amacıyla merkezi hükümet ve hiyerarşik yapısı dâhilindeki kuruluşlarca bu hizmetlerle alakalı kararların ve çalışmaların gerçekleştirilmesidir. Merkezi yönetim, idari ve siyasi olarak iki grupta organize edilir. Siyasi merkezi yönetim; Bir ülkedeki yasama meclisinin ve yürütme gücünün benzersiz olduğu ve tüzel birliğin olduğu ile açıklanabilir. Burada tehlikede olan "üniter devlettir." İdari merkezileştirme, kamu otoritesinin merkezileştirilmesini gerektirir ve kamu hizmeti ile ilgili politika belirleme ve karar alma yetkisi merkezi yönetimde yoğunlaşır. İdari merkezilik, siyasal merkezîyetçiliğin sonucudur ve merkezin hiyerarşik otoritesinin olduğu birimlere geniş güçler verilmez (Eryılmaz, 2013:106-107; Magleby ve O'Brien, 2008: 18).

Merkezi yönetim, siyasal iktidarın ve devlet otoritesinin ulusal düzeyde bir araya gelmesidir. Öte yandan, merkezi yönetimin de kendine ait belli bir sınırı bulunmaktadır. Aslında milyonlarca insanın bulunduğu modern devletlerin ancak merkezi yönetim tarafından yönetilebilmesi düşüncesi gerçeği yansıtmamaktadır. Örnek olarak, modern bir ülkenin bütün çalışmaları ve operasyonları merkezi olarak yönetiliyorsa, sonuç ekonomistlerin ölçek ekonomisi dediği şeyi yansıtan umutsuz bir idari faaliyet ve bürokratik karmaşadır. Bu nedenle, bir takım sorumlulukların ve karar alma yetkilerinin merkezden çevresel kurumlara devri konusunda önemli bir zorlama bulunmaktadır. Toplumun katılımını sağlamak, yanıt vermek, meşruiyet ve özgürlük, âdemi merkezîyetçilik görüşünün temelini oluşturmaktadır(Heywood, 2013:215). Merkezi yönetimin yararları aşağıdaki gibi özetlenebilir (Parlak ve Sobacı, 2012:29);

- Devlet yönetiminde güçlü yapı,
- Rasyonel şekilde asgari harcamayla hizmetlerin gerçekleştirilmesi,
- Bölgelerarası eşitlik sağlamada, hizmetlerin devletin tamamına eş seviyede sunulması,
- Yerel etkilerden devlet personelini korumak,
- Kolay şekilde mali denetimin gerçekleştirilmesi.

Merkezi yönetimde belli başlı sorunlar ise aşağıdaki gibidir (Eryılmaz, 2013:108-109);

- Kamu faaliyetlerine yetişememe, yapılacak çalışmaların yerel gereksinimlerle uyuşmaması, kaynak israfı, kırtasiyecilik benzeri.
- Taşradaki memurlara çalışma sahalarında fazla bir ayrıcalık verilmemesiyle, donanım ve kabiliyetlerini iyileştirememeleri, hizmetlerine dair ilgi ve istek duymama,
- İş yoğunluğunun fazlalaşmasıyla esas işlevlerin sürdürülememesi ve zamanla etkisini yitirmesi,
- Vatandaşların, kamu faaliyetlerine dair ilgi ve iştiraklerinde azalma

Türk kamu idaresindeki yapısal ve davranışsal nitelikler, tarihi kültürel mirasın ürünüdür. Cumhuriyet döneminde Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan miras, birçok yönden devralınılan yönetim uygulamalarıdır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından bugüne dek, idari yapı devletin sorumluluğundaki geleneksel faaliyetlere uygun olarak merkeziyetçilik üzerinde sürdürülmektedir. İçeride ve dışarıda güvenlik sağlamayı amaçlayan bu yapı, iç, adalet ve ulusal savunma doğrultusunda geliştirilmiştir. Toplumla iletişimi kademeli olarak azalan bu merkezi, kaideci ve vesayetçi form, ilk kez 1929 Dünya Ekonomik Krizleriyle ve İkinci Dünya Savaşıyla beraber zorlanmış, çok partili hayata geçişle birlikte baskı arttı ve ardından 1960'lara dek sarsıntılı bir gelişim izlemiştir. O zamandan beri, yönetim değişikliğine uyum sağlama uğraşları yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte, adaptasyon çabaları hiçbir vakit radikal düzenlemelere dönüştürülmemiş ve sistematik gelişim planlarının gerekliliklerini gerçekleştirilmesi bile güçleşmiştir. 1990'lı tarihlerdeyse, kamu idaresi değişim için yapısal ve fonksiyonel baskılara dayanamamıştır. Âdemi merkeziyetçi ve israfçı yönelik yapı ve yetki dağıtımındaki dengesizlik, merkezi iller ve merkezi-yerel yönetimler arasındaki görev ve yetki paylaşımındaki orantısızlık dikkat çekicidir. Buna göre birtakım kamu faaliyetleri ya hiç görülmemektedir ya da istenilen düzeyin çok altında yer almaktadır (Tutum, 2012: 481-487).

2.2.2. Yerinden yönetim

Yerinden yönetim, kamuya sağlanacak birtakım kamu faaliyetlerinin merkezi idari kuruluş veya merkezin hiyerarşi denetiminin bulunmadığı kamu tüzel kişilikleri aracılığıyla yerine getirilmesidir. Evrensel seviyede demokratikleşmeyi artırmak ve yönetimi tekrar yapılandırma çalışmaları geniş anlamda geniş âdemi merkeziyetçilik olarak görülebilir. Bu durumun nedeni âdemi merkeziyetçilik demokrasiyle, kamu yönetiminin etkinliği ve verimliliğiyle ve toplumun özgürlüğü ile yakından bağlantılı olmasıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkeleri tekrar yapılandırmaya zorlayan değişim çalışmalarında, âdemi merkeziyetçilik ve yerellik önemli bir unsur olarak görülmektedir (Özel, 2007: 442). Yerellik, kamunun ihtiyacına en yakın birim tarafından bir otoritenin kullanılması ve gerektiğinde hizmetin daha iyi yapılabilmesi için alt otoritenin otoritesini üst seviyeye devretmesi anlamına gelir (Özer, 2012: 444).

Bir kurumun yerinden bir yönetim kurumu olması için kendine ait bir kamu tüzel kişiliğinin, personel bağımsızlığının, kendisine ait gelir kaynaklarının ve bütçesinin

bulunması gereklidir. Öte yandan böyle bir kurum merkezi hükümetin hiyerarşik denetimine tabi olmamalıdır. Parlak ve Sobacı (2012: 31-32) sınıflamasına göre, yerinden yönetimde yararlı ve dezavantajlı hususlar aşağıdaki gibi ifade edilebilir. Yararlı yönleri:

- Demokratik ilkelerle uyumlu,
- Bürokrasi ve kırtasiyede minimizasyon,
- Faaliyetlerin, gereksinimlerle uyumlu şekilde sürdürülmesi.

Yerinden yönetim kapsamında dezavantajlı hususlar ise;

- Devletin bütünlüğü ve ulusal beraberliğin hasar görme olasılığı,
- Bölgeler arasında dengesizliklerin yükselme olasılığı,
- Partizanca faaliyetlere sebep olabilmesi,
- Yerinden yönetim teşebbüslerinin yeteri düzeydeki iktisadi ve teknik fırsatlarının olmaması, faaliyetin sürdürülmesinde aksamalara sebep olabilmesi,
- Yerinden yönetim teşebbüslerinin finansal denetiminde gelişen zorluklar.

Bu nedenle, yerelleşmenin, merkezi yönetimin ekonomideki üstünlüğünün kaybolmasına ve bölgesel farklılıkları derinleştirmeye sebep olabilecek unsurlar içerdiği, merkezi yönetim yükünü hafifleterek ise ana işlevlere odaklanabileceği ifade edilebilir(Özer, 2012: 445).

Yerinden yönetim prensibi siyasi ve idari yerinden yönetim olarak iki şekilde uygulanır. Siyasi yerinden yönetim, federal eyaletlerde âdemi merkezîyetçi olan ve iç işleyişlerinde özerk olan federal hükümet birimlerini içerir. Kalıcı bir nüfusa dayanan egemenlik, iktidar ve diğer devletlerle olan ilişkiler devlete aittir. Siyasi yerinden yönetim, genellikle federal eyaletlerde anayasal bir dayanakları bulunmayan yerel yönetimlere verilen özerk yarı özerk statüye tekabül eden yapıdır. Federal devlet yapılarında, yerel birimler federe devletlerin bir parçasıdır ve büyük ölçüde federe devlete veya eyaletlere bağımlıdır. Yerel yönetimler, kamu hizmetlerini yalnızca

egemen-yarı egemen bir devlete sunan ve egemen haklara sahip olmayan coğrafi alt birimlerdir. İdari yerinden yönetim, kamu yönetimi içinde tüzel kişiliğe sahip bazı kurum ve kuruluşları ifade eder. Yetkilerini yerine getiren bölümlerin yapısına göre, yerel birimler hizmet bakımından ve yer bakımından yerel yönetimler olarak ikiye ayrılmaktadır. Hizmet bakımından yerinden yönetim, önceden belirlenmiş kamu faaliyetlerinin merkezden bağımsız bir kurum aracılığıyla yapılmasıdır. Türkiye'deki kamu meslek kurumları gibi idari organizasyonlar bu yönetime örnek olarak verilebilir. Yer bakımından yerinden yönetim, belediyeler ve köy idareleri gibi yerel yönetimleri ifade eder. Sonuç olarak, siyasal özerklik, üniter devlet yapılarında bir yer bulamayan küçük devletlerden oluşan yapılara karşılık gelirken, idari âdemi merkezîyetçilik üniter devlet uygulamasında farklı bir siyasi güç olarak oluşmayan yapılara tekabül etmektedir (Parlak, 2011: 853).

Siyasi yerinden yönetim hizmetlerinde, yerel birimlerin bağımsız davrandığı fikrine oluşmamalıdır. Örneğin, Almanya'da yerel düzeyde kamu yönetimi yapılandırılmaları merkezden farklıdır, ancak genellikle merkezi hükümetle kesişmektedir. Bu ülkedeki yerel birimlerin çalışmaları sadece reform öncelikleri ile değil aynı zamanda federal çaptaki yapılandırmalardan da etkilenir. Bu durumda merkezi yönetim, yerel birimleri, belli önlemler almaya veya uygunluk göstermeye zorlar (Bönker ve Wollmann, 2006:189).

Bugün, işbirlikçi ve yönetişim fikrinin bir felsefeye dayalı olan federalizm aksine, geçici bir federalizmden de bahsedilir. Özel federalizmde, devletlerin iyi yönetişim konusundaki düşüncelerini ve politikalarını giderek daha fazla öne çıkarabilecekleri belirtilir. Dahası, politikalarını öne sürmek federal görüşlerle çelişki riskiyle karşı karşıyadır (Smith, 2009: 3). Bu yapıda bir federalizm algısı, özellikle mahkemelerin federal eyalet ile federal devlet arasında oluşan anlaşmazlıklarda ulusal otoriteyi desteklediği gerçeğine dayanabilir (Wise, 2005: 18).

2.3. Yerel Yönetimler

Kamu yönetimi olarak isimlendirilen yapının içindeki en önemli parçalardan birisi olan yerel yönetimler ve var oluş sebepleri zaman geçtikçe günümüzde de devam etmekte olan doğal yapılanma kapsamında olmuştur. Yerel birimlerin var oluş sebepleriyle kuruluş hedefleri bir bütün haline dönüşmüş ve bununla beraber

birbirine geçmiş bir boyuttadır. Bu nedenle yerel birimler ortaya çıkmalarından günümüze kadar çeşitli yenilenme ve gelişim aşamaları gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte yerel yönetimlerin var oluş gerekçeleri zamandan zamana farklılık göstermiştir. Yerel birimlere duyulan ihtiyacın daha fazlaşmasının en önemli nedeni olarak, merkezi hükümetlerin şikâyetlere neden olan konulardaki çekincelerini bertaraf etmek olduğu söylenmektedir. (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 45).

2.3.1. Yerel yönetim kavramı

Yerel yönetimler, yasal düzen içinde, kendi varlıkları, bütçeleri ve personeli ile organları (karar ve / veya yürütme organları) halk aracılığıyla göreve getirilen, belirli bir coğrafi bölgede yaşamını sürdüren vatandaşların ortak gereksinimlerini gidermek üzere kanunla belirlenen görev ve yetkilere sahip olan kurumlardır. Başka bir deyişle, yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerini yürütmek için kurulan ve karar ve yürütme birimleri halk aracılığıyla belirlenen ve yerel halkın temsilciliğini yapan kamu idareleridir. Yerel birimler; yerinden yönetim kriterinin, yer yönünden uygulanmasını açıklar. Bu bağlamda, yerel birimlerin olduğu ülkelerde kural olarak bu yönetimlerin yalnızca yürütme ile ilgili belirli yetkileri vardır (Kaya, 2005: 15).

Yerel yönetimler, yerel halkın gereksinimlerini etkili bir biçimde giderme, yerel topluma kamu hizmeti sağlamak ve kendi seçtikleri yerel organlar tarafından yönetilmek üzere kurulan idari, politik ve sosyal kuruluşlardır. Yerel birimler, merkezi hükümetin sakıncalarını ortadan kaldırmak ve vatandaşların günlük ihtiyaçlarını daha doğru bir biçimde karşılamak için kurulan birimlerdir. Türkiye ve Orta Doğu Kamu İdaresinin yayınladığı sözlükte, yerel yönetimler, "merkezi yönetim dışında, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaratılmış, doğrudan popüler, demokratik ve özerk yönetim kademesi tarafından seçilen karar organını, bir kamu kuruluşu "olarak tanımlanır (TODAIE, 2008:342).

Yerel yönetimler, özgün özellikleri ile merkezi idarelerden önemli ölçüde ayrılmaktadır ve bu özellikleri nedeniyle merkezi hükümetten ayrılmış olmaları, merkeze karşı belli bir özerkliklerinin olmalarını gerektirir. Yerel birimlerin bu özellikleri; Belirli bir alanda faaliyette bulunmak, kamu tüzel kişilikleri bulunmak, yerel kamu faaliyetlerini yürütmek, karar ve yürütme organlarının seçilmesi, görevlerinin yasalarla tanımlanması, özerkliğe sahip olmak ve idari vesayet denetimlerinin olmasıdır(Carr, 2006: 482).

2.3.2. Yerel yönetim düşüncesinin gelişimi

Günümüzde küreselleşme, modern kent politikalarını ve ekonomik yapılarını hızla değişime uğratmaktadır. Bu nedenle, küreselleşme ile alakalı yapılacak en önemli çalışma, yerel topluluklar ve yerel politikalar bakımından küreselleşmenin nasıl ve neden soruları ile bir sorun alanı olarak tanımının yapılmasıdır (Clarke ve Gaile, 1997: 28). Giddens, küreselleşmeyi, modernitenin bir sonucu olan, uzak yerleşim alanlarının birbirine bağlı olduğu yerel oluşumların millerin ötesindeki olaylarla şekillendiği, dünyadaki sosyal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlamaktadır. Modernite mekanizmalarını geleneksel sosyoloji yaklaşımlarıyla açıklamasını yapmak imkânsızdır. İçinde bulunduğumuz dönem geç modernliğin şartları ile tanımlanır. Geç modernliği açıklayan mekanizmalar aynı zamanda küreselleşmenin mekanizmalarıdır. Günümüzün sosyal değişimini ifade eden küreselleşme süreci, dünyadaki etkili olan toplumsal bağların yoğunlaşması ile alakalı olarak yorumlanmaktadır. Yerel oluşumlar millerce uzakta olan olaylar aracılığıyla oluşmaktadır. Yerel olaylar kendisini etkileyen küresel süreçlerden başka yönlerle doğru gelişebilir. Yerel dönüşüm küreselleşmenin bir parçasını oluşturur. Bu süreç ve mekândaki ilişkilerle alakalı bir durumdur (Aslanoğlu, 1998: 127).

Kentlerin bu uluslararasılaştırılma süreçleri ya da bir dünya şehri olması durumu, küreselleşme oluşumunun önemli sonuçlarından biridir. Günümüzde, bu oluşumun farklı etkilerine açık olan şehirler, yeni kentsel hiyerarşide oluşan problemlere çözüm üretebilme yetenekleri ve bu noktadaki rolleriyle incelenmektedir (Kearns and Forrest, 2000: 996). Kentler, teknolojideki gelişmelere dayalı ve ekonomiye etkisinde temel gelişmelere sebep olan küreselleşmenin (Auguste, 1998: 16) bu süreçte en hızlı yansıdığı alanlardır. Günümüzde teknoloji, tüm Batı dünyasının ve Amerikan kentlerinin üretken yönüyle alakalı önemli etkenlerden biridir, kentleşmeyi kışkırtır ve şehirler şimdi teknolojik devrimin merkezinde bulunmaktadır (Ruchelman, 2000: 33).

Bilgi iletişim teknolojilerinin 20.yy'ın bitimine yakın gelişi göstermesi nihayetinde küreselleşme süreci daha da hızlanmış, ülke içindeki politikaların belirlenmesinde ulus devletlerin gücünü zayıflattı ve devletin otorite ile politika yapma alanındaki otoritesini uluslararası örgütlerle, bölgesel sendikalarla ve yerel yönetimlerle paylaşmalarını gerekli kıldı. Bu süreç aynı zamanda ulus-devletlerin egemenlik

sınırlarının yeniden tanımlandığı ve yerelleşmenin öne çıktığı yeni bir siyasi-idari ve kültürel yapının oluşumunun yolunu açtı. (Aydınlı, 2004: 89).

Küreselleşme-yerelleşme dinamikleri bağlamında, ulus-devletin değişimi çeşitli parametrelere dayanmaktadır. Devletin artan önemine rağmen, devleti sınırlandırma fikrini içeren tartışmalar yaygınlaşmıştır. Bu gelişmelerin arkasında devletin küçülmesi anlamına gelen birkaç faktör var. Ekonomik, teknolojik, sosyal, politik, ideolojik ve psikolojik faktörlerdeki gelişimin temel nedeni küreselleşmedir (Schachter, 1997: 7).

Küreselleşmeyle ulus-devlet düşüncesinin en önemli unsuru olan egemenlik, meşruiyet ve ulus kavramları yaygınlık kazandı. Günümüzde sosyal, teknolojik ve ekonomik güçler ve etkileri; uluslararası ilişkileri, siyasetin doğasını, kamu politikalarını, kamu idaresinin işleyişini ve aynı zamanda ulus devletin yapısı ve kurumlar arası ilişkileri büyük ölçüde değiştirmektedir (Jun ve Wright, 1996: 1).

Ulus kavramı ile endüstriyel toplum veya modern toplum arasında yakın bağıllık vardır. Endüstri toplumları ulus devletlerin ilk temsilcileridir (Giddens, 2000c: 59). Bu yakın ilişkinin bir başka boyutu, devlet ile kapitalizm arasındaki ayrılmaz ve karşılıklı ilişkidir (Weiss ve Hobson, 1999: 73).

Küreselleşme ve yeni ekonomik düzen, bu işlevlerin ulus-devlet tarafından yerine getirilmesini veya dolaylı olarak yarattığı etkileri doğrudan aşmaktadır. Elbette, teknolojik gelişimin sonuçlarının ulus-devleti aşmada etkileri vardır. Diğer bir ifadeyle, aynı doğrultuda değişimi oluşturan birbiri içine geçmiş bir süreç vardır. Bu süreç sonu itibarıyla, ulus-devletin işlevleri azaldıkça, farklı sosyal grupların yapıştırıcı işlevi azalmış ve alt kimlikler öne çıkmaya başlamış; Sonuç olarak, toplumdaki iç karışıklığı sınırlamak için devlet otoritesini kullanarak baskıya başvurduğunda, bunun aşıldığını görüyor. Ulus-devlet işlevlerini yerine getiremezse, o zaman ona bağlı olmak için hiçbir sebep yoktur. Önemi kaybeden devlet, yapışkan olma özelliğini kaybediyor. Ek olarak, Televizyon ve İnternet gibi teknolojik fırsatlar, dış dünyadan etkilenecek alt kimlik dozunu arttırmakta ve alt kimlikleri bastırmak için devletin gücünü tahrip etmektedir (Kazgan, 1997: 217, 218).

Globalleşme ve dünya piyasalarının serbestleşmesi, kapitalin dünya çapında dolanımını gerçekleştiren iletişim teknolojileri ile aynı anda gelişmektedir. Global ekonomiye doğru genişleyen entegrasyon süreci, ulus devletlerin bağımsız davranma kabiliyetlerini de kısıtlamaktadır (Schalkwyk ve Woroniuk, 2002). Globalleşme ve bilgi devrimi, ulus devletlerin kamu politikalarına ve kıt kaynakların tahsisine yönelik belirli tehditlerle yüzleşmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, bir taraftan yerelliğin gücünü ve zamanlamasını arttıran etkiler ortaya çıkarırken, diğer taraftan temsil ve liberal demokrasi bağlamında da sonuçlar doğurabilir.

Teknolojik gelişim noktasında, küreselleşmenin hızlanması kapitalizmin tekrar yapılanma sürecinin en önemli özelliğidir. Tekrar yapılanma sürecinde kapitalizmin oluşumundan itibaren var olan küreselleşmenin güç ve etkinlik alanının genişlediği söylenebilir. Bu oluşum içinde, ulus-devletin ve bir sosyal sınıf olarak ulusun işlev aşımına maruz kaldığı ve tekrar yapılanması için bir sorun teşkil ettiği tartışılmaktadır. Ulus-devletin işleyişini güvence altına alan kapitalist ekonomik yapıya dayanan değişim ve gelişmeler, devlet kavramı üzerindeki tartışmaları da etkiledi (Ökmen, 2005:9)

Ulus-devletin gelişim sürecinde ve yirminci yüzyılın ikinci yarısında liberal demokrasiye paralel olarak yeni gelişmeler ortaya çıkmış, hem devletin hem de demokrasinin özünü ilgilleyen yeni görüşler ve uygulamalar geliştirilmiştir. 1960'larda yaygınlaşan refah devleti uygulamaları, modern devletin bir aşaması olarak tanımlanabilir. Petrol krizi ile birlikte ortaya çıkan dünya ekonomik krizine kadar altın çağını yaşayan refah devleti, bu yıllarda yeni bir dönemin içine girmiştir (Gilbert, 1998: 8).

1970'lerin ortasından bu yana belirginleşen kapitalizmin evrensel krizi, refah devletinin krizi olarak kendini gösterdi. Kapitalist dünya düzeninin karşılaştığı son kriz ve bunun sonucunda ortaya çıkan yeniden yapılanma, kendi başına yeni bir devlet analizini de beraberinde getirdi. Bu yeni analizin temel konsepti minimal devlet şeklinde tanımlanmaktadır. Daha neo liberal olan bu düşünceler devleti hukuk ve düzen ile belirli bir fonksiyon boyutunda ele alıyor. Buna göre, liberal bir çoğulcu düzende, temel anayasa, görev alanlarının rekabetinden doğabilecek rahatsız edici etkilerden korunan genel bir yasa içerir ve durum özgürlüğü artırır. Her ne kadar bu kavramın modern anlayışı geleneksel politik ve sosyal teorisinden önemli

ölçüde uzak olsa da, özgür bir toplumun rekabet eden görev alanlarının olması gerekliliği anlayışı açıkça yerellik ile bağlantılıdır (Barry, 1997: 60).

Küreselleşme sürecindeki bu tepkiler doğrudan veya dolaylı devlet yönetimlerini, demokrasi düşüncesini, uluslararası ilişkiler noktasında Batılı ve Batılı olmayan ülkelerin arasındaki ilişkileri ve kurumlarını ve bireysel vatandaşlık anlayışının içeriğini dönüştürür. Öte yandan, demokrasi ile ilgili değerlendirmeler ve uygulamalar nimet ve onu bir araç olarak görmek arasındaki dengesiz dengeğin etrafında dönmektedir. Bu noktada karşılaşılan önemli gelişme, çoğulculuk ve katılımın öneminin artmasıdır. Bugün, demokrasinin sadece ulus-devletle değil, küresel olarak ele alınacağı yeni bir sosyal ve politik çağ başlamıştır. Bu dönemde, demokrasi artık ulusal sınırlarda oluşan bir kavram değildir (Reinicke ve Witte, 1999: 10).

Devlet yapısının küreselleşme sürecinde değerlendirilmesindeki genel düşünce, bu sürecin ulus devletlerin iktidarlığını ve hareket alanını daraltması, fonksiyonlarında değişiklik yapması ve yeni bölgesel ve yerel örgütler oluşturması şeklindedir. Bu yöndeki gelişmeler aynı zamanda siyasi sistemler için de istikrarsızlaştırıcı faktörler iken, Batı demokrasileri demokrasilerin geleceği ve demokrasinin krizi hakkında şüpheler uyandırırken mutlak ve evrensel bir statü kazanmaya çalışıyorlar. Problem şu; Batının temsili demokrasileri, küreselleşme olgusuyla alakalı problemlere çözüm üretebilecek kurumsal statüye ve esnekliğe sahip midir? Yoksa Batılı bir perestroyka türü olan yeni ve orijinal bir yapıya ihtiyaç var mı? (Timur, 1996: 18).

Yeni teknolojik devrim, kentleşme, küreselleşme ve demokrasinin niteliğindeki değişiklikler gibi tüm bu süreçler, mevcut ulus-devletlerin niteliği ve yapısının ve kurulan dünya düzeninin işleyişi ve şekillendirilmesinin hem niceliksel hem de niteliksel değişikliklerini kökten değiştiren temel bir işlev olarak hareket etmektedir. Tüm yerel birimleri, şehirleri, metropollerini ve bölgeleri ve bunların ana idari birimi olan yerel yönetimi içeren yerellik kavramı başta gelir ve hızla ön plana çıkar. Bilgi toplumu yolunda hem önemli bir özellik hem de nitelik olarak küreselleşme ile dinamik bir etkileşim sergilemek ve ulus-devletin dönüşüm safhasında alternatif bir çözüm olarak küreselleşme ile aktif bir etkinlik gösteren yerellik göstererek yerellik gittikçe önem kazanıyor (Ökmen, 2005: 8).

Değişim gösteren bilgi ve insanlarla beraber her şey devamlı değişiklik göstermeye başladı. Bilhassa, bilişim teknolojisinin gelişimi sanayi toplumu döneminin neredeyse her şeyini sarsmıştır. Ulaştırma ve iletişim olanaklarındaki artışla birlikte, her yere erişilebilir ve herkesle iletişim kurulabilir hale geldi. Küreselleşmenin etkisi ile birlikte kendini ifade etme ve pozisyon belirleme ihtiyacı sebebiyle ve yansıması olarak yerelleşme, küreselleşme dünyasında yalnız başına kalmanın olumsuzluklarının üstesinden gelmek ve daha güçlü ve etkili olmak için bölgeselleşme eğilimleri oluşturmuştur.. Örgütsel yapılar ve işlemler de küreselleşme ve bilgi teknolojilerinden etkilenmiş ve hızla değişmeye başlamıştır. Bu durum, temsili demokraside ve devletin anlayışında siyasi süreçler ve örgütlerle birlikte önemli değişiklikler getirmiştir (Ökmen, 2004: 30). Yeni dünya küreselleşmeyle yeniden yapılandırılırken, sistemin yürütülmesi ve amaçlarının gerçekleştirilmesi de, uluslararası aktörlerin ve ulusal aktörlerin hemfikir olduğu ortak bir alanı zorunlu kılmaktadır (Toprak, 2000: 43).

Küreselleşmenin baskılama sürecinde devletler, toplumlar arası bütünleşmelerle eş doğrultuda ilerleyen devletin hareket sahasının zamanla küçülmesine karşın, yine de devletin önceliklerine ve toplumlararası reformu tekrardan yapılandırmak maksadıyla bölgesel işbirlikleri kurmaktadır (Kaizer, 2001: 2-3). Küreselleşme ile beraber oluşan unsurlardan biri de bölgeciliktir. Bölgecilik, mükemmel bir devlet kurularak iktidarının merkezi iktidarın yerini alması demek değildir. Ama merkezi iktidarla beraber, önemli bölümleri içine alacak bazı bölgesel yönetim kuruluşları ortaya çıkarır ve bundan dolayı da merkezi iktidarın gittikçe önemsiz bir hal almasını sağlar.

Küreselleşme de bölge yönlü kayma hareketinden bahsedilebilir. Sovyet İmparatorluğunun yıkılmasının ardından Orta Asya'da bulunan Türk devletleriyle Türkiye arasında bağların bölge ortaya çıkaracak seviyeye taşınmasından bahsedilmiş, aynı zamanda Baltık ülkeleri ve Sovyet İmparatorluğundan ayrılması ardından Baltık Bölgesi göz odağında olmuştur. İskandinav komşularıyla bilhassa da Finlandiya ve İsveç ile yakın bağlar kurmaya sıcak bakmışlardır. Güneydoğu Asya'da benzer faaliyetler gerçekleşmiştir. Bölgecilğe doğru gidiş, geri dönüşü olmayan ve zorunlu bir durum olarak görünür. Bu bölgeler, ulus devletlerin yerine geçemeyeceklerdir. Ancak ulus devletin sahasını çevreleyecek, onu sıkıştırarak, sahasını küçültecektir (Drucker, 1994: 211-215). Nitekim göz ardı edilmeyecek gerçeklik ise, ulus devlet mühim bir problemle yüzleşir ve kamusal sahanın tekrardan

incelenmesi sürecinde, meydana gelebilecek muhtemel bulguların, direkt ulus devletin ve kamu yönetiminin etkinlik sahasını ve güç seviyesini etkileyeceğinden kolaylıkla bahsedilebilir (Smith, 2001: 20). Nihayetinde, ulus-devletin tarihi bir forma döneceği (Ohmae, 1996: 27) görüşünün ütopyikliği kadar, dönem boyunca ulus- devletin üstün konumunu yavaş yavaş kaybettiği ve hâkimiyet alanının hızlı bir şekilde daraldığı da (Giddens, 2000a: 93) bir o kadar gerçekliktir.

Yerelleşme, küreselleşmeyle birlikte bölgeselleşmeye cevap olarak ortaya çıkmaktadır. Yerelleşme, ulusların kültürlerini sürdürmeleri için bir araçtır, aynı zamanda etnik mikro milliyetçiliğe yol açacak ulus devlet anlayışını da tehdit eder. Ulus-devlet yapısına dayanan kendi kaderini belirleme kavramı sorgulanmaya ve sarsılmaya başlandı. Küreselleşme sürecinin paradoksal olarak ürettiği parçalanma ve küçülme sürecinin bir ürünü olan etnik algılar, kendilerini ve dünyayı yeniden gözden geçirmeye başladı (Erbay, 1998: 170). Kısacası ulus-devletler, yeni ulus ötesi aktörler ve bölgeselleşme eğilimleriyle tepeden baskı altında kalırken, alttan etnik hareketlerle sıkıştırılırlar.

Büyüküğün artık bir avantaj olmadığı gerçeği, yerelleşmeyi teşvik etmektedir. Para ve bilgi küreselleştiğinde, en küçük birimler bile ekonomik olarak uygun hale geldi. Yerellik için temel sebep, insanların küçülen dünyadaki köklerine ihtiyaç duymalarıdır. Yerellik küreselliğin zıddı değil, doğal bir sonuçtur. Dünyanın küreselleşmesi nedeniyle birçok yönden, insanların kendilerini anlayabilecekleri şekilde tanımlamaları gerekir. Yerelleşme gerçekleştiğinde, insanlar yaşadıkları çevreyi terk eder ve bunun bir parçası olurlar, ama aynı zamanda kendilerini farklı görmek isterler. Bu nedenle, dünya ne kadar küreselleşmişse o kadar yerelleşecektir. Bu durum ulus-devletin temellerini sarsmakta, ulus-devlet artık bir ulus-devlet olmaktan ziyade sadece devlet ve idari birim rolü almaktadır (Ökmen: 2003b: 28).

Yerelleşmeyi ortaya çıkaran değişkenler arasında, küreselleşmeye ve ekonomik-politik liberalizme karşı çıkan bir takım ideolojiler vardır. Söz konusu görüşlerin ortak noktası yerelleşmedir. Devletçi görüşü yayma çabasındaki gruplar, küreselleşme karşısında devletin azalmış gücünü artırabilir ve bir zamanlar modernleşme gündemine getirilen bir ulus kurma çabasıyla bugün farklı olduğumuzu ve bu nedenle benzersiz, yerel çözümler aramamız gerekliliğini iddia edebilir (Keyder, 1993: 51, 52).

Küreselleşmeyle birlikte gelen yerelleşmenin en önemli yönlerinden biri, bu sürecin demokrasi ve temsil sistemine önemli katkılarda bulunması ve bu sonuçlar bağlamında siyasi ve örgütsel yapılar açısından nitel değişikliklere neden olmasıdır. Bu süreçte demokrasi anlayışı değişmekte ve bilgi toplumuna yönelik çözülen kitlesel demokrasi yerine enerji yüklü, hızla değişen mozaik demokrasisi oluşmaktadır. Bu olay ekonomik mozaığın ortaya çıkmasının politik şeklidir ve kendi kurallarına göre işler. Demokrasi hakkındaki en temel varsayımlarımızı bile yeniden tanımlamamız için bizi zorlayacaklardır. Bilgi toplumunun belirlediği gibi, tüm sosyal güç merkezleri değişime uğrar, iletişim ve politik ilişkiler ise kökten değişir (Şahin, 1998: 508). Bu toplumda, endüstriyel toplumun ürünü olan kitlesel demokrasinin sona ereceğini, çünkü halkın ihtiyaçlarında ve dolayısıyla siyasi taleplerinde değişiklik ve farklılıklar oluşacağını savunur (Toffler, 1996: 462-470). Bu dönüşüm sürecinde yerel katılım talepleri artarken, âdemi merkezizetçilik merkezi yönetimin yetkilerini sınırlayan ve yerel birimlerin etkinliğini artıran bir kavram haline geldi (Banner, 2002: 217).

Hem demokratikleşme, hem de yönetim ve örgütlenme yaklaşımlarında oluşan bu bölgeselleşme ve yerelleşme düşünceleri, bilgi toplumu yönüne ve bilhassa globalleşme noktasında sürecin en önemli unsurlarından biridir. Çünkü bu süreç hızla endüstriyel toplumun merkezileşmiş yapısını ve liberal demokrasiyi temsil ediyor. Bu değişikliklerin ön saflarında, tüm yerel birimleri, şehirleri, büyükşehir alanlarını ve bölgelerini ve bunların ana idari birimini oluşturan yerel yönetimleri içeren yerellik kavramı yer almaktadır. Tüm bu gelişmelerin önemli bir sonucu, baskıcı, merkezci, yukarı bağlayıcılığı, modellerin ve yaklaşımların işlevselliğini ve popülerliğini kaybetmiş olmasıdır. Kendilerini yenileyemeyen, gelişmeyi ve değişmeyi önleyen, bireylerin ve yaşadıkları toplumların kapasitelerine direnen ve sınırlayan bu politik ve sosyal örgütlenme modelleri ve içgörüler, merkezi olmayan, güçlü yerel yönetim ve demokrasiye dayanan anlayış ve modeller ile değiştirilmektedir (Yıldırım, 1994: 14, 15).

Yerel eğilimler, yerel yönetimlerin önemi ve çıkarları giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Shatkin, 2000: 2360). Günümüzde birçok ülkede, yerel yönetimler ve yerel politika, aktif tartışmaların ön saflarında yer almaktadır. Kamuoyunun beklentilerinin ve yerel toplulukların karar alma sürecine daha fazla katılmasıyla

birlikte güçlü baskıların artması, yerel yetkilileri yeni taleplere yöneltti (Hambleton, 2000: 931).

Tüm bu gelişmelerin bir sonucu olarak, hem demokrasiye uygun bir yönetim birimi hem de etkili ve verimli bir hizmet sunum birimi olarak dünyanın birçok yerinde yerel yönetimler üzerine bir fikir birliği ortaya çıkmaktadır. Hem demokratikleşme düşüncelerinin hem de etkin ve verimli hizmet sunma açısından yeni yönetim sistemlerinin odağı olarak öne çıkan yerel yönetimler, endüstriyel toplumdan bilgi toplumuna kadarki süreçte yeni nitelik ve işlevler ile bir gerçeklik ve alternatif olarak gitgide daha önemli bir hal almaktadır (Ökmen, 2003b: 120).

2.3.3. Kamu yönetiminin yeniden yapılanması

20. yüzyıl, devletlerin yapısal ve fonksiyonel olarak değişimini ve gelişimini sağlayan bir dönem olmuştur. Dönemin ilk bölümünde devletin ana fonksiyonu, liberal paradigmaya göre bireysel, ekonomik ve sosyal özgürlükler için gerekli ve yeterli bir fonksiyon olarak görülen adaleti ve düzeni oluşturma görevi vardı. Sosyo-ekonomik faaliyet alanının piyasasının dinamikleri tarafından tayin edildiği ve devletin etkin rol almadığı bu süreç, 1929 yılındaki Ekonomik Krizle hükmünü kaybetmeye başladı. Aslında, liberal paradigma ile desteklenen klasik devlet düşüncesinin sosyo-ekonomik alanına yansıyan politikaların sosyal gruplardan fazla katkı alamaması “devletin görevleri ve şahsi özgürlük düşüncesiyle alakalı yeni teorik yaklaşımların geliştirilmesine ortam hazırladı. Sosyal dengesizlikleri ortadan kaldırmak için devletin sosyal ve iktisadi hayata karışması gerektiğini düşünen bu yeni devlet teorisi ile bu dönemde yeni bir devlet türü ortaya çıkmıştır (Şaylan, 2003a: 84 vd.).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan ve 1960'ların ortasına kadar devam eden bu yeni gelişim aşamasında, devlet gelir kaynaklarını ve diğer sosyal yaşam alanlarını düzenlemek ve üretim ile talep dengesini oluşturma mecburiyetinde olmuş bu sebeple yalnızca iktisadi gelişmelerin belirleyicisi olmamış aynı zamanda bu süreçlerin bir parçası olmuştur (Güzelsarı, 2004: 88). Bu süreçte mal ve yapılan hizmetlerin adaletli ve eşit şekilde bölüşümü devletin esas fonksiyonlarından görülerek, liberalizmin teorik analizlerinin aksine, sosyo-ekonomik hayatın devlet müdahalesine göre şekillenmesi gerektiği düşüncesi geçerlilik kazanmıştır. Böylece, adil bir sosyal düzen oluşturmak ve ekonominin sağlıklı işleyişini sağlamak amacıyla, devletin işletmeciliğini de içeren çok çeşitli müdahaleler söz konusu

olmuş ve bununla birlikte devletin rollerinde hem çeşitlilik hem de hacim bakımından önemli artışlar olmuştur (Şaylan, 2003a: 99).

Refah devleti düşüncesinin getirmiş olduğu bir gereklilik olarak 20. yüzyılın son dilimine kadar devlet, genel olarak kalkınma ile alakalı problemlerin ortadan kaldırılmasında etkin olması gereken bir düzenleyici olarak görülmüş ve git gide daha fazla kaynak kullanımı kamu kurumları aracılığıyla gerçekleşmiştir. Geleneksel kamu yönetimi ve kamu politikası sistemleri de bu düşüncelerin olduğu ortamda gelişimini sürdürmüştür. Bununla birlikte 1970li yılların ortalarına gelindiğinde başlayan petrol krizleri ve beraberindeki ağır iktisadi bunalımların gerçekleşmesinin nedeni olarak ekonomik gelişmelerdeki sorumluluğu gittikçe fazlaşan devletin görülmesi sebebiyle, devletin küçültülmesi, özel sektör işletmeciliğine dair değer, teknik ve faaliyetlerin devlete devredilmesini hesap eden düşünceler iktidarların temel ilgi odağında olmuşlardır (Ömürgönülşen, 2003:6).

Krizler için güçlü piyasa küçük devlet formülü oluşturulmuş, bu ifadeye uyması içinde devletin görevlerinin tekrar tanımının yapılması ihtiyacı doğmuştur (Güzelsarı, 2004:89). Bu değişiklik, devletin daha evvelki dönemlerde üstlenmiş olduğu iktisadi ve toplumsal fonksiyonlardan çekilerek, yalnızca düzenin oluşması ve bunun devam etmesi için çalışmalar yapmasını getirmektedir. 1980'lerde ve 1990'larda hâkim olan tekrar yapılanma girişimleri globalleşme, özelleştirme ve serbestleştirme benzeri serbest piyasa politikalarıyla gitgide gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeleri etkilemiştir. Bu süreç refah devleti düşüncesinde oluşan güdümlü ekonomi alanının daralmasına ve piyasa alanının büyümesine yol açmıştır. Piyasa ekonomisinin yeniden önemli hale gelmesi ve üstünlük sağlaması devletin ekonomiye müdahale de bulunarak düzenli bir ortam yaratmasından ve paylaşımcı uygulamaların terk edilerek politik ve kültürel değişimin olmasına neden olmuştur. Değişimin devlet ekonomilerinde oluşan etkileri ise; toplumun belirli kesimine verilen desteklerin kaldırılması, sermaye yatırımlarının gerçekleşmesi için uygun şartların oluşturulması, enflasyonun oluşmasına neden olmayacak para ve faiz politikalarının yapılması ile vergilerin düşürülmesi gibi önlemleri kapsayan arz yönlü ekonomi uygulamaları biçiminde olmuştur(Şaylan, 2003b:584).

Devletin fonksiyonlarını değiştiren bu dönüşümde; mali ve sanayi piyasalarının küreselleşmesi, düşünce tarzı değişimi ve siyasal zorlamaların artması, teknolojinin

gelişimi benzeri bir takım etkenin sebep olduğu anlaşılmaktadır (Tutum, 2003:444-445).

Mal hizmet ve sermaye hareketlerinin iktisadi bakımdan hızlı bir şekilde ulusal sınırları aşıp dünyaya yayılmasında etkisi olan küreselleşmenin devletin yapısındaki ve fonksiyonlarındaki değişiminde önemli bir etkisi olduğu aşikârdır. Küreselleşmenin kamu birimlerinin üzerinde gerçekleşen temel etkisi kamu ekonomisinin işlevlerinin tanımının yeniden yapılmasıyla beraber devletin küçültülüp ve piyasanın etkinlik sahasının büyütülmesi şeklinde özetlenebilir (Özer, vd. 2005:352). Bu sürecin geçmişine bakıldığı zaman devletin yaşamış olduğu yapısal bunalımın geride bırakılmasında serbest piyasa programı ile bu düşüncenin geçmişindeki Yeni Sağ ideolojisinin dünya çapında gelişmesi olgusu ile karşılaşılmaktadır. 1980’li yıllarla beraber devletin geçirdiği değişimin önemli bileşiklerinden bir tanesi de hızlı bir şekilde fazlalaşan özelleştirme faaliyetleridir. Daha önce kamu iktisadi teşebbüslerinin el değiştirmesi şeklinde olan özelleştirme, daha geniş anlamda kamu biriminde piyasa araçlarının etkinlik boyutunun genişlemesi ve hizmet uygulamalarının çeşitlendirilmesini içinde bulundurmaktadır. “Bazı kamu faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde yönetsel bakımdan özerk ya da düzenleyici kararlar alma yetkisine sahip kurumlara veya üçüncü sektör kuruluşlarına yetki devri, ekonomi, sigorta ve radyo-televizyon benzeri hizmet alanlarında düzenleyici karar verme yetkisine sahip kurul ya da kuruluşların kurulması gibi araçlarla idarenin elinde olan araçların sınırlandırılması da bu sürecin bir parçasını oluşturmaktadır ” (Köse, 2003:32).

Genel anlamda devletin özel anlamda ise kamu yönetiminde gerçekleşen değişimde küreselleşme süreciyle beraber bilişim teknolojileri alanında gerçekleşen gelişimin de önemli bir katalizör rolü aldığı ifade edilebilir. Çünkü bu teknolojiler, düşünülemeyecek boyutta bilgi ve verinin hazırlanmasına ve kullanılmasına imkân tanımakta, devletin çeşitli kademelerindeki iletişimin daha rahat bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Geniş çaplı bilgi yığınlarının hazırlanması, işlenmesi ve kullanımındaki hız ve kolaylık hiyerarşi ve uzmanlık gibi geleneksel bürokratik işleyişe ait öğelerin önemini kaybetmesine yol açmaktadır (Özel, 2008:154).

Bilgi teknolojileri alanındaki bu gelişmeler devletin yapı ve fonksiyonlarında gerçekleşen bu dönüşümün hızlanmasına, kamu idaresinde var olan değer ve

yöntemlerin yeni bir hal almasına sebep olmaktadır. Devletin devamlı bir şekilde fazlalaşan işlevlerine rağmen kıt olan kamu kaynaklarının etkili ve verimli yönetilmesi mecburiyeti, küreselleşmeyle birlikte hızlı ve yoğun bir artış gösteren yeniden yapılanma çalışmalarının rekabetçiliğin, bireyciliğin, girişimciliğin, verimliliğin, etkinliğin artırılması benzeri piyasa ile alakalı değerlerden yola çıkarak, yerelleşme, kamunun yetkilerinin ve yükümlülüklerinin yeniden dağılımı, kamunun kaynak kullanımındaki etkinliğinin oluşturulması gibi alanlara önem verdiği anlaşılmaktadır(Özer, 2005:376 vd,430). Bu şekilde kamu birimlerinde merkezileşmenin yerini yerelleşmenin alması, piramit devlet (sıradüzensel bürokratik örgütlenme) yerine kurumlar arasında ağlar oluşturacak şekilde, koordinasyonu maksimum seviyeye çıkaran, ölçeklerde ekonomi sağlayan ve sinerjiden faydalanan bir devlete geçilmesi, Weber tipi eskimiş bürokrasi yerine, esnek yapılı, güçlü teşkilatlanmalarla proje düzeyinde teşkilatlanmaya ulaşılması amaçlanmaktadır (Ergun, 2003:612).

2.3.4. Yerel yönetimlerin vatandaşa karşı yeni sorumlulukları

Yerel yönetimlerin vatandaşa karşı sorumlulukları bilgi ve haber alma, katılım ve başvuru hakları kapsamında incelenecektir.

2.3.4.1 Bilgi hakkı ve haber alma

Bilgi edinme hakkı yasasıyla yapılan düzenleme ile yönetim, bireyin bilgi edinme sürecinde bilgi ihtiyacına ilişkin olarak olumlu ve olumsuz mükellefiyet altına alınmıştır. Bilgi Edinme Hakkı yasası boyutunda yönetim, hareketsiz olma sürecini takip ederek, bazen bilgi alma hakkını kullanarak ve bazen bireylerin bilgiye erişme taleplerini karşılama ve kolaylaştırma yoluyla bireyleri yanlış bilgilendirme ve rehberlikten koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Yapılan düzenlemelerle, idarenin bilgi edinme hakkının kullanılmasında aktif olmayan bir pozisyondan aktif bir role geçmesi planlanmaktadır (Çolak, 2005: 14).

Bilgi alma hakkı, uluslararası ilişkiler ve ulusal savunma benzeri açıklanması sorun yaratabilecek alanlar haricinde yönetimin elinde bulundurduğu her çeşit bilgi ve dokümana ulaşılmasını, böylelikle halka önemli bir denetim yetkisi sağlanarak kamu idaresinin yolsuzluk yapmasını ve hatalı işlemler ve faaliyetler yapmasını önlemeyi hedeflemektedir. 4982 sayılı yasanın gerekçesinde de benzer söylemlere karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla bilgi alma hakkı, vatandaşlarla daha yakın bir idareyi,

vatandaşın yapılan işlemleri denetimine, şeffaflığı oluşturma fonksiyonlarının yanında vatandaşın kamuya olan inancın daha yüksek seviyelere çıkmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Köseoğlu ,vd. 2005: 153).

Bilgi alma konusunda idare, bireyin bilgiye ulaşmasını engellemekle yükümlüdür. Bilgi almada yönetimin; bireylere yardım etme, engelleri kaldırma, bilgiye kolaylıkla erişmelerini sağlama sorumluluğu bulunmaktadır. İdarenin bilgi alma hakkını engellememe sorumluluğu; düşünce, ifade, iletişim ve kitle iletişimi gibi hakların serbest kullanımına yasal sınırlar dâhilinde müdahale etmemeyi ifade eder. Toplumun tamamını veya bir kısmını yanlış bilgilendirilme ve yönlendirilme gibi yasa dışı durumları önlemek idarenin güvenli bir ortam oluşturma görevi vardır. Bilginin en önemli güç olduğu günümüz dünyasında, yanlış yönlendirme ve bilgilendirme yaparak ülkelerdeki ekonomik, sosyal, kültürel ve ulusal varlıklara zarar vermek, kolayca ulaşılabilir hedeflerden biridir. İdare, yanlış bilgi kullanımını engelleyerek yasadışı ekonomik, politik ve ideolojik beklentileri önlemekle yükümlüdür. Sağlıklı bilgi akışını önlemek için toplum motivasyonunu bozmayı hedefleyen odak gruplarının oluşumuna karşılık yönetim, hazırlıklarını yapmalı ve gereken önlemleri almalıdır (Çolak, 2005: 15).

2.3.4.2 Katılım hakkı

Katılımla alakalı uluslararası organizasyonlardan biri 1996da İstanbul'da yapılan Habitat II konferansında konuşulan Eylem Planı'dır. Yönetişim kavramının ön planda tutulduğu konferansta katılımın önemli bir ilke olduğu ifade edilmiştir (Çukurçayır, 2005: 219). Bu konferanstan daha önce 1992'de Birleşmiş Milletler aracılığıyla Rio'da gerçekleşen Yeryüzü Zirvesinde onaylanan Yerel Gündem 21 Belgesi direkt katılımı alakalı düzenlemeleri içinde bulundurmaktadır ve bu belgede olan dört ana amaçtan ikisi katılımı ilgilidir. Bütün ülkeler yerel birimlerin sorumlu olduğu alandaki vatandaşlarıyla katılımcı bir dönemi oluşturmaları ve şehirlerinde Yerel Gündem 21 belgesi için bir görüş birliği oluşturmaları ve bütün ülkelerdeki yerel birimlerinde karar verme, düzenlenme ve faaliyete geçirme süreçlerinde özellikle kadınların ve gençlerin aktif bir şekilde katılmasını sağlayacak uygulamalar geliştirilmesi ve bunların uygulanmasına teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu noktada Türkiye'de öncelikle Ulusal Gündem 21 projesi hazırlanmaya ve uygulanmaya konulmuştur.

Türkiye'de Yerel Gündem 21 Projesi'nin uygulanması 2000 yılında başlamıştır. Proje ortakları olarak bazı belediyeler, büyükşehir belediyeleri, il özel idareleri ve yerel yönetim birlikleri faaliyete geçmiş ve birçok yerde şehir konseyleri oluşturulmuştur (Torlak ve Önez, 2005: 661). Projenin öncül amaçlarından biri katılımın gerçekleştirilmesiydi.

Yerel Gündem 21 uygulamasının belediye hukukunu şehir konseyleri, mahalle idareleri, belediye meclisi ve belediye encümeni, ihtisas komisyonları, denetim raporları, bütçe raporları, faaliyet raporları ve planlama konularında ne derece etkileyeceğini belirlemeye çalışırken, katılım boyutuna da dikkat edildi. Konseylerde stratejik planlar ve acil durum planları hazırlanması, komisyonlar ve denetim mekanizmaları, şehir konseylerinin kusurlu yönlerini belirleme, imar, arazi ve konut üretimi, kentsel dönüşüm ve kalkınma alanındaki görevlerin eksikliği ve belediye meclisinin vatandaşlara ve ilgili kişilere görüşlerinin duyurulması, mahallelerin kurulması ve kaldırılması, kentin adı, cadde ve meydanın isminin değiştirilmesi konusuna mahalle ve belde insanların katılımının dâhil edilmemesi, yasaya katılma konusundaki eksikliklerden bazılarıdır (Torlak ve Önez, 2005: 666-672).

Yeni düzenleme, etkili bir katılım mekanizması yerine vatandaşların şikâyet etmesine olanak tanıyan dar bir katılım sistemi yelpazesi sunmaktadır, bilgi yayma araçları belirsizdir, katılım hakkının kullanılmasına dair düzenleyici eksiklikler görülmekte, katılım yalnızca danışma ve fikir vermekle oluşmakta, doğrudan karar alma sürecine katılıma müsaade edilmemekte, profesyonel örgütlerin belediye üzerindeki etkileri hafifletilmekte ve örgütlenmemiş sektörün katılımı için araçlar geliştirilmemektedir. Bununla birlikte, katılımcı demokrasi, bilgi alma ve şeffaflık bakımından önemli bir gelişme olduğu görülmektedir (Turan, vd. 2013: 250).

2.3.4.3 Başvuru hakkı

Başvuru hakkı kişilerin, yargı haricindeki devletin ilgili kuruluşlarına kişisel veya toplu olarak başvurdukları, hem kendileriyle hem de kamu çalışmaları ile şikâyetlerine, sorunlarına veya adaletsizliklerine çözüm bulmak için bir insan hakkı olarak kabul edilir. Kamu düzenini doğrudan baskı altına alıp aksatmadığı için ve idarenin huzursuz olmasını sağlayacak bir özellik göstermediğinden, genellikle yönetim sessizliğinde zaman içinde ortadan kalkar (Anayurt, 2002: 96).

Başvuru hakkının kullanılmasına sebep olan bazı hususlar vardır. Bu hususlar; halkın kamu personelleri ile olan münasebetlerinde başlarına gelen normal olmayan, huzursuzluk oluşturan hareket, kusur, hatalı işlem ve uygulamalarla vatandaşa hatalı yol göstermeler, şüpheli yöntemler, peşin hükümlü tavır ve icraatlar sebebiyle başvuru hakkı kullanılabilir (Brewer, 2007:550). Başvuru hakkının kullanılmasıyla beraber vatandaşlar, kamu kurumlarının yanlış, hukuka aykırı ve uygun olmayan faaliyet ve işlemlerine yönelik yasaların belirlemiş olduğu düzende yetkili kurumlara başvuru yaparak haklarını ararlar.

3. İNGİLTERE'DE YEREL YÖNETİMLER VE ETKİNLİĞİ

3.1 İngiltere Coğrafi Konumu

İngiltere resmi adıyla isimlendirilen devlet aslında Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda'nın resmi kimliğine sahip olmakla birlikte İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'dan oluşan ve 242.000 km²'lik bir alanı kapsayan büyük bir ülkedir (Çolak, 2007). İngiltere'de seçimle göreve gelen 354 tane yerel birim vardır. Galler'de 22 ve İskoçya'da 32 tane yerel birim vardır. (Wilson ve Game, 2011: 86)

3.2 İngiltere'de Yönetmel Sistem

Günlük kullanımda İngiltere olarak anılan kısaltılarak Birleşik Krallık şeklinde hitap edilen Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, devletin politik ve siyasi içerikli yasal ismidir (Oakland, 2002: 10).

Politik ve köklü yönetime ve geleneklere sahip İngiltere parlamenter demokratik yapıdadır. Devlet başkanlığı Başbakan idaresinde yürütülürken kraliçe ise resmi devlet başkanı statüsündedir. Avam ve Lordlar Kamarasının beraberliğinden ortaya çıkan parlamento ise yasa yapma yetkisine sahiptir. İngiltere anayasası yazılı olmadığı gibi benzer şekilde devlet idaresi, başlıca teşebbüslerin işleyişi, sistem ve yapıyı gösteren detaylı bir kanunda yoktur. Öte yandan hukuktaki yazılı yoksunluk idari ve siyasi geleneklerle parlamento ve mahkeme kararlarınca karşılanmaktadır. Kamu yönetiminde muhtelif kanunlar ve idarenin oluşturduğu kararnameler ve diğer düzenleyici faaliyetler kamu idaresinin işleyiş ve idaresini biçimlendirmektedir (Bingöl vd. 2008: 15).

Merkezi ve üniter yapıdaki İngiltere'de merkezi idarenin yerel yönetimlerdeki etkisi aşikârdır. İngiltere'de yerel yönetimlerin yalnızca sınırlı bir alanda idareye ilişkin yetkileri vardır (Kocaoğlu, vd. 2015: 339). İngiltere'de merkezi hükümete bağıllığı olan il ve ilçelerden oluşan normal bir taşra yapılanması bulunmamaktadır. Bakanlıklara bağıllı bölge veya daha alt seviyelerde taşra birimleri bulunmaktadır (Karasu, 2013).

Dünya'da kamu yönetimi sahasında en sık reform yapan devletlerin arasında İngiltere gelmektedir. İngiltere'de teşebbüsleri sık sık yeni kurulmuş, kaldırılmış, yapısı veya ismi değiştirilmiş yeniliklerle karşı karşıya kalmaktadır (Karasu, 2009:192).

1980 yılında ise İngiltere'de o tarihe dek en kapsamlı reform hareketi muhafazakâr hükümet Thatcher tarafından başlatılmıştır. Söz konusu reform kapsamı ordu, madencilik, eğitim örgütleri, hastaneler, üniversite ve yerel idarelere dek tüm kamu yönetimini kökten etkilemiştir. Kamu idaresindeki bu reform hareketi resmen yapıyı tekrardan oluşturmuştur. Söz konusu reform süresince geniş çapta kamu idaresi teşebbüslerinin idaresinden işletmecilik faaliyetlerine geçiş yaşanırken yerelleşme ve birleşmede ülkenin sınırları tekrardan çizilmiş pek çok dönüşüm meydana gelmiştir (Coşkun, 2004:139-143)

Sonuç olarak İngiltere'nin politik ve yönetsel modeli şu özelliklerden oluşmaktadır (Karasu, 2013):

- Güçlü bir hükümet
- Ulus devlet ve üniter devlet,
- Güçlü merkezîyetçi yönetim,
- Çoğunluğu esas alan seçim sistemi,
- İktidara gelmeye çalışan iki güçlü partinin olduğu sistem,
- Tek partili ve uzun soluklu hükümetler,
- Yazılı olmayan bir anayasa,
- Güçlü parlamento,
- Asimetrik iki meclisli bir yapı,
- Bakanlar kurulunun parlamentoya karşı sorumlu olması.

3.3 Yerel Yönetimlerin Tanım ve Niteliği

1215 tarihli Büyük Şartı'ndan itibaren İngiltere idari yapısında yerel yönetimler yer almaya başlamıştır. Dolayısıyla küresel çapta köklü yerel yönetim geçmişine sahip ülkelerin başında İngiltere gelmektedir (Koçak, 2008: 143).

Yerel yönetimler İngiltere'de belirlenmiş faaliyetleri sağlamak amacıyla parlamentonun kurduğu seçilmiş yerel meclisler tarafından özel sahalarda genel menfaatleri taşıyan yetkileri bulunan bağımlı teşebbüslerdir (Chandler, 1991: 1). Anglo Sakson'larda yerel idareler büyük kentlerden küçük köy birimlerine Monarşinin yerel temsilcilerince koordinasyonunla başlamıştır. Yerel yönetim sahasında sürekli reformlarla deneyimi olsa da İngiltere asırlardır yerel yönetim sistemlerini sürdürmüştür (Oakland, 2002: 65).

Yerel yönetimler İngiltere'de merkezi idareye bağımlıdır. Merkezi idarenin denetimindeki yerel yönetimler hukuki kısıtlamalarla hizmetlerini devam ettirmektedir. Fakat idarecilere sunulan yetkiler standart ve eşit değildir. Klasik İngiltere yerel yönetim yapısını ise İl (county) yerel birimleri, Bölge (District) yerel birimleri, Kasaba (Township) yerel birimleri veya Köy (Parish) yerel birimleri oluşturmaktadır.

İller tarihi çok öncelere dayanan bir yerel yönetim yapısı olarak ve idaresi Kral'ın atamış olduğu ilde kralı temsil edecek yöneticiler aracılığıyla oluşturulan bir yerel idaredir. Bu yükümlülük zamanla sulh yargıçlarına verilmiştir. Belediyeler ise pozisyonları kral aracılığıyla çıkarılan fermanlarla belirlenen kentlerdir. Kentlerin, oldukça sınırlı bir topluluğun seçmiş olduğu belediye başkanı ve "alderman" denilen bir ekip aracılığıyla yönetimi sağlanmaktadır. Köyler, ilk başta kilise etrafında toplanmış ve kilise papazları aracılığıyla yönetimi sağlanan küçük yerel idarelerdir. (Political Science Quarterly, Vol. 2, No. 4: 638) 18. yüzyıl itibariyle bu yerel birimler gereksinimleri karşılayamayacak konuma gelmişlerdir. Endüstri devrimiyle beraber kentlerin yapısı değişime uğramış köyden kente oluşan hızlı göç dalgalarıyla birlikte var olan yönetim biçimleri ihtiyaçları karşılamada yeterli olamamıştır. Eğitim, sağlık, ulaşım, barınma, çevre ve altyapı gibi problemler görülmeye başlanmış ve bu problemlerden dolayı yeniden yapılanmaya gidilme gerekliliği oluşmuştur. Merkezi hükümet yeni kanunlar ve teşkilatlanma yapılarıyla var olan

problemleri çözüme kavuşturmaya çalışmıştır. Yapılan kanunlar ile bu gereksinimlerin karşılanması sağlanmaya çalışılmıştır (Wilson; Game, 2011: 57).

Süreklilik arz eden, tamamlanmamış reform hareketleri İngiltere'nin yerel yönetim yapısını tekdüzelikten kurtarmış melez bir model meydana getirmiştir. Galler'in Meclisi ve İskoçya'nın ayrı parlamentosu reform hareketlerinin haricinde kalmasına sebep olmuştur (Worthy, vd. 2011: 11).

19. yy süresince İngiltere yerel yönetimleri 1835 yılında geliştirilen Belediye Şirketler Kanunu'nu izlemiştir (Wollmann, 2004: 643). Yüzyılın devam eden yıllarında İngiltere yerel yönetim sahasında ciddi ilerlemeler kaydetmiştir. Bugün İngiltere'de itfaiye, eğitim, sosyal hizmetler, ulaşım ve sağlık hizmetleri yerel meclisler idaresinde sürdürülmektedir (Oakland, 2002: 66).

Bugünün İngiltere'sinin yerel yönetimindeki mevcut pek çok yetki köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Öte yandan hukuktaki yazılı boşluk yerel idareleri anayasal dayanaktan yoksun bırakmaktadır. Fakat 1960 yılından itibaren İngiltere'de yerel yönetimler merkezi idarenin tersine hukuki yönetmeliğe tabi teşebbüsler şeklinde varlıklarını devam ettirmektedirler (Worthy, vd. 2011: 12).

3.4 Yerel Yönetim Alanındaki Yeniden Yapılanma Çalışmaları

İngiltere'deki yerel yönetimlerin mevcut yapısı, 1 Nisan 1974 itibariyle yürürlüğe giren 1972 tarihli Yerel Yönetimler Yasası ve 1986'de yapılan düzenlemeler ile kurulmuştur. 1974'ten bu yana yürürlüğe giren Yerel Yönetimler Kanunu ile yerel hükümetler nüfus yoğunluğu ve sosyoekonomik koşullara göre tekrardan revize edilmiş ve var olan yerel yönetim birimlerinin oranı azaltılmış ve üç sınıftan oluşan bir sistem kurulmuştur (Stanyer, 1980: 46-47) Buna göre, birinci düzey il, ikinci düzeyde bölge, üçüncü düzeyde ise köyler olarak sınıflandırılmıştır (İnanç ve Ünal, 2006: 126).

1974 yılında ve 1985 yılındaki yapılan çalışmalar ile İngiltere'de yerel yönetimlerin uğramış olduğu reformlara rağmen bu dönemdeki muhafazakâr Thatcher İktidarına göre bu reformlar yetersizdi ve yeni reformlar yapılması gerekliliğine inanıyorlardı. 1990'lı yıllarda Thatcher İktidarının sona ermesine karşın yerel yönetim

sistemlerinin yeniden yapılanması ihtiyacını anlatan faaliyetler yapılmaya devam etmiştir (Chandler, 1991; 25).

İngiltere'nin hâkimiyetinin olduğu yerlerde belediyeler, merkezi hükümet aracılığıyla karar verilen politikaların yerelde yapılmasını sağlayan kuruluşlardır. Bu durumun oluşmasına sebep olan unsur II. Dünya Savaşı sonrası oluşan sosyal devlet sisteminin güçlü bir hal alması için artan merkezileşmedir. İngiltere'de Thatcher İktidarı zamanında oluşan değişim ile birlikte refah devleti varlığı son bulmuş bunun yerini neo-liberalizm almıştır ve merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki baskısı devam etmiştir. 1997 yılında İşçi Partisi'nin devlet yönetimine gelmesi ile beraber yerinden yönetim sisteminde önemli değişikliklerin yapıldığı zaman başlamıştır. İleriki dönemde 1999 yılında İskoçya Parlamentosu oluşturulmuş, 1998 yılında Galler ve Kuzey İrlanda parlamentoları ile 2000 yılında Büyük Londra Yönetimi kurulmuştur. İngiltere'de yerel yönetim sistemindeki büyüme ileriki yıllar da devam etmiştir. 2006 yılında Galler Parlamentosuna birtakım yasama yetkisi verilirken, 2012 yılında İskoçya Meclisinin önemli hale gelmesini sağlayan değişiklikler ile günümüze yakınlaşmıştır. Yerelleşmeye yönelik yapılan çalışmalar genel durumu etkileyen çalışmalar olmayıp, farklı farklı kanunlar ile yürürlüğe konmuştur(Çam, 2015; 33).

2000'li yılların başında İngiltere'de önemli sayılabilecek yerel yönetimlerin yeniden yapılanması hakkında değişiklikler yürürlüğe konmuştur. (Wilson vd., 2011; 65). İngiltere'de, yerel yönetimler illere, bölgelere ve köylere ayrılırken, büyükşehir olup olmadıklarına göre de sınıflandırıldılar. İngiltere başkenti Londra'da 1986'da Büyük Londra'nın uygulaması sonlandı ve Büyük Londra yönetiminin ilk seviyesi olan Büyük Londra Meclisi dağıldı, yetkileri ve görevleri mevcut 32 Londra Belediye Meclisine dağıtıldı. Bu nedenle, Londra'da tek aşamalı bir yapı haline gelen 32 belediye ve bir kent birliği vardır. 1986'da, mevcut altı büyükşehir belediyesi il meclisi dağıldı ve yetkileri 36 büyükşehir belediye meclisine devredildi(Kavruk, 2002: 110-111). 1986 yılında Thatcher iktidarı zamanında kaldırılmış olan Büyükşehir Belediye Yönetimlerini andıran bir sistem olan Londra Büyükşehir Kanunu 1999 yılında yürürlüğe geçen bir kanun ile birlikte tekrardan oluşturulmuştur (Demirkaya vd. 2015; 500). İşçi Partisi hükümeti zamanına denk gelen bu değişikliklere ilave bir değişiklik 2003 yılında düzenlenen bir yasayla seçimle görev alacak sekiz bölge meclisi oluşturulması kararlaştırılmıştır (Koçak, 2008; 144).

İşçi Partisi hükümeti zamanında Seçimli Bölge Meclisleri Kanunu ile yapılan değişiklikler esasen bir yerel yönetim organı olacak bölge meclislerinin seçimle göreve gelip oluşturulmasını planlamaktaydı. Bu kanun 2003 yılında çıkarılmış olup hayata geçirilmemiştir. 2010 yılında hükümette olan koalisyon iktidarı zamanında “Yerel Gelişme” adlı bir rapor oluşturulmuştur. Bu raporda İşçi Partisi zamanı yerel yönetim uygulamalarının aşırı merkezîyetçi oluşu ve yerel özerkliğe zarar vereceği anlatılmıştır. Bununla birlikte, merkezi hükümetin bölge kalkınma ajansları üstündeki ağırlığı bu ajansların merkezi hükümetin bir kanadı şekline döndüğü eleştirilmiş, bu ajansların kaldırılıp ve yetkilerini yerel makamlara devretmesi gerektiği anlatılmaktadır. Aynı iktidar döneminde 2011 yılında Yerel Yönetim Kanunu yürürlüğe konmuştur. Bu kanunla yerel yönetim sisteminde, belediyelerin organlarında, sayılarında ve içyapılarında birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Bölge kalkınma ajanslarının raporda savunulduğu gibi görevlerinde herhangi bir değişim olmamıştır (Kocaoğlu, vd. 2015; 550). Günümüzde İngiltere'deki belediyeler 1986 yılındaki yapılarını sürdürmektedir (Kavruk, 2002: 110-111).

3.5 Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı

İngiltere'de 1980'li yıllara kadar yerel yönetimlerin almış oldukları tek vergi varlık vergisidir. Varlık vergisi yerli ve yabancı mülkleri olanlardan belirli bir oran belirlenerek alınıyordu. İngiltere'de yerel idarelerin daha özgür bir yapılarının olmasının nedeni çok eskiden beri küçük yerleşim alanlarında ticaret yoğunluğunun oldukça gelişmiş olmasıdır. Küçük yerleşim alanları bu sebeple mali yapılarını oluşturmuş ve vergiler alabilmiştir. (Türkoğlu, 2009: 29)

3.5.1 Vergiler

İngiltere'de yerel yönetimlerin sahip olduğu iki vergi geliri türü vardır. Bunlar meclis vergisi ve tek tip iş vergilerinden oluşmaktadır. Emlak vergisi niteliğinde olan meclis vergilerinin toplanmasında değişik yollar izlenmektedir (Arıkboğan, 2004: 65). İngiltere'de gayrimenkullere vergi uygulanması ilk kez 1960 senesinde başlamıştır. İdaresi ve alınması kolay ve bunların birlikte kaçırılması zor olan bu tip vergiler yerel idareler için daha faydalı vergi gelirleridir. Bu vergiler gelire ve hizmetle alakası olmayan, bundan dolayı da azalan oranlı vergiler olmalarından ötürü de fazlasıyla eleştiri almaktaydılar. 1990 senesine dek toplanmış olan emlak vergisi bu seneden sonra kaldırılmış bu vergi yerine herkesin belli oranlarda ödemesi gereken

vergi türü olan toplumsal vergi uygulaması yürürlüğe girmiştir. (Rosenthal, 1999: 63) Fakat bu verginin de tahsil edilmesinin pahalı ve meşakkatli oluşu ile kişinin gelirin göre eşit alınmadığından ötürü birçok vatandaş tarafından eleştiri almaktaydı. (Jones, 2006: 221).

Bundan sonra yapılmış olan düzenleme ile gerçekleşecek vergide konutun değerinin esas alınmasını öngörecekt meclis vergisi uygulamasına geçilmiştir. Bir diğer vergi türü ise ticari ve sanayi gibi gayrimenkullerden toplanan bir nevi ticari kazanç vergisi olan tek tip iş vergisidir. Taşınmazlar kullanım nedenlerine göre direk satış yapılan yerler, depo olarak kullanılan yerler, bürolar ve diğer taşınmazlar olarak sınıflandırılıp bu sınıflandırmaya uygun vergi toplanmaktadır.1990 senesine kadar ticaret yapılan gayrimenkullere konulan vergi tutarı yerel meclisler aracılığıyla belirleniyordu ve aynı işi yapan ve aynı gelir ve gideri olan ticarethanelerde bölgeler bazında büyük oranda farklılıklar oluşabilmekteydi. Bundan ötürü 1990 senesinde belirlenecek vergi miktarı merkezi yönetim aracılığıyla belirlenmesine karar verilmiş ve bu oluşan farklılık engellenmiştir (Bond, 1999: 24).

Bununla birlikte merkezi yönetim aracılığıyla oluşturulan değerlendirme ofisi ajansı bütün ülkedeki vergi miktarlarının belirlenmesinden sorumlu tutulmuştur (<http://www.mansfield.gov.uk/CHttpHandler,24.07.2009>).Bu vergi yerel idarelerin almış olduğu bir vergi türüdür. Fakat alınan vergi merkezi yönetime gönderilmektedir. Merkezde toplanmış olan vergi geliri sonradan nüfus sayısı, kentlerin gelişim seviyesi, yüzölçümü büyüklüğü benzeri unsurlara göre yerel yönetimlere dağıtılmaktaydı.

3.5 2. Merkezi yönetimden yardımlar

Dünyadaki birçok ülkede olan gibi İngiltere’de de yerel idareler merkezi yönetimden mali yardım almaktadırlar. Bu yapılan mali yardımlar faaliyetlerin daha verimli ve etkili yapılabilmesi, bölgeler arasındaki eşitsizliklerin kaldırılması ve merkezi hükümetin yerel idareler üzerinde bir güç oluşturma isteği gibi nedenleri vardır. İngiltere ‘de yerel idarelere hiçbir koşul gerektirmeden ve bazı koşullar gerektiren transfer yardımları iki biçimde sağlanmaktadır. Koşul gerektirmeyen transfer yardımlarının büyük bir kısmı gelir desteği hibesi adıyla sağlanmaktadır. Koşul gerektiren transfer yardımları ise merkezi hükümet aracılığıyla önemli olan belli faaliyetlerin makul seviyede yapılabilmesi için sağlanmaktadır.(Akdemir,2006:48)

Merkezi hükümetin yerel yönetimlere yapmış olduğu yardımlar üç şekilde

gerçekleşmektedir.

- **Özel amaçlı yardımlar:** Yerel idarelerin yaptığı faaliyetlere destek verilebilmesi için sağlanan ödemelerdir. Özel amaçlı yapılan yardımlar başka alanda kullanılamazlar.(Akdemir,2006:49)
- **Genel amaçlı yardımlar:** Yerel idarelerin sahip olduğu gelirlerin aşağı yukarı yarısına denk gelen genel amaçlı yapılan yardımlar toplu bir şekilde sağlanır. Bu yardımların harcanacağı alanları yerel idarelerin kendileri belirler. Yerel idarelerin mali yapılarında önemli katkısı olan bu yardımların hangi miktarda yapılacağı merkezi yönetim aracılığıyla belirlenmektedir.(Akdemir,2006: 49)
- **Proje karşılığı yardımlar:** Proje karşılığı yapılan yardımlar diğer iki yardım türüne göre daha yenidir. Yerel idarelerce uygulanan projelere çevre bakanlığının sağlamış olduğu yardımlardan oluşmaktadır.(Akdemir,2006: 49)

3.5.3. Borçlanma

1972 senesinde çıkarılan yerel yönetim kanunuyla yerel idarelere borçlanma yetkisi tanınmıştır. İngiltere’de yerel idareler değişik yerlerden borçlanabilmektedir. Bu borçlar özel bankalardan alınan borçlar, tahvil arzlarından yapılan borçlar ve merkezi yönetimin idaresindeki ‘Bayındırlık Hizmetleri Kredi Kurulu’ndan alınan borçlar olmak üzere üç çeşitte yapılmaktadır.

Yerel idareler borçlanabilmeleri için bir takım sınırlamalar vardır. Yerel idarelerin borçlanma yapabilmek için merkezi hükümet aracılığıyla yetkilendirilmeleri gerekir. Örneğin, bir tesisin yapımında gerekli mali desteğin sağlanması için borçlanmadan önce, merkezi yönetimin ilgili bakanlığınca borçlanmaya izin verilmesi gereklidir. Borçlanma izninin verilebilmesi için bazı koşullar vardır. Bu koşullar cari ekonomik etkenler ve iktidarın uygulamış olduğu mali politikalarıdır.(Akdemir,2006:50)

3.5.4. Satış gelirleri

Sosyal tesislerin ve yerel idarelerin diğer taşınır ve taşınmaz mallarının satılmasıyla oluşan gelir kaynağıdır. Borçlanma gelirlerinde olduğu gibi bu gelir kaynağında da merkezi hükümetin oldukça yoğun bir denetimi bulunmaktadır. Tesislerin satışından elde edilen gelirlerin yüzde 25’i ve taşınır ve taşınmaz malların satışından elde edilen gelirlerin yarısı genel anlamda yapılacak harcamalar için kullanılabilir. Bu gelirlerden geri kalan kısımlar ise borç ödemelerinde kullanılabilir.

Bu gelir kaynaklarının bütçe içindeki dağılımında, yerel idarelerin gelirlerinin önemli bir bölümü merkezi hükümetin yapmış olduğu yardımlardan oluşmaktadır. Bu yardımların yüzde 33'ünü genel yardımlar, yüzde 25'ini ise özel yardımlar oluşturmaktadır. Bunun yanında yerel yönetimlerin gelirlerinin yüzde 16'sını meclis vergisi, yüzde 21'ini tek tip iş vergisi ve yüzde 5'inide diğer gelirler oluşturmaktadır.(Akdemir,2006:51)

3.6. Yerel Yönetim Hizmetleri

İngiltere'de yerel yönetimler yapılan yasalarla oluşan görev ve hizmetlerini yapmakla yükümlüdürler. Kamu görevlerinin merkezi hükümet ve yerel makamlar arasında objektif bir şekilde paylaşımının yapılması için net bir kural yoktur. Ancak hükümet aracılığıyla yapılmasına izin verilmekte ya da yapılması istenmekte ve hiçbir yerel yönetime kanuni sınırları haricinde bir şey yapmalarına izin verilmemektedir(Yamaç, 2014: 8).

Yerel makamlar zamanla bazı hizmetlerde sorumluluklarını kaybetmelerine rağmen, eğitim hizmetleri, bireysel sosyal hizmetler barınma hizmetleri ve şehir planlaması gibi hizmetleri yerine getirmek için daha fazla sorumluluk aldılar(Jones, 1991: 167). Yerel makamlar gaz, su ve elektrik gibi bazı ekonomik hizmetleri gerçekleştirmedeki fonksiyonlarını yitirirken, işsizlik, yoksullukla mücadele, eğitim hizmetleri, kimsesizlere yardım etme ve barınma hizmetleri ile sağlık hizmetleri gibi önemli olan toplumsal görevleri oluştu (Cochrane, 1993: 11). Yapılan yeniden yapılanma çalışmaları sonunda yerel makamlar işçi ve işverenlerle işbirliği ve denetleyici kuruluşlar olarak yeniden yapılanması sağlanmıştır (Yamaç, 2014:8).

İngiltere'de son yıllarda yerel makamlar, yerel yönetim kavramı bağlamında, kamu hizmetlerinin yapılmasında gönüllü kurumların önemli bir hale gelmesi yerel makamların bu kurumlar aracılığıyla halk denetiminden geçmelerine neden olmuştur. Fakat temelde merkezi hükümetin yerel makamlar için yapmış olduğu denetim daha önemlidir. Merkezi hükümetin yerel makamları denetlemesi üç şekilde gerçekleşmektedir. Bu denetim yolları yasama, yürütme ve yargı denetimidir. Yasama denetimi Avam Kamarası aracılığıyla yapılmaktadır. En etkili olan denetim şekli ise yürütme tarafından yapılan denetimdir. Yürütme denetimini Başbakanlık ve Çevre Bakanlığı yapmaktadır. Yürütme denetimi uygulamada yoğun olarak mali

kaynakların yeniden düzenlenmesi, yetkilerin kısıtlanması şeklinde yapılmaktadır(Parlak vd. 2005: 139). Son denetim yolu olan yargı denetimi temel anlamda hukuka uygunluk denetimidir. Yerel makamların almış olduğu kararların ve yapılan çalışmaların hukuka uygun olup olmadığının değerlendirilmesi için yapılan mahkemelerin vermiş olduğu kararlardır.

3.6.1. Eğitim

Eğitim, anaokulu, kreş, gençlik, toplum ve yetişkin eğitimi gibi zorunlu eğitimden fazlasını içerir. 1944-1945 yıllarında yasal temeli atılan eğitim hizmetleri eş doğrultuda gıda, süt, okullarda burs eğitimi ve engelli eğitimi benzeri hususları da içermektedir. 1980 yılından bu yana merkezi-yerel denge köklü değişiklik yaşamıştır. 1988 Eğitim Reformu Yasası'na dek, her yıl yerel yönetime yetki veren farklı bir kanun takip edilmiştir. 2006 yılı Eğitim ve Denetleme Kanunu, daha yüksek standartları benimsemiş ve İsveç okul sisteminden esinlenmiş olan 2010 Akademi Yasası, ilk ve orta düzey okulların akademik olmalarını sağlamak için yerel yönetimlerin istişaresini istemiştir. Son dönemlerde meydana gelen hukuki değişimler, ailelerin rolünü ortaöğretim düzeyinde genişletmiştir. Okulların yönetiminde ağırlık okul kurullarına verilirken velilerin söz hakları da genişlemiştir (Yamaç, 2014: 8).

3.6.2. Sosyal hizmetler

Gençlerin mesleki eğitimi, engelliler ve yetimlere yer verilmesi gibi konuları kapsayan 2004 Kanunu, 1970 Yerel Otorite Sosyal Hizmetler Kanununun geçerliğini sona erdirmiştir. Bu kanunla mevcut hizmetler tekrardan tasarlandı ve yerel yönetim bütçesi yönlendirildi ve 2010/2011'de Sosyal Bakım Reformu 240 milyon sterline arttırıldı (Yamaç, 2014: 8). Kültürel, eğlence ve spor hizmetleri olarak; tiyatro, müze, kütüphane, spor tesisleri, parklar ve bahçe yapım ve bakımı il ve bölge konseylerinin ortak görevleridir (Wilson ve Game, 2011: 128).

3.6.3. Çevre sağlığı

İl -bölge meclisleri ve merkezi idareler tarafından ulaşım, karayolları ve trafik idaresi benzeri faaliyetler yürütülmektedir. Çevre temizliği, gıda denetimi, çalışma yerlerinin kontrolü, hava kirliliği benzeri hususlar metropoliten bölge meclislerinin idaresinde haricindeki temizlik hizmetleri ise il ve bölgelerce sürdürülmektedir. Anayollar ilgili bakanlıklarca, il ve birimsel meclisleriyse metropoliten bölgeler ve

başlıca diğer yolların hizmetlerini sağlamaktadır. Trafik idaresi, otoyol yapımları, bakım onarım hizmetleri, çevre temizlikleriyse bölge meclislerince yürütülür (Wilson ve Game; 2011: 142)

Sağlık hizmetleri ise Sağlık Bakanlığı'na bağlı çalışan ulusal sağlık hizmetlerinin (NHS) sorumluluğundadır. Sağlık sahasında pek çok hizmet NHS tarafından ücretsiz olarak verilmektedir. Yine bu kuruluş 2011 yılında en fazla ödeneği sosyal güvenlikle ardı sıra sağlık hizmetlerine sunmuştur (www.hm-treasury.gov.uk).

1870 yılında yürürlüğe konulan Halk Sağlığı Antlaşması, barınma, temiz su, bulaşıcı rahatsızlıkların tedavisi, gıda kontrolü benzeri hususları içermektedir. Ulusal Halk Sağlığı hizmetleri (NHS) ise 1940 yılında geçerlilik kazanmıştır. Öte yandan 1948-1974 yıllarında birtakım işlevler yitirilse de çevre sağlığı hususunda ciddi yetkiler sağlanmıştır. Suya ilişkin hizmetlerin gerçekleştirilmesi için bölgesel su birimler kurulurken gelecekte bunlar özelleştirilmiştir. Çevre sağlığı hususunda 2004-2010 yılları aralığı geçerlilik kazanan sağlık programlarıyla mevcut hizmetler genişletilerek yaygınlaştırılmıştır. Hastanelerde beklenme süresinin indirgenmesi için ülke dışında tedavi alternatifi göz önünde bulundurularak azami uçuş uzaklığı 3 saatle sınırlandırılarak Belçika, Almanya ve Fransa 'da tedaviler gerçekleştirilmiştir. Bu konuda Primary Care Trusts (PCTs) yerel komisyonu ülke dışında tedavi hizmeti için çift taraflı anlaşmalardan ve Avrupa Ekonomik Alanı (EEA)'nın haricinde tedavi fırsatlarının onaylanmasında görevli tutulmuştur (www.nhs.uk)

1974 tarihine dek sağlık hizmetleri yerel meclislerce sürdürülmüştür. 1974 yılı ardından bu hizmetler özel sağlık sektörlerince devam ettirilmiştir. Sağlık sektöründe açık ihale sistemi 1980-1988 tarihlerinde iki farklı kanunla muhafazakâr hükümet tarafından yürürlüğe koyulmuştur. 1986 tarihine dek bütün sağlık faaliyetlerinin yüzde 68'i ihaleye koyulurken yüzde 20'si özel sağlık kuruluşları kazanmıştır. (Walsh, 1995:134)

3.6.4. Konut hizmetleri

Konut inşası, İngiltere'de belediyeler tarafından yerine getirilen bir görevdir. Büyük konut bölgeleri için belediyeler, bağımsız kuruluşlar oluşturmaktadırlar. Bu kuruluşların yönetimlerinde belediyelerden, merkezi hükümetten ve özel sektörden kişiler vardır. Bu kurumların mali denetimi belediyelerin kontrolünde yapılır ve parlamentoya karşı sorumluluğu vardır. Konut yapılan yerlerin inşası, belediyelerin

kendi kaynaklarından, merkezi idarenin ilave yardımlarından ve özel sektör olanaklarıyla inşa edilmektedir. Kent içi yerlerde, arsalar, bitirilen konutların teslimi, kira ve satım usullerinin tespit edilmesi, kiralardan toplanması, yıllık bakımlarının yapılması, boş olan evlerin kiraya verilmesi görevleri belediyeler tarafından yapılmaktadır. Genel olarak geliri düşük olan kişilere kamu, geliri yüksek olanlara ise özel sektör tarafından konut yapılmaktadır. 1979 yılında, çıkarılan kanun ile GLC konut yapma işinin büyük bir çoğunluğunu belediyelere devretmiş, fakat merkez Londra'daki evlerin yönetimi kendine aittir. Bu kanun ile inşa edilen evlerin 1/3'ünün satılığa çıkarılması kararı verilmiştir. 1980 senesinde ilk kez belediyelerin hizmetlerinin özelleştirilmesi Konut Yasası ile olmuştur. (Davis, 1996: 11)

Kanun kiracı olanlara, evleri belirli oranda bir indirim karşılığında satın alma hakkı tanımıştır. Bu şekilde belediyelerin yetkilerinin halka aktarılması ve bürokrasinin azaltılması öngörülmüşse de, 1987 yılına kadar bütün konutların yalnızca % 10'u satılmıştır.(Pickvance,1991:70) Başarılı olanlar sayılmazsa, konut yapımlarının yerleştirilmesi politikası yeterli derecede başarılı olmamıştır. (Lansley, Goss & Wolmar,1989:101) 2004'de, 500.000'i aşkın satış yapılarak stok ancak 3 milyondan aşağı düşürülebilmektedir. (Wilson ve Game, 2011:146)

3.6.5. Diğer hizmetler

İngiltere yerel yönetim hizmetleri kapsamındaki kütüphane hizmetleri 150 seneden beri varlığını devam ettirmektedir. Kütüphanelere 1919 tarihine dek ciddi düzeyde kaynak sağlanmamıştır. Ancak 1964 yılında Halk Kütüphaneleri ve Müzeler Kanunu ile etkin ve geniş çaplı kütüphane faaliyetleri tasdiklenmiştir. 1990 yılı itibariyle kütüphaneler niceliksel olarak ciddi düşüşler yaşasa da kitap sayıları, açık saatler elektronik ve diğer kaynaklarda artış göstermiştir (Davies, 2008: 22)

Eğlence, sanat ve boş vakit etkinlikleri benzeri faaliyetler meclislerin iradesinde çeşitli biçimlerde ve farklı önceliklerle çeşitli düzeylerde sunulmaktadır. Sanat galerileri, müze, spor tesisi, konser salonu, turizm imkânları benzeri faaliyetler diğer sağlanan yerel yönetim hizmetlerindedir. Sanat galerisi, müze, sergi salonu, tiyatro, konser salonu, spor tesisi, park ve bahçe benzeri alanlar GLC tarafından sahip adıyla yönetilir, bakımı yapılmaktadır. Bütün turistik yerlerin denetimini yapmaktadır. (Wilson ve Game, 2011: 149).

Sağlık, eğitim, konut benzeri hizmetlerin sunulmasında özel sektörde yer almaya başlamış, özel ve kamu sektörü rekabeti belirginlik kazanmıştır. Fakat sağlık, eğitim benzeri faaliyetlerin finanse edilmesi ve gerçekleştirilmesi yükümlülüğünün çoğunlukla kamu idaresinde olduğu bilinmektedir. Milli Sağlık Departmanınca sağlık faaliyetlerinin çoğunluğu gerçekleştirilmektedir (Rao, 1996: 5).

Kamu sahaları ve yolların bakımı, bina temizlikleri, çevre temizliği, taşıt bakımı, yemek hizmetleri benzeri faaliyetlerin sunulmasında ihale modeline başvurulur. Yerel idari personelin yüzde 58'i eğitim ve öğretim faaliyetlerinde, yüzde 14'ü sosyal faaliyetlerde, yüzde 8'i diğer faaliyet sahalarında görevlendirilmektedir ([http:// www.lga.gov.uk/lga/aio/38686](http://www.lga.gov.uk/lga/aio/38686)).

Kamuda hizmetlerin sunulması için gönüllü teşebbüsler yaygınlık kazanmıştır. İdari ve kamu yönetimlerince finanse edilen faaliyetlerin üretiminde ve vatandaşla iletişimde bu teşebbüsler rol oynamaktadır. Gönüllü teşebbüs kazançlarının yüzde 30 civarı ya da tamamının kamusal destekler ve ücretlerce giderildiği bilinmektedir (Flynn, 1996: 60)

Bugün yerel yönetim hizmetleri kompleks yapıdaki örgütlerin unsuru niteliğindedir. Yerel hizmetlerin sağlanmasında yerel idarelerin kamu ve özel idarelerle gönüllü teşebbüslerle paylaştıkları yetkilerinden dolayı yerel yönetim kavramının kullanımı yapılmaktadır (Davis, 1996:9)

Yönetim terimi, temelde kamu teşebbüsleriyle ilişkilidir. Yönetişim ise pek çok kamu harici kuruluş ve örgütün dâhil olduğu süreçlere hitap eden bir terimdir. Öte yandan bugün yerel yönetimler, işbirlikçi ortaklıklarla toplumdaki dezavantajlı bireylerin, engelli ve yaşlıların problemlerinin aşılması amacıyla strateji ve politikalar oluştururken hizmet sunmaktadırlar. 2000 tarihinden bugüne dek kamu ve özel teşebbüs ortaklıkları; Yerel Stratejik Ortaklıklar (LSPs), Sürdürülebilir Toplum Stratejileri (SCSs), Yerel Bölge Anlaşmaları (LAAs), Çoklu Bölge Anlaşmaları (MAAs) anlaşmalarından meydana gelmektedir. (Lowndes ve Sullivan, 2004: 52).

3.7. Yerel Yönetimlerin Teknolojiyi Kullanma Yetenekleri

Son dönemlerde birçok ülkede belediyelerde e-devlet sisteminin oldukça aktif olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum E-devlet sisteminin fazla kullanıldığı ülkelerde

belediyeler için yapılacak olan değişikliklere yol açacaktır(Yeşilorman ve Koç, 2012).

İngiltere'de merkezi iktidarın yapmış olduğu hizmetlere yönelik 1997 yılında oluşan hedefler nihayetinde 2002'de yüzde 25'inin, 2005'de yüzde 50'sinin ve 2008'de ise tamamının çevrimiçi ortamda yapılması öngörülmüştür. Microsoft ile birlikte "İngiltere Hükümet Geçidi "Projesi yapılmıştır. Bu proje 200 merkez yönetim kurumunu ve 482 yerel yönetimi bir arada toplayarak "60 milyon vatandaş ve 3 milyon işletme" için tek adresi olan bir sistem oluşmasını amaçlamaktadır. Bu projeye 2005 yılına kadar resmi işlemlerin tamamının internet ortamından erişilmesi öngörülmektedir. 2000 yılında bu hedef doğrultusunda 12 milyar € bilişim teknolojisi için kullanılmıştır (Karbuz, 2003: 35).

İngiltere belediyelerde e-dönüşüme geçişi oldukça hızlı bir şekilde gerçekleştiren ülkelerden biridir. 1995 yılında yalnızca 40 tane belediyenin web sitesi bulunmaktaydı, 1998'de bu sayı 300 belediyeye yükseldi. 2002 yılının sonuna doğru kamu hizmetlerinin yüzde 25'inin internet üzerinden gerçekleştirilmesi öngörülmüş 2006 yılına kadar ise bu hizmetlerin hepsinin internet ortamında yapılması sağlanmıştır. İngiltere'deki ilk web siteleri bilgi aktarımına ve istatistiksel rakamlara önem vermişlerdir. (Irani ve ark. 2005: 62).

İnternet ortamında kamu hizmetlerine erişilme oranı yüzde 13 olarak tespit edilmiştir (www.internet.com/haber, 2003). E-belediye sistemi İngiltere'de merkezi hükümet ve yerel birimler arasındaki işbirliğini oluşturacak ve önemli hizmetler yapılmasını sağlayacak bir model olması için çalışılmıştır.(www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003: 139).

Bilgi toplumuna yönelik bireylerin talepleri doğrultusunda İngiltere de e-belediye sisteminin kurumsallaşması için, 2005 yılına kadar belediyelerin bazı düzenlemeler yapması kararlaştırılmıştır. Bu düzenlemeler; yerel kütüphanelerde internet erişiminin ve e-maillerin herkes için ücretsiz olarak sağlanması; yerel hizmetlerin hepsinin internet ortamında yapılabilmesi; elektronik bilginin, kimlik kontrolünün ve güvenlik problemlerinin çözülmesi; seçimler için internet üzerinden oylama yapılması; meclis üyelerinin tamamının bilgisayar eğitimi alması ve meclis üyelerinin hepsinin e-mail adresinin olmasından oluşmaktadır (Yıldırım ve Öner, 2004).

E-Belediye sistemi için İngiltere'nin etkin bir strateji oluşturması önemlidir. Bu oluşturulan strateji için üç önemli durum söz konusudur. Bunlar; kamu hizmetinin tam kapasiteyle yapılması, halkın yönetime katılmasını sağlama ve belediyeler ile merkez hükümet arasındaki işbirliğini oluşturma (Altınok ve Bensghir, 2005: 676) olarak belirlenmiştir. Gelişmiş ülkelerde e-belediye sistemine yönelik önemli stratejilerin belirlenmesi yerel birimlerde e-dönüşümün hangi düzeyde önem verildiğini göstermesi bakımından anlamlı olduğu söylenebilir (Yeşilorman ve Koç, 2012:778).

3.8 Yerel Yönetimlerin Şeffaflık ve Hesap Verme Yükümlülüğü

Yerel yönetimlerde şeffaflık ve hesap verilebilirlik fonksiyonunu en iyi açıklayabilecek kavram anlam itibarıyla dilimize denetçi, kamu denetim faaliyetleri olarak çevrilmiş “Ombudsman”dır.

İdari ve adli yargının ayrıştırılmadığı devletlerde yönetimlerin hukuka uygunluğu için başka denetim kanallarıyla beraber Türkçede kamu denetçisi manasındaki Ombudsman adlı organizasyonlar bulunmaktadır. Anglo sakson devletlerinde yaygınlaşmış İskandinavlarda ise ortaya çıkmış Ombudsman Kurumu yönetimlerin faaliyet ve etkinliklerini kontrol etmektedir (Gözübüyük, 1992:296).

Küresel çapta ombudsmanın genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Fakat Uluslararası Baro Birliği Ombudsman Komitesi tanımlaması şöyledir; “Anayasa, Yasama Organı veya Parlamento tarafından temin edilen, başında Yasama Organı veya Parlamento'ya karşı sorumlu olan, yüksek seviyeli, bağımsız bir bürokratin olduğu, hükümet kuruluşları, yetkilileri ve çalışanları tarafından haksızlığa uğramış insanların şikâyetleri doğrultusunda veya kendi inisiyatifi ile harekete geçen, araştırma yapma, disiplin uygulaması önerme ve rapor yayınlama hakkı olan bir ofis”(Babüroğlu, 1997:15). Bu durumda ombudsman, araştırma, değerlendirme, revize edici etkinlikler, öneri ve kanıların halka iletme yetkisi bulunan bir kurumdur. Fakat yaptırımında resmi yetkisi bulunmamaktadır (Hansen, 1996:195).

Coğrafi yapısı ile farklı niteliği olan İngiltere bir ada devletidir. Öte yandan İngiltere'nin siyasi yapısı da coğrafi özelliğinde etkilenmiştir. Ombudsman organizasyonu ise İngiltere'de geleneksel kültürle birlikte farklı özellik ve adla bilinmektedir. İngiltere'nin Ombudsman organizasyonu Parlamento Komiseri olarak

tanımlanır. Ombudsman kurumu belirli bir zaman dilimi nihayetinde İngiltere'de varlığını tamamlamıştır. Öncesinde kuruma dair birtakım öneri maiyetinde raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların en bilineni 1961 yılındaki Whyatt Komisyonu Raporudur. Rapor kapsamında organizasyonun oluşturulmasıyla İngiltere yönetim niteliğinde medyana gelecek yararlar değerlendirilmiştir. Ancak Ombudsmanlık Kurumu bu raporla oluşturulmamış 1967 tarihinde kurulmuştur (Arslan, 1986: 158).

İngiltere'de Ombudsman'ın kuruluşunun ardında birçok faktör etkilidir. Nitekim halkın yönetim hizmetlerine dair problemlerinin aşılması için sarf edilen hız ve talebin yönetsel büyümenin hızı ardında kalması bu faktörlerden biridir. Ayrıca yargıya başvuruların az olması, yüksek mahkeme bürokrasisinin yetersizliği ve tutarsızlığı da bu faktörlerdendir (Kirkham'dan aktaran, Arap, 2015: 67).

İngiltere'de 10 çeşit ombudsman vardır. Bu ombudsmanlar: Yerel yönetim ombudsmanı, polis ombudsmanı, kuzey İrlanda ombudsmanı, adli hizmetler ombudsmanı, yatırım ombudsmanı, sigorta ombudsmanı, mülkiyet ombudsmanı, medya ombudsmanı, emekliler için ombudsman, ve cezaevi ombudsmanıdır (Özden,2010: 85). Bu kısımda genel hatlarıyla birlikte Parlamento ve Sağlık Komiseri ve Yerel Yönetim Ombudsmanlığı anlatılacaktır. 1967 yılında çıkarılan Parlamento Komiseri yasası kurumun oluşumu ve görevleri ile ilgili bilgileri ortaya çıkarmaktadır. Yasanın 1. ve 5. maddeleri aralığında Parlamento komiserinin atanması, görevleri, özlük hakları, neleri araştırabileceği, görevlerinden bahsedilmiştir. Yasanın 5. Maddesinde Parlamento Komiserinin en önemli yapması gereken kamu idarelerinin kötü yönetimine karşı vatandaşları korumak ve bu konuda gelen şikâyetleri değerlendirmektir. (Parliamentary Commissioner Act, 1967: www.legislation.gov.uk). Ayrıca komiser Kraliçenin kararı ile atanır. Ancak komiser hükümet tarafından önerilir. Parlamento komiseri tarafsız ve bağımsız olmalı bu sebeple İngiliz parlamentosundaki avamlar ve lordlar kamarasına üye olamaz (Özden, 2010: 85).

İngiltere'de Parlamento Komiserine başvuruda bulunma süreci dikkat çekicidir. Çünkü Türkiye'deki ve farklı ülkelerdeki uygulamalardan farklı olarak İngiltere'de direkt Parlamento Komiserine ulaşılması imkânsızdır. Parlamento Komiserine ulaşılması için Avam Kamarasındaki üyelerden biriyle iletişime geçip o kişinin yardımı ile başvurulabilmektedir. Komiserin vermiş olduğu kararların bir hükmü

yoktur. Verdiği kararlar tavsiye niteliğinde kararlardır. Ancak verdiği kararlara zımni olarak uyulur. Kararlarına uyulmadığı zaman, İngiliz Parlamentosundaki lordlar ve avam kamaralarına durum rapor ile tebliğ edilebilir (Bahadır, 2010: 374).

LGO 1974 yılındaki Belediyeler Kanunu'na bağlı olarak "Yerel Yönetim Komiserliği" pozisyonunun belirlenmesi ile birlikte oluşturulmuştur. LGO'nun görev bölgesi köy ve kasaba dışındaki bütün yerel yönetimler ve birtakım kamu kurumlarını içermektedir. Bütün ombudsmanlar (parlamento ve sağlık, yerel yönetim) Yerel Yönetimler Bakanı'nın teklifi ve Kraliçe'nin onay vermesi sonucunda göreve başlamaktadırlar. LGO'nun başında bulunan kişi en çok 7 yıl boyunca görevde kalabilmekte; kendi rızası ile ya da yetersizlik ve görevini kötüye kullanma durumlarında görevine son verilmektedir. (Stanford, 2014: 3-7, <http://researchbriefings.files.parliament.uk>). Parlamento ve Sağlık Hizmetleri Ombudsmanı, LGO'nun oluşturulmasından sonra 1991 yılı itibariyle kamu-özel işbirliğiyle ve özel sektörün yapmış olduğu hizmetlerden gelen başvuruları değerlendirmek için çeşitli ombudsmanlıklar kurulmuştur. Parlamento ve Sağlık Hizmetleri ombudsmanlarına başvuru şekilleri ile hizmetleri hakkında bilgi alınabilmesi için 1993 tarihinde Bileşik Krallık Ombudsman Birliği oluşturuldu (Ombudsman Association, www.ombudsmanassociation.org).

3.9 Yerel Yönetimlerin Gelecek Kuşaklara İlişkin Planları

Günümüzde İngiltere'de toplum aracılığıyla belediyelere verilen görev bölümlerine dair güçler, liderlik rolleri ve yetkiler çoğalmıştır (Leadership Centre for Local Government, 2008) (<http://www.localleadership.gov.uk>). Politik liderliğin gelişmesine katkıda bulunacak program olarak "Yerel Vizyon projesi", liderlik gelişimi tarafından sistem değişikliğinin gerçekleşmesini açıklamaktadır. "Ulusal Gelecek Vizyon Programı"; toplumun yerelden kaynaklanan problemlerinin çözüme kavuşturulmasında bizzat kendilerinin görev almasının daha faydalı olacağına kanaat getirilen bir programdır (Yamaç, 2014,16).

Belediyelerde son yirmi yıldır kamu yönetimini revize etme girişimleri sürmektedir. Bu girişimler arasında esaslı değişim 1988'de yayına girmiş olan "yeni Adımlar" (NexSteps) Girişimi" ile ve hemen akabinde 1991'de başlamış olan "Kalite için Rekabet Girişimi"(Competing for Quality) ve merkezi hükümet tarafından yerel

yönetimlere uygulanan “Yurttaşlık Şartı Programı”(Citizen Charter) programı ile başlatılmış ve halen yeni değişimlerle karşılaşılmaktadır. Resmi politikadaki gerilemeler, kamu ve paydaş birlikteliğinin yayılması, katılıma desteğin artırılması, merkezileşmeyi mahalli seviyede yetki ve güç aktarımının izlemesi görülen değişimlerdendir. İyi örnek uygulamaları ile bu değişimleri görmek mümkündür. Tower Hamlets-Genç Başkan/PB, Bradford-Yaşlıların Katılımı, Redbridge-Redbridge, South Tyneside- Mahalle Değerlendirmesi örnekleri yerel yönetimlerin karar sürecinde halk katılımına ait başarılı örneklerdendir. Yerel Yönetimlere iştirakte yeni yönelimler; yetkilerin yerel yönetime aktarılması, resmi işlemlerden kurtulma, doğrudan demokrasi, mahalle yönetimi, büyük toplum bankası ve öncü toplumlar (değer transferi, e-katılım, katılımcı bütçeleme) gibi gelişmelerle karşılaşılmaktadır. (<http://www.services.parliament.uk>)

Demokratikleşme süreci devlet yönetim ve denetim sistemlerini de önemli oranda etkilemektedir. Kuvvetli bir geleneksel yapısı bulunan İngiltere’de, belediyeler bu süreç döneminde önemli değişiklikler geçirmiştir. Belediyeler yapılması gereken görev ve sorumlulukları bölgesel ve mahalli düzeyde teşkilatlanmış kurumlara birlikte yapmaktadırlar. Böylece merkezîyetçi yapıdan kurtularak, daha demokratik bir yapıya ulaşmaları elde edilmektedir. Yerel demokrasinin oluşabilmesi için halkın güçlü biçimde yerel yönetimlere katılması gerekmektedir. Diğer yandan, belediyelerde seçimle göreve gelen politik liderliğe büyük önem gösterdikleri ve gelişimi için uğraştıkları anlaşılmaktadır. Londra Büyükşehir örneğindeki gibi; seçimle göreve gelen yerel yönetimler halk kimliğinin ifade edilmesi, çeşitliliği belirlemek, yeniliklere ve öğrenmeye özendirme, orantılı işbirliği ve hızlı cevap verilmesi, vatandaşlık ve katılımın oluşmasına, politik eğitim ve öğretim oluşmasına ve güç bölüşümünde etkili olmaktadır. İngiltere’de var olan siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel değerler boyutunda belediyelerin işlevlerindeki gelişimin süreceği ortaya çıkmaktadır (Yamaç, 2014:17).

4. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE ETKİNLİĞİ

4.1 Türkiye ’nin Coğrafi Konumu

Türkiye; 36°- 42° kuzey enlemleri ile 26° - 45° doğu boylamları aralığında bulunmaktadır. Türkiye’de yaşanan iklimler, her bölgesindeki değişik bitki örtüleri ve toprak türleri bulunduğu coğrafi yerin niteliklerini yansıtır. Türkiye’nin coğrafi yapısından dolayı gerçekleşen hususlarına bağlı olarak oluşan bu varlığı; komşularını, komşularıyla olan siyasetine (Göney, 1993; Günel, 1994) politikalarına, mücadelelerine, ekonomik ilişkilerine, savaşlarına, tarihine (İlhan, 1989), turizmine, kültürel etkileşimine, ulaşım potansiyeline vb. etki etmektedir.

4.2 Türkiye’de Yönetimsel Sistem

Demokratik bir sistemin tam anlamıyla oluşumundan bahsedebilmek için ilk olarak ülkedeki tüm kuruluşlarda demokratik bir yönetim şeklinin oluşturulması gereklidir. Bununla birlikte demokratik bir devlet olmak için de ilk olarak devletin hukuk devletinin getirmiş olduğu kriterleri sağlaması gerekmektedir. Hukuk devletlerinde yönetimlerin temelini kanunlar, kanunlarında üzerindeki anayasalar oluşturmaktadır. Türkiye’nin ilk anayasası olan 1921 anayasasında illerin ve bucakların özerk bir durumlarının ve tüzel kişiliklerinin olmaları kararlaştırılmıştır. İllerin tüzel kişiliğinde üç organın bulunmasına karar verilmiştir. Bu organlar; il meclisi, il yönetim kurulu ve il başkanıdır. 1960 yıllarında köylerden kentlere başlayan göç dalgalarıyla birlikte şehirlerde oluşan nüfus yoğunluğundan dolayı yerel yönetim birimleri var olan uygulamalarla yereldeki gereksinimleri karşılayamayacak duruma gelmişlerdir. Bu yıllarda yerel yönetimlere oluşan ilginin artmasıyla birlikte 1961 yılında yapılan anayasada yerel yönetimler ile alakalı konularda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. 1961 anayasasında 112. ve 116. Maddeler yerel yönetimler ile alakalı hususları içermektedir (Ulusoy, 2001: 117-119).

Türkiye’de mahalli idarelerin anayasal dayanakları bulunmaktadır. 1982 tarihli anayasada 123. maddede “idarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve

yerinden yönetim esasına dayanır” ifadesiyle birlikte 127. maddede “Mahalli İdareler” başlığının altında yerel yönetimlerle ilgili temel esas ve ilkelerin düzenlemesi yapılmıştır.1982 Anayasası’nın 127. maddesinde “Mahalli İdareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir” denilmektedir.

1982 anayasasında yapılan en önemli düzenleme belediye organlarının halk tarafından seçilmesiyle göreve gelmesinin garanti altına alınmasıdır. Bu yapılan düzenleme ile birlikte yerel demokrasinin gelişiminde önemli bir değişim gerçekleştirilmiştir. Bu düzenleme iyi bir gelişme olsa da diğer hususlarla demokratik özgürlüklerinin istenilen demokratik düzeye gelmediği de aşikârdır. (Ulusoy, 2001: 119) Türkiye’de üç tane yerel yönetim çeşidi vardır. Bunlar il, belediye ve köylerdir (Dryanova, 2013:49).

4.3 Yerel Yönetimlerin Tanım ve Niteliği

Yerel yönetimlerin tanımını yapmadan ilk olarak “yerel” kavramının ne anlama geldiğini ve yerinden yönetim kavramının tanımlanmasında fayda vardır. “Yerel” terimi genel olarak belediyelerin sorumluluğundaki sınırlar içinde yaşamını sürdüren halkın bir yerle olan bağlantısını tanımlamak için kullanılır (Kalabalık, 2005:38).

Belediyeler, sorumlu olduğu hizmet alanlarındaki insanların ihtiyaçlarının görülmesi, kamu mal ve hizmetlerinin temin edilmesi, bölge halkının seçimle göreve getirdiği kurumlardır. Belediyeler ile ilgili bu tanımdan yapılmak istenen üç amaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu amaçlardan ilki, bireylerin temel haklarının kullanımına imkân tanınmasıdır. İkinci olarak etkili bir yönetim oluşturulmak istenmesi. Üçüncü olarak demokrasinin oluşturulmak istenmesidir. Belediyeler bu amaçların yapılmasından sorumlu olduğu için, belediyelerin başarı ölçütleri özgürlüğü, etkinliği, demokrasiyi ve ya halkın katılımını oluşturma kriterleriyle değerlendirilmesi yapılmaktadır (Tekeli, 1983:3).

Belediyeler ile alakalı daha geniş tanımlamalar da yapılabilir. AKDEMİR yapmış olduğu tanımda belediyelerden şu şekilde söz etmektedir (Akdemir, 2006:5): Bir ülkenin sınırları içerisinde çeşitli kırsal ya da kentsel alanlarda faaliyet gösteren, bulunduğu bölgede yaşayan halkın mahalli nitelikli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan,

karar organları ve bazı durumlarda yürütme organı seçimle iş başına getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelire, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimden bağımsız tüzel kişiliği olan yönetsel birimler olduğunu söylemektedir.

Belediyelerin gelişimi uzun yıllar sonunda olmuştur. Belediyelerin gelişiminde uzun süreli ve başarılı tecrübeleri olan devletler problemleri kolay bir şekilde çözüme kavuşturmaktadır. Demokrasi bakımından oldukça önemli bir tecrübe olarak görülen ortaçağ kentleri ile site, polis ve komün yönetimleri günümüzde Avrupa'nın karşılaştığı aşırı büyüme, göçler, kentlerin plansızlığı, halk katılımının istenilen düzeyde olmaması, çevre kirliliği, kent imarının düzenlenmesi gibi oluşan problemlerin çözülmesinde diğer bölgelere kıyasla daha başarılıdırlar (Tortop vd. 2008: 14)

Belediyeler, yapmış oldukları hizmetlerle beraber bir ülkenin daha demokratik bir rejime kavuşması içinde oldukça önemlidir. Sadece yapılan hizmetler dolayısıyla değil bir ülkede daha demokratik bir yönetimin oluşması bakımından da belediyeler oldukça önem verilmesi gereken kurumlardır (Tortop, 1995). Belediyeler, yeterli gelir kaynaklarına ulaştıklarında yapılması beklenen hizmetleri istenilen biçimde gerçekleştirebileceklerdir (Ulusoy ve Akdemir, 2009:260). Mahalli idare kurumlarının olduğu ülkelerde insanların gereksinimlerinin görülmesi için verimli, etkili ve yerel şartlara hassas kararlar verilerek, ihtiyaçlara elverişli, esnek ve daha randımanlı hizmetler yapılmaktadır. (Yıldırım, 1993: 35).

Bir ülkede yerel yönetimlerin var olmasının üç durumdan dolayı önemli olduğu düşünülmektedir. Bu düşüncelerden ilki, demokrasi ve plüralizm ile alakalıdır. Bu düşünceye göre yerel birimler merkezi hükümetle halkın arasındaki kurumlardır ve merkezi hükümetin siyasi otoritesini arttırdığı durumlarda engelleyici ve kısıtlayıcı olurlar. İkincisi ise, yerel birimlerin siyasi eğitim ve akıl teşkilatları olarak yaptıkları faaliyetleri dikkate almaktır. Üçüncüsü ise, yerel birimlerin vatandaşların gereksinimlerini daha faydalı ve daha hızlı karşılayan kurumlar olduğudur. Bu nedenle yerel idarecilerin vatandaşlara en yakın kişiler olmasından dolayı yerel gereksinimlerin neler olduğunun farkındadırlar ve daha gerekli, verimli ve ekonomik faaliyetler ancak yerel gereksinimlerin yerel birimlerce belirlenip, uygulanmasıyla yapılabilir. (Bilgiç, 1998: 27)

4.4 Yerel Yönetim Alanındaki Yeniden Yapılanma Çalışmaları

Küresel çapta artan kentleşme, teknolojik ve toplumsal olgularda devamlı ilerleme, merkezi yönetim şekillerden ayrılma, demokratikleşme, globalleşme, yerelliğin artması ve hizmetlerin kamuya hitabı, aktiflik, yerel idare ve kent problemlerine ilişkin farklı keşif ve ilerlemelere sebep olmuştur. Nitekim bir taraftan küreselleşme etkinlikleri hakim iken eş zamanlı yerelleşme trendi hakimdir (Ökmen, 1999: 133).

Türkiye'de yerel yönetim, merkezi idareye karşı yetkisini kullanamamakta, modern yerel yönetim algısında yerel demokrasi fonksiyonlarının gerçekleştirilebilmesi amacıyla demokrasiden, kuvvetten, yerel özerklikten ayrı idareler meydana gelmiştir (Aydemir, 2001: 42).

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda Türk kamu yönetimini düzenlemek için çok yoğun bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda yerel idareler de düzenlemelerde yer almıştır. Esasen yerel idare kurumlarına bu yıllarda gereken önem gösterilmiştir. Nüfus yoğunluğunun önemli bir kesiminin köylerde ve kırsal alanlarda yaşamışından ötürü ülkede yerel yönetimlerin gelişimi ve revize edilmesi gerekliliği oluşmuştur.1927'de toplam nüfusun yüzde 75'i köy ve kırsal alanlarda hayatlarını sürdürmekteydiler.(Bilgiç, 2005:54).1924 senesinde 442 sayılı Köy Yasası ile ilk kez köylere tüzel kişilik verilmiş ve pek çok yetki tanınmıştır. Bu sayede köy yönetimlerinin ülke yönetiminde önemli bir yerel idare durumuna gelmesi sağlanmıştır. Yasayla birlikte köylerdeki faaliyetlerin yürütülmesi muhtara ve ihtiyar heyetlerine verilmiştir.

Cumhuriyetin kurulduğu dönemde vatandaşların çoğunluğu kırsal alanlarda yaşamasından dolayı ve oldukça hızlı oluşan ihtiyaçları, yerel idare birimlerine daha fazla yetki verilmesine neden olmuştur. Ancak bu dönemlerdeki savaşıardan ve ekonomik bunalımlardan ötürü yerel birimlerin revize edilme çalışmaları ve yapılacaklar reformlar hızlı bir şekilde gerçekleşmemiştir. Bundan dolayı yerel yönetimlerin etkin hizmetler sunabilmeleri mümkün olamamıştır. Bunun yanında yerel yönetimler üzerinde merkezi hükümetin etkili vesayeti söz konusuydu.(Tekeli, 1983:9)

Türkiye'de 1960 yılı sonrasında kamu idaresinin tekrardan yapılandırılması ve ana öğelerinden yerel yönetimlerin iyileştirilmesi hususu planlı kalkınmayla beraber birçok programda, akademik araştırmalarda konu olmuştur. Öte yandan uygulanan tüm politika ve programların hedeflenen başarıya eriştiğini ve istenen çıktılarının sağlandığının söylenmesi güçtür. Fakat bu programlar ve faaliyetler gelecek çalışma ve programları destekleyecek kaynak sunmuşlardır (Aykaç vd. 2003: 168).

Bugüne dek Cumhuriyetin ilanından tek ve çok partili dönemler ve ilerleyen süreçte kamu idaresi sistemlerinde ve yerel yönetimlerde başlıca problemler rasyonel biçimde saptanmış ve tavsiyeler değerlendirilmiştir (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 25). Fakat ayrı dönemlerde gerçekleştirilen tüm çalışmaların bulgu ve tavsiyeleri değerlendirildiğinde problemlerin halen devam ettiği bilinmektedir (Aykaç vd. 2003: 168).

Türkiye'nin yerel yönetimler hususunda halen geçerliliğini koruyan sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yatkın, 2004: 4, Kayan, 2001: 26, Ulusoy, Akdemir, 2012: 421):

- Mevcut idari yapının aşırı merkeziyetçi niteliği,
- Yerel idarelerde mevcut kaynakların yetersiz olması
- Yetki ve görev dağılımındaki belirsizlik hususu
- Kanuni dayanakların yetersiz olması
- Kanuni gelişimlerde istikrar sağlanamaması
- Yerel yönetimlerin merkezi idarelerinde aşırı vesayet etkinlikleri,
- Donanımlı çalışan ve yapılandırma hususunda yetersiz kalınması,
- Yerel ve merkezi idarelerle aynı bölgedeki yerel idari birimler arasında etkileşim sağlanamaması,
- Vatandaşın kararda etkili olma imkânlarının kısıtlılığıdır

Yukarıda değinilen sorunlar doğrultusunda yerel yönetimlerin tekrardan teşkilatlandırılmasında baz alınacak yetersizlik durumları da belirlenmektedir. Uygulamaya konulan yerel yönetim yasalarıyla merkezi idarenin yükümlülüğündeki birtakım faaliyetler yerel idarelere transfer edilmiştir. Fakat yerel yönetimlerin sorumlulukları çoğaltılırken bu hizmetlerle benzerlik gösteren faaliyetler merkezi idarenin birimlerinden ayrıştırılmamıştır. Bu durum yerel yönetimlerle merkezi idarenin hizmet programları arasında yükümlülükler, görevler ve yetkiler bakımından karışıklıkla sonuçlanmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 418).

Yerel yönetimlerle merkezi idarelerin faaliyetlerindeki paylaşımında esas gaye; işlevsel verimliliği azami düzeye getirmek ve yerel demokratik hususların muhafaza edilmesi yönündedir. Böylece iki amacında dengesi sağlandığında yerel yönetimlerde verimlilik yükseltilebilecektir (Özer, 1999b: 30).

Yerel yönetim örgütlerinde güçlülük ve demokrasi olgusunu edinebilen devletlerde kaynak oluşturma yetkisinden bahsedilebilir. Söz konusu kaynak yaratma politikaları aşağıdaki gibidir (Yalçındağ, 1991: 128):

- Yerel vergi koyma
- Merkez yönetim tarafından toplanan vergilere ekleme yapma yetkisi,
- Yerel yönetimlere hizmet gereklerine uygun kaynak yaratma fırsatı
- Yerel toplulukların verdiği ekonomik kaynakların kullanımının özenle sürdürülmesi, kontrolüyle yönetim etkinliklerinde verimlilik ve aktiflik arttırılabilecektir.

Türkiye'de 2004 tarihinde gerçekleştirilen kanuni gelişimlerle yerel idarelere ciddi sorumluluklar yüklenmiş ancak yerel yönetimlerin öz gelirlerine dair karar resmileşmemiştir. Dolayısıyla yerel yönetimler gelir kaynağı bakımından merkezi idareye bağımlılığını sürdürmektedir. 2008 tarihindeki İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile yerel idarelerin kazançlarında yükselme meydana gelecek fakat bu yükseliş öz gelirlerin aksine merkezi idarenin transferleri kanallarıyla sağlanacaktır (Ulusoy ve Akdemir, 2012: 420).

Türkiye'de yerel idareler karar, organ, faaliyet, personellerin tabi olduğu idari vesayet yapısı, yerel idarelerin gelişimini sınırlandırmakta yerel ve demokratik eğilimini zayıflatmaktadır (Ökmen, 1999: 137). Öte yandan yerel idarelerin faaliyetlerindeki hukuka uygunluk ile yerindelik denetimi uygulamaları yerel idarelerin demokrasi ve yerel yönetim özerkliğiyle çelişmektedir (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 25).

Kamuoyunun hizmetlere ilişkin kararlarında ve gerçekleştirilmesine katılım olması, yönetim faaliyetlerinin gizlilik ve bilgi edinme hakların modern bir yaklaşımla denetlenmemesi halkın kamu idaresiyle yerel idareleri arasında ciddi engel ve problemlere sebep olmaktadır (Aykaç vd. 2003: 159).

Vatandaşın kararlarında özgür davranması ve kendini yönetebilmesi anlamındaki demokratik katılım, kaynak tüketiminde etkililiğinin yükseltilmesine imkân verirken merkezi idarenin bürokratik harcamalarını ve sorumluluğunu elimine etme fırsatı sunmaktadır. Vatandaşın seçimlerde ve kararlarda yer alması halkta demokrasi farkındalığı yaratmakta zamanla ortak algı geliştirilebilmektedir. Bilinçliliğin meydana gelmesinde halkın bireysel seçimlerini yapması ve kendiyile ilgili hususlarda idarede söz hakkının bulunması önem arz etmektedir (Çevikbaş, 2008: 71).

Türkiye'deki mevcut yerel yönetim problemleri yeniden yapılanma kararlarını da gündeme taşımıştır. Türkiye'nin yeniden yapılanma görüşleri, planlanan süreç evvelinde başlatılırken sistemli çalışmalarsa planlanan süreç sonrasında gerçekleştirilmiştir. Planlanan dönem öncesindeki araştırmalar, genel çapta çözümler sunan başkalarının gerçekleştirdiği bireysel gözlem ve önerilerin çoğunlukta yer aldığı çalışan problemlerini önemsemeyen değerlendirmelerden ibarettir (Aykaç vd. 2003: 161). Öte yandan 442 sayılı 1924 yılındaki Köy Kanunuyla köyler tüzel yapıya sahip olmuş; döneme göre bariz şekilde geleceğe yönelik olan demokratik nitelikteki kanun dönemin koşullarıyla adapte olamamış gereksinimlere de karşılık verememiştir. Ardından 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 tarihinde oluşturulmuştur. 4878 sayılı kanun ile 1946 yılındaysa belediye meclislerinde seçim iki dereceden tek dereceye dönüştürülmüştür. Bu kanun ile vatandaşın direkt olarak meclis üyelerini seçebilme ve tek günde seçimlerin bitirilme durumları karara bağlanmıştır (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 27).

Planlanan süreçteki çalışmalar ele alındığındaysa bunların yapısal nitelikten çok mevzuat ve kanun değişimini esas aldığı görülmektedir. Bunlar Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi, İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler Ve Öneriler (1971), KAYA Projesi'dir. MEHTAP projesi merkezi kuruluşlarla merkezi hükümetin mahalli ve taşra birimlerindeki idarelerin görevlerini mahalli idarelerin yetkileri, kaynakları, yapılandırılması esaslarının ayrıca incelenip değerlendirilmesini önermektedir. Öte yandan yerel yönetimlerin merkezi idareyle ilişkilerinin değerlendirilmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur (Ökmen, 1999: 139, Kalağan, 2010: 73).

Yerel birimler ile alakalı projelerden diğeri ise kamunun tekrardan yapılandırılmasının genel gidişatının ve taktiklerinin belirlenmesinden sorumlu Danışma Kurulunca oluşturulmuştur. Bu projedeki belli başlı öneriler ise şöyledir (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 28);

- Mahalli idarelerde vesayetin hafifletilmesi ve iletişimin güçlendirilmesi
- Yerel birimlere hizmetleriyle belirli oranda gelir kaynağı verilmesi
- Yerel yönetim hizmetlerinde yalınlık ve basitliğin sağlanması
- Yerel yönetimlerde örgütlenmenin birimlere sunulacak görevlerle oluşturulması yönündedir

Yerel Yönetim Bakanlığı ise 1978 tarihinde yürütülen araştırmalar nihayetinde oluşturulmuştur. Bakanlık, ülkemizdeki hızlı değişime ve yapılandırılmaya devam eden yerel yönetimlerin ekonomik ve idari ilerlemelerinde set oluşturan durumların aşılması, böylelikle hizmetlerde verimlilik ve aktiflik sağlayacak gelişimlerin hazırlanması amacıyla oluşturulmuştur (Sakal, 2000: 130). Fakat bakanlık beklediği yükümlülük ve yetkileri edinemediği için başarısızlığa uğramış ve 1979 tarihinde uygulamadan alınmıştır (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 29).

Kamu yönetiminin çapını küçülten 1980 yılı askeri müdahale dönemi ve sonrasında kamu faaliyetlerinin piyasalaştırılması öngörülmüştür. Böylelikle yerel yönetimlerin güçlerinin arttırılması planlanmıştır. Fakat bahsi geçen çalışmalar beklenen değişimi oluşturamamıştır. 1982 yılına gelindiğinde ise Anayasa'da bahsedilen büyükşehir

belediyeleri oluşturulmuştur. 3030 sayılı kanun ile 1984 tarihinde büyükşehirlerin idari yapıları, hukuki konumları ve sorumlulukları değerlendirilmiştir. Fakat bu kanunda büyükşehirlerle tanıdığı üstünlükle ilçelerle büyükşehir belediyelerinin kaynak, görev ve yetki bakımından denge sağlayamamasına sebep olmuş devamında birçok problem ortaya çıkmıştır (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 29-30).

Planlı dönem projelerinden üçüncüsü KAYA projesi ise 1991 tarihinde tamamlanmıştır. Projede kamu faaliyeti sunan merkezi idarenin taşra ve merkez birimleriyle yerel yönetimlerin aktif, verimli, hızlı, etkin, kaliteli faaliyet sunabileceği yapıya bürünmesini sağlamak; kamu idaresinin ilerleyen modern koşullara adapte etmek; kamu teşebbüslerinin hedeflerinde, yükümlülüklerinde, yetkilerinde ve görevlerinde bunların paylaşımında, kurum yapısında, çalışan sisteminde, kaynaklarda ve kaynakların tüketim şekillerinde, tekniklerinde, yönetmeliğinde, iletişim ve halka ilişkilerinde mevcut sorunları ve yetersizlikleri belirleme ve bu hususlarda gerekli değerlendirmeleri yapma amaçlanmıştır (Yayman, 2008: 249).

Kamu idaresinde KAYA projesi, bütün olarak merkezi idareyle yerel yönetimleri ve taşra idarelerini değerlendirmektedir. Bu projeden evvelki çalışmalarda bu tür bir bütünlük sağlanamamıştır. Projenin bir diğer özelliği ise, yerel yönetimlerin aralarında, merkezle, merkezinde taşrayla koordine olmasına yönelik çabadır. Rapor kapsamında bir başka değinilen husus ise demokratiklik ve verimliliğin birbirleriyle uyumlu olarak ele alınmasıdır (Ökmen, 1999: 140).

1980 yılına dek geliştirilen yapılandırma faaliyetleri kamu yönetiminin mevcut yetenek ve gücünün artırılmasına ilişkin iken 1980 sonrası dönemde aksi yönde seyir etmiş kamunun mevcut kapasitesi daraltılmaya çalışılmıştır (Kalağan, 2010: 76).

Dördüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı kamu idaresinde verimlilik ve etkililik için personel kaynaklarında, kurum ve materyal yapılarında faaliyetlerin kolaylaştırılması hususlarında prensip ve tavsiyeler sunulmuştur. Ancak kuramsal bazda kabullenilen prensip ve tavsiyelerin pratikte pasif olduğu görülmüştür (Kalağan, 2010: 76).

Yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasında gerçekleştirilen en büyük atılım 1998 tarihli yerel yönetimler yasa tasarısı olmuştur.

“Merkezi İdare İle Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esaslarının Düzenlenmesi ve Çeşitli Yasalarda Mahalli İdareler İle İlgili Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı” adlı tasarı halka yerel yönetimler Reform Tasarısı şeklinde sunulmuştur. Böylece durum yalnızca yerel yönetimler açısından değil ülke çapında teşkilatlanmada yapılandırmayı vaat etmiştir (Güler, 1998: 3). Yerel yönetimler yasa tasarısının amaçları aşağıdaki gibi sıralanıyordu (Güler, 1998:4):

- Hizmetlerde etkinlik ve kaynak tüketiminde verimlilik
- Yönetim kararlarında şeffaflık ve halkın katılımını sağlama
- Demokratik katılımı geliştirme
- Yerel ve merkezi yönetimlerin rasyonel sorumluluk paylaşımını sağlama
- Hizmetlerin yerel sahaya ilgili olanlarını yerel yönetimlere nakletme

Yerel yönetimlerle merkezi idarelerin yeniden yapılanma sürecin 2004 tarihinde ivme kazanmıştır. Bu dönemde Hükümet tarafından “Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun” (KYTK), “İl Özel İdaresi Kanunu”, “Belediye Kanunu” ve “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” Meclisten geçirilmiştir (Aktel ve Memişoğlu, 2005: 31).

Kamu yönetiminde kanun tasarısıyla Türk yönetim sisteminin niteliğini kökten değiştirecek özellikte yerel ve merkezi yönetimlerde bazı yeni yasaların yürürlüğe girmesine karar verilmiş ve yerel yönetimlerle ilgili olanları gerçekleştirilebilmiştir. Böylece 5272 sayılı kanun 2004’te onaylanmış fakat yasa şekil yönünden anayasaya aykırılığı sebebiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal davası ardından aynı oluşumlarla bu defa 2005 yılında 5393 sayılı yasayla onaylanmıştır. Böylelikle il özel idarelerinde 2005 yılı 3360 sayılı kanun uygulamaya konulurken; büyükşehir belediyelerinde ise 5216 sayılı kanun 2004 tarihinde geçerlilik kazanmıştır. Yerel yönetimlerde büyükşehir, il özel idareleri ve belediyelere ilişkin bu yeniliklere karşın köy birimlerinde bir değişiklik olmamış ve 1924 yılında çıkarılan Köy Yasası uygulanmaya devam etmektedir (Bilgiç, 2009: 38- 39).

Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılanmasına ilişkin yasanın amacı; şeffaf, katılımcı, hesap verebilir insan hak ve özgürlüklerine dayalı bir kamu idaresi kurmak; merkezi ve yerel yönetimler arasındaki güçler, görevler, sorumluluklar ve kaynaklar bölümünün yeniden yapılandırılması; kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulması için yerel ve merkezi idarenin konumlarını baştan tanımlamak; Kamu hizmetlerinin temel ilke ve ilkelerini düzenlemektir. 2004 ve 2005 yıllarında yerel yönetim alanında çıkarılan yasalarla, yerel yönetimlere yeni görev ve yetkiler, özellikle de sosyal altyapı, klasik altyapı ve imar hizmetleri verildi. Yerel yönetimlerdeki vesayet kontrolü daraltılırken birimlerdeki idari özerklik genişletilmiştir. Reformlar belediyelerin ve il özel idarelerinin yapılarını güçlendirmiş ve işleyişlerini demokratikleştirmiştir. Ancak, bu düzenlemeler yeterli değildir. Türk idari sisteminin aşırı merkezileştirilmesi, yerel yönetimlerin kaynak kıtlığı ve görev ve yetki alanındaki belirsizlikler halen devam etmektedir. Ancak, 1924 yılında Cumhuriyetin ilk yıllarında kabul edilen Köy Kanunu ile ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bazı dönemlerde kısmi değişiklikler yapılmış olmasına rağmen, yasanın esasında değişiklik olmamıştır (Dryanova, 2013).

2012 yılında yerel yönetimlerde 6360 sayılı yasayla birlikte bir takım düzenlemeler olmuştur. 6360 sayılı yasayla birlikte on üç il belediyesinin Büyükşehir belediyesi olmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte Büyükşehir belediyelerinin sayısı 29 olmuştur. Ek olarak Büyükşehir belediyelerin yeni sınırları, il mülki sınırı olacak şekilde düzenlenmiştir. Büyükşehir belediyelerinin oluşturulabilmesi için gerekli olan ekonomik gelişme düzeyi ve fiziki yerleşim durumları kaldırılmış, yalnızca nüfus ölçütüne bakılması kararlaştırılmıştır. Büyükşehir belediyesi olan yerlerdeki il özel idareleri kaldırılıp tüm görev ve yetkileri diğer kurumlara dağıtılmıştır. 6360 sayılı yasayla yerel yönetim sisteminde bu değişiklikler hayata geçirilmiştir. Ancak bu değişiklikler köklü bir değişim olmamış yalnızca reorganizasyonla alakalı değişimler olmuştur.

4.5 Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı

Türkiye’de vergi uygulama, düzenleme ve yürürlükten kaldırma yetkisi Anayasa’da belirlendiği şekilde merkezi hükümet tarafından yapılmaktadır. Vergi toplanması hususu da bütünüyle yasama organına verilmiş olup, kanunlarla belirlenmektedir. Bu noktada Türkiye’de yerel idarelere kanunlarla bir takım vergi toplama yetkisi

tanınmıştır. Fakat bu vergi gelirleri oldukça küçük ve fazla bir gelir kaynağı yaratmayan gelirler olup yerel idarelerin gelirlerinde önemli bir yerleri yoktur.

4.5.1. Vergiler

Türkiye’de belediyelerin alabileceği vergiler 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasasında belirlenmiştir. Bu yasada bulunan vergilerle birlikte emlak vergileri de belediyelerin önemli gelir kaynaklarının başında yer almaktadır. 2464 sayılı yasadaki vergilerde ilanlardan ve reklamlardan alınacak vergiler, eğlence yerlerinden alınacak vergiler, haberleşme vergileri, elektrik ve havagazı kullanım vergileri, yangın sigortası yapımından kaynaklanan vergiler ve çevre vergileri bulunmaktadır.

Emlak vergilerini 1972 senesinden sonra il özel idareleri toplamaya başlamış ve bu toplanan vergilerden yüzde 25’i belediyelere dağıtılmıştır. 1972 senesinden 1981 yılına kadar emlak vergileri merkezi hükümete bağlı olan Maliye bakanlığı aracılığıyla toplanmış ve bu toplanan vergilerden yüzde 45’i belediyelere dağıtılmıştır. 1981 senesinde ise bu dağıtım şekli yürürlükten kaldırılmıştır. 1985’te yürürlüğe giren yasa ile birlikte emlak vergileri genel bütçeden ayrılmış ve sadece belediyeler aracılığıyla toplanmasına karar verilmiştir.

4.5 2. Harçlar ve harcamalara katılma payları

Belediyelerin gelir türleri arasındaki diğer bir gelir türünü ise harçlar oluşturmaktadır. Belediyeler vatandaşlardan bazı durumlar için harç ödemesi almaktadır. Belediyelerin almış olduğu harçlar arasında işgaliye harçları, tatil günlerinde çalışmak için alınan ruhsat harçları, kaynak suyu harçları, hayvan kesimleri ve muayene edilmesi ve denetlenmesi harçları, inşaat harçları, kayıt harçları, imar harçları, ticarethane açma izin harçları, rapor ve ruhsat harçları, sağlık belgesi harçları bulunmaktadır. Belediyelerin gelirlerine en büyük katkısı olan harçlar ise işgal, imar ve inşaat ile alakalı olan harçlardır.

Harcamalara katılma payı 2464 sayılı belediye gelirleri yasasında göre su, kanalizasyon ve yol harcamalarına katılma payı olarak üç şekilde bulunmaktadır. Harcamalara katılma payı bina ve arsalarda vergi değerinin yüzde 2’si kadar olmak zorundadır. (Ulusoy, 2004: 216)

4.5 3. Merkezi yönetim vergilerinden ayrılan paylar

Türkiye’deki yerel idarelerin vergi gelirlerinin en önemlisini genel bütçeden vergi gelirlerine göre belli tutarda almış oldukları paylar oluşturur. Belediyelere ve il özel

idarelerine 5779 sayılı ‘Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Yasa’ gereği belli oranda pay dağıtılmaktadır. Dağıtılacak pay genel bütçedeki vergi gelirlerden vergi idelerinin çıkarılmasıyla elde edilen miktara göre hesaplanıp dağıtılmaktadır.

4.5.4. Hizmet karşılığı alınan ücretler

Taşınır ve taşınmaz mallardan alınan kiralar, toplu taşımacılıktan sağlanan gelirler, müze giriş ücretleri, yüzme havuzu giriş ücretleri benzeri yarı ticari işletme anlamına gelen faaliyetlerden sağlanan kaynaklardır. Bu noktada yapılmak istenen belli bir kar sağlamak değil, faaliyetin finansmanındaki belli bir miktarın karşılanmak istenmesidir.

4.5 5. Merkezi yönetim yardımları

Merkezi hükümetin yardımları genel bütçedeki tahsisatlardan veya kanunla oluşturulmuş fonlardan gönderilen yardımlardan oluşmaktadır. Bu yardımlar genel ve özel amaçlı yardımlar olarak sınıflandırılmaktadır. Genel amaçla yapılan yardımlar harcanacak yerin belirtilmeden yerel idarelerin finansman güçlerini yükseltmek amacıyla sağlanan ödemelerdir. Özel amaçla yapılan yardımlar ise belli bir faaliyetin gerçekleştirilmesi amacıyla sağlanan ödemelerdir.

Özel amaçla yapılan yardımlar İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik bakanlığı, Kültür ve Turizm bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve İller Bankası gibi kurumlardan yapılan ve belli bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için ilgili bakanlık tarafından belediyelere sağlanan ödemelerdir.

Bununla birlikte Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi uluslararası örgütlerden de bir proje hazırlanıp uygulanması şartıyla ödenek sağlanabilmektedir. Bu projelerin uygulanması için projenin durumuna göre değişiklik gösteren miktarda destek sağlanabilir. Bu yardımlara gösterilen ilgi her geçen gün artıp kurumlar için önemli sayılabilecek bir gelir türü oluşturmaktadır.

4.5 6. Borçlanma

Yerel idarelerin gelir türlerinden bir diğeri borçlanmadır. Türkiye’de yerel idarelerin borçlanma yapabilmesi merkezi hükümetin kontrolü altındadır. Oluşan bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Yasasında belirtilmiş olan yeniden değerlendirme oranıyla yükseltilebilir tutarının o yıl içindeki gelirin yüzde 10’ununa kadar olan iç borçlanma yetkisini il genel meclisinin vermiş olduğu kararlar, yüzde 10’u aşan

tutarlar için meclis üye sayısının salt çoğunluğunun vermiş olduğu kararlar ve İçişleri Bakanlığının izni ile borçlanma gerçekleştirilebilir. Dış borç ise yalnızca programlarında yer alan faaliyetlerin yapımı için alınabilir.

4.5 7. Ticari ve sınıai gelirler

Yerel idareler kendi bölgelerindeki gereksinimleri karşılayabilmek için iktisadi kuruluşlar oluştururlar. Genellikle büyükşehir belediyeleri ve özel idareler ticari ve sanayi ile alakalı işletmeler oluşturmaktadır. Yerel idarelerin elektrik hizmetlerini, su hizmetlerini, ulaşım hizmetlerini ve doğalgaz hizmetlerini oluşturacakları iştirakleri aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Büyükşehir belediyeleri bu hizmetlerden kendilerine önemli derecede gelir kaynağı sağlamaktadır.

4.6 Yerel Yönetim Hizmetleri

Yerel hizmet, belediyelerin ve gönüllü kuruluşların, belli bir alanda yaşamını sürdüren insanların; gereksinimlerini karşılamak ve kamu yararının oluşması için yaptıkları, alakalı belediye birimlerinin kontrolünde sürekliliği bulunan hizmetlerdir(Onar, 1966:13). Yerel hizmetler, bizzat yerel yönetimler tarafından sunulabileceği gibi, yerel yönetim birimlerinin gözetim ve denetimi altında iktisadi teşebbüsler, özel sektör kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları tarafından da sunulabilir (Yaylı ve Yaslıkaya, 2012:67).

Bu hizmetler genellikle bölge halkının faydalandıkları günlük yapılan görevlerdir. Günlük yaşamın, normal ve huzurlu bir şekilde geçmesi için bu yapılan hizmetler oldukça önemlidir. Bu görevlerin bazıları şunlardır (Yaylı ve Yaslıkaya, 2012:68):

- Çöp toplama hizmetleri,
- İtfaiye hizmetleri,
- Lağım ve kanalizasyon hizmetleri,
- Kent içi ulaşım hizmetleri,
- Balıkthane, mezbaha ve modern hallerin yapımı ile alakalı hizmetler,
- Eğlence ve dinlenme alanlarının temizlik, fiyat ve kalitelerinin denetimi hizmetleri,

- Yiyecek ve içeceklerin fiyat ve temizlik denetimleriyle alakalı hizmetler,
- Park ve bahçe yapımı ve tadilatı ile alakalı hizmetler,
- Kent içi su, elektrik ve gaz tedarikine bağlı hizmetler,
- Defin ve mezarlık işleri hizmetleri,

Bu sayılan görevlerinde bazılarında ortaya çıkacak aksaklıklar şehirdeki rutin yaşamı kötü bir biçimde engelleyebilmektedir.

4.6 1. Eğitim

Eğitimin dokuz net çıktısı; “gelir artışı, daha iyi birey ve toplum sağlığı, düşük doğurganlık oranı, demokratikleşme, toplumsal düzende istikrar, yoksulluk ve işsizliğin azaltılması, artan çevre bilinci, suç oranlarında düşme, toplumsal suçlarda ve mülkiyet suçlarında düşme” olarak sıralanmaktadır (Arabacı, 2011: 103).

Kamu sosyal harcamalarında eğitim harcamaları en fazla ödeneğin ayrıldığı alandır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında, savunma harcamalarından sonra en çok kaynak eğitim harcamalarına aktarılmıştır. Zira eğitim; diğerlerinin temelini sağlayan, büyümenin ve kalkınmanın çok önemli bir aşamasıdır (Karaaslan, 2005: 43).

Türkiye’de eğitim giderlerinin %75’e yakını devlet tarafından sağlanmaktadır. Bu harcamaların oldukça az bir bölümü belediyelerce yapılırken, daha fazla kısmı merkezi hükümet aracılığıyla yapılmaktadır. Eğitim giderlerinin önemli bir kısmının personel ve yatırım harcamaları olduğu göz önüne alındığında bu harcamaların merkezi hükümet tarafından yapılması normaldir. Belediyelerin personel giderleri ve büyük ölçekli yatırımlar için mali imkânları yeterli değildir. Bu nedenle bu mali sorumluluğun yerine getirilmesi zor olacaktır (Karadağ, 2018:24).

4.6 2. Sosyal hizmetler

Sosyal hizmet kavramı 2828 sayılı yasanın 3. maddesinde şöyle tanımlanmıştır; birey ve ailelerinin kendilerinden ya da çevresel koşullardan kaynaklayan veya kontroller haricinde gelişen maddi, manevi ve sosyal eksikliklerin ve gereksinimlerinin giderilmesine, toplumsal problemlerin engellenmesi ve aşılmasını, yaşam standartlarının geliştirilmesi ve ilerletilmesini hedefleyen planlı ve programlı uygulamaların tamamıdır (Genç, 2009: 61).

Belediyelere sosyal politika çizgisinde sosyal hizmetler yapılması esas olarak sosyal devlet ögeleri ile alakalıdır. Sosyal devlet, sosyoekonomik yaşamı şekillendirerek kimsesizleri, ekonomik durumu kötü kişileri, yardıma ve bakıma ihtiyacı olan kişileri koruma altına alır, bu görevlerin yapılması için, sosyal kurumlarını görevlendirir, koruyucu önlemler aracılığıyla toplum sorunlarını olabildiğince engellemeye ve çözmeye çalışır, sosyal problemleri olan kişileri ve toplulukları koruma altına alan bir yapıdır(Seyyar, 2010).

Sosyal Belediyecilik kavramı “Mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme fonksiyonu veren, bu bakış açısında kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim, yoksulluğun önlenmesi ve çevrenin korunması alanlarını içine alan bir biçimde sosyal amaca entegre eden; ihtiyacı olanlara yardım edilmesi ve sosyal birlikteliğin oluşması ile sosyokültürel düzenlemelerin sağlanabilmesi için lazım olan alt yapı yatırımlarını yapan; bireyler ve toplumsal gruplar arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet kavramını güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyal denetim fonksiyonları veren bir kavramdır (Akdoğan, 2002).

4.6 3. Çevre sağlığı

Bireylerin ve yaptıklarının çevreyle olan bağlantısı ve etkisi inkâr edilemez. Çevre sorunlarına neden olan faaliyetlerin özü, bireyin yaşam yeri olmasından ötürü bu problemler ve tesirleri ilk olarak bu alanlarda görülmektedir (Hamamcı, 1983 – 1984).

Çevre sorunlarının kapsamı, hak kavramında ve ödevlerde bir takım düzenlemelerin yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı yasalarda düzenlemeler yaparak bireyin kendi özelliklerine ait bir çevrede yaşamını sürdürme hakkı olduğuna vurgu yapılmıştır. Bütün insanların temiz ve bakımlı bir çevrede yaşamını sürdürmesi en temel hakkıdır. Çevreyi düzenlemek, çevre sağlığını korumak ve çevrenin temiz tutulmasını sağlamak hem devletin hem de bireyin görevidir. Bundan dolayı çevre yönetiminden sorumlu olan kurumlar (Güler, 2001:3-4) arasında bir bütün oluşturup verimli bir örgüt yapısı oluşturmak en önemli yapılması gereken ölçüttür.

Verimli ve etkin bir teşkilatlanma için, personel, teknik altyapı ve donanım, çevresel eylem planları, finansman gibi etkin bir çevre yönetim sisteminin oluşması gereklidir. Çevre, Anayasa ve kanunlarda yer alan, kamu teşkilatlanması içinde çevre

yönetimi önemli bir anlamdır. Temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamak anayasanın belirlemiş olduğu bir haktır. Çevre hakkı Anayasanın 56. Maddesinde yer alıp güvence altına girmiştir. Çağdaş özgürlük düşüncelerinin bir sonucu olarak hakların yerine getirilmesiyle birlikte ödevleri de getireceği anlatılmaktadır (Baykal, 2010:487-488).

Çevre koruma giderleri, üretim veya tüketimden dolayı olan kirlilik veya sorunların çözümü için yapılan tüm giderleri kapsamaktadır (Pearce ve Palmer, 2001: 404). Bu giderler apartman ve teçhizat gibi duran yapıların inşası, bakımı veya onarımında yapılacak ekonomik maliyetler ise yatırım harcamaları; kirlilik ya da diğer olumsuz etkinliklerden oluşan kötü etkilerin ortadan kaldırılmasına için yapılacak çalışmalar ise cari harcamalar olarak sınıflandırılmaktadır (Broniewicz, 2011: 21).

Türkiye’de çevre koruma giderlerinin %85’lik bölümü belediyeler aracılığıyla yerine getirilmektedir. Avrupa Birliğinde ise giderlerin büyük kısmı kamu-özel işbirliklerine tarafından yerine getirilir. Niteliği itibariyle öncelikle yerel bölümde oluşup ulusal ve evrensel kapsama ulaştığından yapılan giderlere ortak olanların bu alanda yaşamını sürdürenler aracılığıyla finansının sağlanması ve problemlerin çözümünün belediyeler aracılığıyla yapılması gerçekçidir. Fakat burada kamu kurumları arasındaki yetki paylaşımına dikkat edilmesi gereklidir. Bu alanlarda yetki ve sorumluluklar verilen yerel yönetimlere yeterli ödenek sağlanmaması hizmet yapımının verimliliğini etkilemektedir. (Yalçın ve Gök, 2015: 86-87).

4.6 4. Konut hizmetleri

Türkiye’de 1950 yılından bugüne dek olan süreçte gecekondular toplumu kentsel yoksullukla kesişmektedir. Hâlbuki konut, toplumun insanca yaşamını sürdürmesi için temel haklardan bir tanesidir ve 1982 Anayasası’nın 57. maddesinde “devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler” geçmektedir. Konut probleminin en uç noktada yaşandığı evre bir kişinin evsizliğidir. Bütün dünyadaki ülkelerde evsiz kişilerin sayıları artış göstermekte, Türkiye’de genellikle büyük şehirlerde oluşan bir problem olarak önem verilmesi gereken bir noktaya ulaşmaktadır. Yerel yönetimler evsiz kişiler için hassas, sorumlu, kalıcılığı olan çözümler sağlamaları gerekmektedir (Karataş, 2001: 220).

Konut sorunu sanayileşme ile oluşan sosyal problemlerden biridir. Şehirlerdeki nüfus artışı ve yoğunluğu şehirlerde barınma problemini oluşturmaktadır. Geliri yüksek olmayan kişilerin sayısındaki artış nedeniyle yeterli ve kaliteli konut yapımı zorunlu bir hale gelmiştir. Bu konuda İmar kanunları yetkilerine sahip yerel yönetimler sorumlu belirlenmiştir. Yerel yönetimlerin görevleri arasındaki konut yapımı 5393 sayılı Belediye yasasında belirtilmiştir. Ekonomik durumlara ve sanayileşmeye bağlı olarak oluşan kentleşme hızlı nüfus artışına ve nüfusun belli bir yerde yığılmasına sebep olur. Fazlalaşan nüfusun barınma problemlerinin çözülmesi sosyal politikanın oldukça önemli bir görev alanı olmuştur. Dünyada pek çok ülke konut projelerini devlete görev olarak yükleyerek konut gereksinimlerinin sağlanmasını sosyal devlet kavramı içinde yer vermiştir. Şehir alanlarının etkili kullanılması konut ve ekonomik gelişmelerin devam ettirilmesi için gerekli olan alanların yapılması gerekliliğini doğurmuş, belediyelerin bu alan üstünde detaylı çalışmalar yapmaları gerekmiştir (Çetinkaya, 2015:10).

Konut probleminin çözümüne ilişkin önlemlerin ekonomik ve sosyal tesirlerini Ertürk şöyle açıklamaktadır - Konut probleminin çözümü, adaletli olmayan gelir dağılımının dengelenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. - Konut probleminin çözümü insanların sosyal alana uyumlu hale gelmesine ve siyasal kararlılığın oluşumuna yardımcı olacaktır. -İş gücü yoğun bir sektör olduğu için konut sektörü fazla sayıda istihdam olanağı yaratmaktadır. - Barınma şartlarının iyileştirilmesi iş gücü verimliliğini arttırmaktadır (Ertürk, 1997: 193-195).

Şehir topraklarının rant nedeni ile kurgusal maksatla kullanımı geliri yüksek olmayan kişilerin konut problemini ve gecekondü problemini daha çok büyütecektir. Bu sebeple yerel yönetimler kentsel toprakların idaresini geniş toplumsal kesimler için faydalı bir biçimde gerçekleştirmelidirler. Bunun yanında yerel yönetimler bir çok Avrupa ülkesindeki gibi piyasanın yanında olarak konut inşasını üstüne alarak konut arzını yükseltmeli kentsel rantların geliri yüksek olmayan kişileri ezmemesini sağlamadılar. Bunun tersi durumda köylerden kente göçenlerin ve kentsel işlerde çalıştırılmayan yoksul kişilerce çözüm olarak görülen gecekondü problemi daha da artmaktadır. Gecekondü sayıları ev fiyatlarının fazla oluşu ve konut inşası için şehir toprağı arzının yetersizliğinden dolayı artış göstermektedir. Türkiye’de konut inşası hususunda Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından başarılı projeler yürütülmektedir (Çetinkaya, 2015:11).

4.6 5.Ulaşım hizmetleri

Günümüzde geçerliliği olan farklı yasalar bütün yerel birim örgütlerine ulaşım hizmetlerinin yapılması ve etkili biçimde yürütülerek, belediyenin sorumlu olduğu alanlardaki ulaşım faaliyetlerinin yapılmasında önemli yükümlülükler verirken bazı yetkilerde tanımaktadır. Türkiye’de şehir planlamasındaki gelişime uyum sağlanamaması nedeniyle köylerden kentlere göçün artması ve şehirlerdeki idari birimlerin göç ile birlikte oluşan nüfus yoğunluğuna gerekli hizmeti sağlayamaması sonucunda meydana gelen altyapı problemlerinin önemli sebeplerinden biri de ulaşımındaki problemdir. Şehirler insanın yaşam alanıdır ve şehirselleşmenin en önemli amacı vatandaşların faaliyet özgürlüğünün sağlanıp şehirselleşmeye katılımlarını kolay bir şekilde gerçekleştirebilmektir. Toplu taşımacılığın yaygınlaşmadığı şehirlerde, hava kirliliği ve gürültü problemi, trafik sıkışıklığı ve trafik kazaları büyük bir problem oluşturur. Günümüze dek yapılmış olan çalışmalar sonucunda şehirlerde yaşanmış olan başlıca problemin ulaşım ve dolaşım problemi olduğu anlaşılmıştır (İlıcılı, Camkesen ve Kızıldaş, 2011:300-301).

Şehirlerde oluşan nüfus yoğunluğu ve kentin çevreye doğru yayılıp genişlemesi kent içindeki ulaşım problemini gündeme getirmiştir. Bu oluşan problem şehir hayatının başlıca etkenlerinden toplu taşımacılığı ön plana çıkarmıştır. Esas olarak toplu taşımacılık bir yandan toplumun modernleşmesini diğer yandan ise finansal gelişiminin ana belirtilerinden birisi olduğu gerçeğini topluma anlatmaktadır(Özer ve Kocaman,2008: 77-89).

Kentlerin hızlı bir şekilde gelişimi, bu bölgelerin günümüz şartlarına uygun bir düzene sokulmasında toplu taşımacılığın yaygınlaştırılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Kentlerdeki nüfus yoğunluğu ve yaşam alanlarının çevreye yayılıp genişlemesine çözüm üretilememesi sonucunda motorlu araçlar ile beraber şahıs araçlarının sayısında artış olmaktadır ve bunun sonucunda çevre kirliliği, gürültü kirliliği, enerji tüketimindeki artış benzeri çevreyi etkileyecek olumsuzluklara neden olup ulaşım esnasında trafik sıkışıklığı sebebiyle zaman kaybı oluşmaktadır. Bundan dolayı kent içi ulaşımın ana hedefleri, benzeri problemlerin çözülmesi, ulaşım hizmetinin verimli bir şekilde yapılması ve şehirlerin gelişmesini sağlamaktır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için elverişli toplu taşımacılık yöntemlerine, ilk olaraksa raylı taşımacılığa önem verilip uygulanması gereklidir(Abbasgil,1991). Böylece daha etkili, verimli ve uygun ulaşım altyapısı yapılmasıyla da oluşacak çevre problemlerine önlem alınacaktır.

4.6 6. Diğer hizmetler

İşsizlik, ekonomik sorunlarla eş değer sosyal problemler oluşturan bir nedendir. Ekonomik büyüme işsizliğin giderilmesinde önemli bir nokta olsa da gençler, kadınlar ve diğer dezavantajlı toplum için bu sistem başka çözüm yollarıyla entegre edilmezse pek fayda sağlamamaktadır. Bu durum çeşitli seçeneklerin oluşturulması zaruriyetine sebep olmuştur(Sürücü, 2014: 36- 37). İstihdam giderleri, faal ve faal olmayan iş gücü politikaları için yapılan giderler için tanımlanır (Özcan, 2016: 164).

Aktif iş gücü politikalarının gerçekleştirilmesi iş gücünün randımanını yükseltmek ve iş gücü pazarına ulaşımında fırsat eşitliğinin oluşması için planlanmış tedbirlerin tamamıdır. Ana hedefi iş gücü pazarındaki aksamaları yok etmektir. Aktif istihdam politikaları; ücret ve istihdam desteklemeleri, kendi işini kurmuş olanlara yardım projeleri, doğrudan kamusal istihdamın sağlanması, mesleki eğitim programları, kamu eşleştirme ve danışmanlık hizmetlerinden oluşmaktadır(Karabulut, 2007:45-71). Aktif iş gücü politikaları, tam istihdama ulaşımı, finansal büyüme ve kalkınmayı amaçlarken, pasif iş gücü politikaları insanların gelirlerine katkıda bulunmayı hedefler. Bu noktada işsizlik sigortası, sosyal yardımlar, kıdem ve ihbar tazminatları, erken emeklilik ve işsizlik maaşları pasif iş gücü politikalarına örnek olarak verilebilir(Özcan, 2016: 110).

Kültür ekonomisi; girdisi emek olan çıktısı mülkiyet hakkı ile korunan eserler, faaliyetler ve ürünler sunar. Kültürün ekonomik bir değer olarak algılanması onun faaliyet alanını genişletip, yararını yerel birimden global kapsama çekmektir. Merkezi hükümetin kültürel giderlerinin yanında yerel kalkınma izleminde de kültür ekonomisinin yeri oldukça önemlidir(Erataş, vd. 2013: 45-46). Bununla birlikte beşeri sermayenin kaliteli bir duruma ulaşması için kültürel kuruluşlara ve etkinliklere katkıda bulunulması gerekir. İnsanın çalışma hakkının yanında dinlenme hakkının olması da bir ihtiyaçtır. Dinlenme süresi ile emeğin daha faydalı bir şekilde yapılması muhtemeldir. Çalışma zamanından arda kalan zamanların nitelikli kullanımına katkıda bulunan hizmet veya ürünlerin tanıtımı, emeğin daha ekili bir hale gelmesiyle insanların huzurunu ve refah düzeyini arttıracaktır. Birlikte yaşam sürdürülen topluluğun görüşleri ve haysiyetleri doğrultusunda, düşüncesi insan merkezli olması gereken devlet idareleri, din hizmetlerinin yapılmasını sağlayarak insanların daha huzurlu yaşamasını sağlayabilirler. Bu harcama türü Türk bütçe sisteminin analitik bütçe sınıflandırmasının 2. düzeyinde; “Dinlenme ve Spor

Hizmetleri, Kùltür Hizmetleri, Yayın ve Yayım Hizmetleri, Din Hizmetleri, Dinlenme Kùltür ve Din Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri ve diğler hizmetler” olarak sayılmıştır (Erdoğdu ve Yenigùn, 2008: 34).

Düzenli kentleşmenin oluşması için yapılacaklar, çarpık kentleşmenin engellenmesi, planlı ve sürdürülebilir yerleşmenin oluşması için yapılacak altyapı giderleri, bu hedefler için çalışmaların yapılması ve devamlılığın sağlanması, doğal afetlerin yol açtığı hasarlara yapılan giderler, toplu ve sosyal konut yapımı, geliri yüksek olmayan insanların gelirleri barınma maliyetine yardımcı bulunması vb. harcamalar toplum refah düzeyini etkileyecek harcamalardır (Erdoğdu ve Yenigùn, 2008: 33).

İskân faaliyetlerinde devlet, yasalara uyulmaması sebebiyle işlem yapmakla birlikte, ihtiyaç olduğunda eksik kalan konutların yapımını tamamlar. Toplumdaki sosyal uyumun hükümünün gözetimi için yüksek gelir sahibi olmayan kişilerin konut alması hususunda katkıda bulunması ve konut sahibi olma maliyetlerine yardımcı bulunmak oldukça önemlidir. Bu hedefle birlikte dünyada yapılan uygulamalardan en önemlileri kredi denetimi, kamu kredilerinin dağıtımını, desteklemeler ve sosyal konutların yapımıdır. (Yetgin, 2007: 314-317).

Sosyal konutların varlığı, kentsel yoksulluk probleminde bir çözüm bulma girişiminin sonucudur. Şehirlerdeki yoksulluğun yükselmesi, konut alınmasını zor bir duruma dönüştürmüş, yoksulluk ve bununla alakalı sorunları büyütürken kamusal müdahaleleri zorunlu hale getirmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki sosyal konut projeleri, kiraların piyasa fiyatından aşağıda belirlenerek eksik kalan kısmın verilen destekler ile finansının sağlanması şeklinde olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki projelerde ise düşük faizli ve uzun vadeli kredilerle ödenmesi sağlanan toplu konutlar olarak yer bulmuşlardır (Kunduracı, 2013: 54).

4.7 Yerel Yönetimlerin Teknolojiyi Kullanma Yetenekleri

Belediyelerde bilişim teknolojilerinin kullanılmaya başlanması ile birlikte mali işler, personel işleri, yazı işleri gibi yönetsel faaliyetlerde otomasyonunun oluşması, insanların istek ve şikâyetlerinin, bilgi almalarının, izin, ruhsat alma, ödeme işlemleri ve başvuru işlemlerinin internet vasıtasıyla gerçekleşmesi, belediyeye ait bilgi ve verilerin, diğler kurumlar ile paylaşılmasına olanak sağlamaktadır (Güler, 2009). Bu şekilde tek bir otomasyon sistemi ile gerçekleştirilen bütün hizmetlerin durumu

izlenilmektedir. Bununla birlikte hem belediyenin bireylere karşı yapmakla mükellef olduğu hizmet ve görevler ile bireylerin devlete karşı yapmakla sorumlu olduğu görevlerin internet üzerinde hızlı, ekonomik, kesintiye uğramadan ve daha güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hem de belediye birimi ile diğer kurumlar arasında iletişimin sağlanmasına olanak tanımaktadır (Emini ve Kocaoğlu, 2011:185).

Yönetimsel açıdan bakıldığında verimliliğin artması, iç düzene ait olan bilgilerin birikimi, kaydedilmesi, düzenlenmesi ve rahatça ulaşıp yönetilmesi (Balcı, 2003: 267) ve en doğru kararın en kısa sürede verilebilmesi (Sarıhan, 1998: 195) imkânı bilişim teknolojileri yardımıyla oluşmaktadır. Ayrıca belediyenin bireylerle, diğer kamu idareleriyle ve iş dünyasıyla bağlantıya geçmesini kolaylaştırmaktadır (Balcı, 2003: 267-268), iletişim problemlerinin çözülmesiyle erişilen ileri seviyede bilgi aktarımı ve ulaşılabilirlik sebebiyle bireylerin yönetsel hükümlere iştiraki artmakta (Bulut, 2003: 338), demokratik düzene katkı ve devlete güven oluşmaktadır (Kırçova, 2003:23) Bilişim teknolojilerinin kullanılmaya başlanması ile personellerin iş yükünün azalması, hizmet sunumunda zaman ve mekan sınırlamasının olmaması, internet üzerinden yapılacak anketler yardımıyla, bireyin beklenti, istek ve şikayetlerine verilen cevapları daha kolay öğrenebilmesi, şeffaf, birey odaklı, katılımcı ve etkili bir belediye yapısının sağlanması amaçlanmaktadır (Emini ve Kocaoğlu, 2011:186).

Türkiye'deki belediyelerde bilişim teknolojilerinin kullanılmasına ilişkin değişik uygulamalar görülmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi MEBİS (Mezarlık Bilgi Sistemi) sistemiyle, başkentteki mezarlıkları bilgisayar ve network ağı yardımıyla birbirine bağlamıştır. Dünyada ilk defa uygulamaya geçen bu sistemle birlikte dileyen insanlar mezarların bulunduğu alanları ve oraya gidilecek en kestirme yolları bu sistem sayesinde öğrenebilmektedir (<http://www.ankara-bel.gov.tr>). Dünyada kullanımı yaygın olan ve geniş kesimlerce ilgi duyulan Kent Bilgi Bankaları (KBB) ülkemizde ilk kez Bayrampaşa Belediyesi'nde kullanılmaya başlanmıştır. KBB, yerel halkın, nöbetçi eczanelerden belediye hizmetlerine ait her türlü bilgiye erişimine olanak sağlamaktadır. Korunaklı bir kabin içindeki PC ve dokunmatik ekrandan oluşan KBB ilçenin merkezi yerlerine konulmuştur (<http://www.bayrampasa-bld.gov.tr>).

4.8. Yerel Yönetimlerin Şeffaflık ve Hesap Verme Yükümlülüğü

Belediyelerin karar alma ve bu kararları uygulama süreçleri şeffaf olursa, halkın katılımı ve kontrolü de sağlanacaktır (Çelik, vd. 2008: 92). Belediyelerin planları ve programları ile uygulama kararlarında halkın bilgi edinme ve alma hakkı olması gerekir. Bu şekilde, halkın belediyelerde ortaya çıkan durumlardan haberinin olması ve tavsiyelerini bu kurumlara iletme şansı doğacaktır (Tortop, vd. 2006: 27).

Halkın bilgilendirilmesi iki durum için gereklidir. Bunlardan ilki halkın bilgi edinme ve haber alma hakkının bulunmasıdır. İkincisi ise, belediyelerin yapmış olduğu eylemleri “tanıtım” vasıtasıyla halka ilan etmesidir. Bazı merkezi yönetimler kanunlarında bu çeşit bilgilerin halka duyurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Örneğin, Türkiye’de yerel yönetimler imar planlarının bir kopyasını isteyen vatandaşlara belli bir ücret alınarak verilmesini sağlamalıdır. (Çelik, vd. 2008: 92).

Şeffaflık kavramı eski ifadesiyle “aleniyet”, “alenilik” ve “aşikâr”, bir şeyin göz önünde olması berraklık, zahirilik, anlaşılır olmak anlamındayken; yönetim biliminde “idari açıklık”, “yönetimde şeffaflık” “gün ışığında yönetim” “ idari demokrasi” gibi çeşitli terimlerle ifade edilmektedir (Eken, 1994; 39).

Şeffaflık kamu idarelerinin gerçekleştirdikleri işlemlerden ötürü halka bilgi verilmesini ve bu noktada hesap verilebilmesini sağlayan bir kavramdır. Şeffaflık kamu idarelerinde gizli işlerin olmamasına ve yapılması gereken işlerin net bir biçimde yapılmasını gerektirir. Şeffaflık oluşabilecek yolsuzluklara karşı önlem alınabilmesi içinde oldukça mühimdir(Aydın, vd. 2016:435).

Şeffaflık, devletin amaçlarını, bu amaçlara ulaşılması için gerçekleştirdiği uygulamaları ve bu uygulamaların ortaya çıkardığı neticeleri görebilmek için gerekli olan bilgiyi anlaşılır, kararlı, tutarlı ve güven duyulacak bir şekilde halka aktarmasıdır (Demirkıran, vd. 2011:9). Şeffaflık, karışık olan işlemlerin sadeleştirilmesini, gizli kalmış hukuka aykırı hareketleri gün yüzüne çıkarmayı hedefleyen ve bunların ortaya çıkarılmasına elverişli bir idari düzenin kurulmasını da ifade eder (Özkan, 2004: 16).

Yerel yönetimler hizmet sağlama doğrultusunda kamu idareleri arasında oldukça önemli bir yerdedir. Bireylerin yerel gereksinimlerini sağlayan yerel yönetimler halkla en fazla iç içe olan hizmet kurumlarıdır. Yerel yönetimlerin yapmış olduğu

hizmetler direkt halkı ilgilendirmektedir. Bundan ötürü şeffaflık için yerel yönetimlerin daha fazla önem göstermesi gerekmektedir. Demokrasinin olmazsa olmazı olan yerel yönetimler yaptıkları görevlerin ne şekilde yapıldığı, yapılan harcamaların ne kadar olduğunun belirtilmesi, hukuka aykırı hareketlerin önlenmesi ve vatandaşın belediyenin almış olduğu kararlara katılımı hususunda şeffaflık kavramına gereksinim duyulur(Aydın, vd. 2016:429).

Karar alma süreçlerinde tek başına karar alınması yerine şeffaflığın uygulanması ile birlikte halkın alınacak kararlara katılımlarını sağlamak ve alınan kararları denetlemeleri halkın belediyelere olan güvenini sağlayacaktır. Belediyenin görevlerini önceden yasalarla netleştirmesi ile gizliliği olmayan tüm belge ve dokümanlara ulaşılmasına olanak sağlayan bir düzenlemenin yapılmış olması hukuk devleti kuralının yürütülmesine imkân tanıyacaktır. Şeffaf yönetim, topluma hesap vermeyi gerektirdiği için nitelik kavramını ön planda tutarak israfi engelleyecektir(İnaç ve Ünal, 2007: 10-11).

Bugün demokrasi anlamında biçimsel demokrasi zihniyetinin ötesine geçilmelidir. Bu dönemde bireyin seçimlere katılması için çalışılmalı ve alınacak kararlara katılım metotları fazlaştırılmalıdır. Öte yandan demokrasinin bir gerekliliği olan bireylerin yapılan hizmetler için hesap sorabilmesi de zorunlu bir durumdur. Bahsi geçen metotların uygulanmaya başlanabilmesi için şeffaflık kavramının benimsenmiş olması gereklidir. Türkiye’de yerel yönetimler arasında hizmet sağlama doğrultusunda en önemli yetki belediyelere aittir. Topluma en yakın birim olan belediyeler yapılacak hizmetlerin en hızlı ve en nitelikli biçimde sağlanması ile demokrasinin ülke çapında geliştirilmesi yönünden de oldukça önemlidirler. Demokratik, halkın katılımı fazla olan ve hesap verebilen bir belediyeden söz edilebilmesi için şeffaflık kavramının tam manasıyla yerine getirilmesi gereklidir (Aydın, vd. 2016:424). Türkiye’de yeni kamu yönetimi yapılanması ile esnek bir yapı, şeffaf bir düzen, hizmet sağlanan kişilere karşı hassas, sorumlu, hesap verebilen ve halk merkezli bir anlayışın benimsenmesi gerekmektedir (Çevikbaş, 2012: 18).

Yeni kamu yönetimi yapılanmasına bakıldığında, bu yapılanmanın hesap verebilirlik, halk merkezli, şeffaflık, yetki devri, âdemi merkezîyetçilik ve yatay yapılanma kavramlarını vurguladığı görülmektedir. Kamu yönetimleri için önemli olan bu

kavramlar daha etkili ve demokratik bir kamu hizmetinin sağlanması için önemlidir(Aydın, vd. 2016:426)

4.9 Yerel Yönetimlerin Gelecek Kuşaklara İlişkin Planları

Köy yerel yönetimleri gelecekte gerçekleştirilecek olan yeniden düzenleme faaliyetlerinde ilk olarak incelenmesi gereken konudur. Bunun yanında belediyeler için yapılan yeniden düzenleme faaliyetlerinden başarı elde edilmesi için ilk olarak merkezi hükümet tarafında da etkili yeniden düzenleme faaliyetlerinin hızlı bir şekilde yapılması gereklidir (Dryanova, 2013).

Yerel yönetimler son yıllarda birçok sorunla karşılaşmışlardır. Bu sorunlar; kentsel problemlerin yüksek boyutlara ulaşması, düzensiz göçler, teknolojik gelişmeler, demokratikleşme bilincinin artması, hızlı kentleşme, halk odaklılığın esas alınması, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, alt yapı yetersizliğinin problemlere sebep olması, halkın şikâyetlerindeki artış, nitelikli hizmet beklentisinin artması, gelirlerinin artmaması gibi sorunlardır. Bu sorunlar yerel yönetimlerin stratejik planlama yapmalarına neden olmuştur (Akın ve Güleç, 2003: 436).

Türkiye’de kamu yönetiminde başlamış olan yeniden yapılanma çalışmaları ve yürürlüğe giren kanunlarla beraber kamuda stratejik planlama ve performans dayalı bütçeleme çalışmaları ivme kazanmıştır. Stratejik planlamanın kanuni temeli 2003 yılında çıkarılan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunudur. Devlet Planlama Teşkilatı aracılığıyla stratejik planlama kılavuzları hazırlanmış, pilot uygulamalar yapılmaya başlanmış ve stratejik planlama ile alakalı yönetmelikler çıkarılmıştır. Kanuni düzenlemelerle birlikte yerel yönetimler stratejik planlarını belirlemişler ve ileriki yıllarda kuruluş bütçelerini bu planda belirlenen kuruluş misyonu, vizyonu, amaç ve hedefleri ile bir bütün sağlayacak şekilde performans programlarına bağlı olarak yapmışlardır (Gözlükaya, 2007:124-25).

2009 senesinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu raporda şehirlerde yerel yönetim çalışmalarının eksikliği ve giderilmesinin gerekli olduğu konular şu şekilde özetlenebilir;

- Yerel süreçlere katılımı yerel yönetimlerin büyüklüğünün ya da kapasitesinin önemli olmadığı, yapılacak olanların belirlenmesi ve yasallaşması durumunda sorunların çözümlenebileceği
- Yerel süreçlere katılımın hangi şekilde olacağı, yerel yönetimlerin değişen büyüklüklerini ya da kapasitelerini dikkate alacak şekilde, alakalı mevzuatta ayrıntıya girilmemesi, genel ifadelere yer verilmesi
- Katılımın yalnızca şehir planlama kapsamında araçsal olarak hesaplanmış olması
- Otoriter davranışla daha hızlı ve etkin bir şekilde karar verilebileceği görüşünün yaygınlaşması
- Katılımın yukarıdan aşağıya doğru empoze edilmesi, katılımın bilincine ulaşamama, katılımın kendiliğinden teşkilatlanma ile olmaması, liderlerin eksik olması
- Zemin ve zaman azlığı nedeniyle bütün bireylerin aktif katılımının imkân dâhilinde olmaması, bu nedenle yine temsili demokrasinin oluşması yani katılımcılığın “ideal” olarak kalması
- Eğitici faaliyetin boyutu hangi mekanizma ya da model eğitim yapısı içinde yer alacak? Kent konseyi ve gönüllü çalışanlar modelinde eğitim fonksiyonuna yer verilebilir
- Katılımcılığın, yerel yönetimlerde, yalnızca olması gereken zorunlu bir kavram olarak görülmesinden dolayı sözde yürütülmesi; alınmış olan kararlarda yine belediye başkanı ve belediye meclisinin söz sahibi olması

5. İNGİLTERE VE TÜRKİYE YEREL YÖNETİM KARŞILAŞTIRILMASI

Yerel yönetimlerin güçlü olduğu İngiltere’de belediyelere ilişkin ilk yapılanmaların 1830’larda başladığı ve bu yıllardan sonra “belediye sosyalizmi” anlayışıyla oluşan kurumsal yapılanma, git gide faaliyet sahasının büyümesiyle ülke içinde günümüze uygun bir yerel idare sisteminin oluşumuna katkıda bulunmuştur. 20’nci yüzyıllara doğru ise yerel idarelerin ülke içindeki pozisyonları, genel anlamda daha iyi bir duruma gelmiş olsa da, devletlerin tarihi dönemleri bakımından farklılık doğurmuş ve her devlette gerçekleşen durum farklılık göstermiştir (Ersoy, 2012:5).

224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Yasa İngiltere Ulusal Sağlık Sistemi ile birbirine benzemekte ve genellikle iki durumda faydalı olduğu ifade edilmektedir. Bu iki durumda; sağlık harcamalarının azaltılması ve farklılıkları önleyici, kapsayıcı ve iyi bir durum olması konularıdır. Değinilen kanunun temel çerçevesi; sağlık evi, sağlık ocağı, sağlık merkezleri ile hastaneler, bir takım koruyucu hekimlik kuruluşları, sağlık hizmeti özellik arz eden alanlar için oluşturulacak sağlık kuruluşları sağlık müdürlükleri, bölge hastaneleri, bölge laboratuvarları, sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumları, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatı ve diğer bakanlık ve kurumlarda Sağlık Bakanlığı ile uyumlu faaliyetler yürütmek için organize edilmiş birimlerden meydana gelen örgüt olarak sağlık hizmeti sağlanmasıdır. Bahsedilen kanunda sosyalleştirme faaliyetlerini organize etmek ve sürdürmek için oluşturulan " özel daire", faaliyetlerin sürdürülmesi, incelenmesi ve Sağlık Bakanlığı'na öneriler sunmak amacıyla tam bir "korporatif" düşünceyle oluşturulan "Genel Kurul" ve halkla ilişkiyi sağlamak için sağlık ocaklarında, sağlık merkezlerinde ve kentlerde oluşturulacak "sağlık kurulları", sosyalleşmenin planlanıp faaliyete geçmesine, neticelerinin araştırılmasına kadar olan dönemde görevi olacak kurumlar olması düşünülmüştür (Kuşçu, 1993:46).

İngiltere’de yerel yönetimlerde Yapısal Fonlar Avrupa bölgesel politikasının temel finansal aracıdır. Programlama dönemleri temelinde tahsis edilirler ve tek bir Avrupa

Pazarının yaratılmasından kaynaklanan bölgeler arasındaki ve içindeki sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin düzeltilmesine odaklanan eylemi desteklemektedir. Yapısal Fonlar, yerel makamlar için en önemli AB ekonomik destek kaynağıdır. Yapısal Fonlardan her kentsel bölge, Avrupa yüksek politikası alanında kodlanan normlara ve yönetim düzenlemelerine bağlı olarak, yerel konseylerin, ortaklık gruplarının, sivil toplum oyuncularının vb. yararlanmaktadır (Öztürk, 2008: 20-21).

1980'lerde iç pazarı tamamlama hamlesi, Topluluk 'un daha fakir bölgelerini, özellikle Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'nin bazı bölgeleri olmak üzere Avrupa ekonomisinin çekirdeğinde servet yoğunlaşma olasılığına karşı odaklanmaktadır. Yoksul bölgelerin kaygılarına yanıt olarak, Tek Avrupa Yasası, olumsuz etkilendiği düşünülen alanlarda 'ekonomik ve sosyal uyumu' geliştirme gereğini dile getirdi. Tek Avrupa Yasası ile 1987'de ve uyum kavramının lansmanı, bölgesel politikaya daha açık ve yapısal bir yaklaşım getirmiştir. 1987 yılında SEA ilk kez uyum fikrini bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına bağladı ve böylece, tek pazarın daha az gelişmiş bölgeler üzerindeki etkisini dengelemek için tasarlanan Avrupa Birliği uyum politikasının temelini attı (Allen, 2005).

Çizelge 1. Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetimler Farklılıkları

TÜRKİYE	İNGİLTERE
Türkiye'de yerel yönetimler anayasanın 127. maddesinde mahalli idareler başlığında incelenmektedir.	İngiltere'nin yazılı anayasası yoktur. Yerel yönetimler anayasal kuruluş değildir.
Türkiye'de yerel yönetimler İngiltere'ye kıyasla yeni bir olgu ve gelişim devam etmektedir. Dolayısıyla anayasal bir yapıya sahip olmasına karşın İngiltere'ye göre geriden takip etmektedir.	Yerel yönetimler ülke tarihinde köklü geçmişe sahiptir bu yüzde Türkiye'ye göre daha gelişmiştir.
Yerel yönetimlerin gelişmişliği mali özerklik düzeyiyle eş doğrultuda ilerlemektedir. Türkiye bu konuda İngiltere'den geride gelmekle birlikte	İngiltere yerel yönetimler hususunda tamamen mali özerkliğe sahip değildir.

İngiltere'de üstün konumda değildir.	
Türkiye'de köyler haricinde diğer yerel yönetim birimlerinin bütçeleri onaylanmaya tabi değildir.	İngiltere'de yerel yönetimlerin hiçbirinde bütçelerin onaylanmasına gerek duyulmamaktadır.
Türkiye; 'de merkeze bağlı taşra teşkilatları gözetiminde eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetleri yürütülmektedir. Başka bir deyişle eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetleri merkezi idare tarafından yürütülmektedir.	Eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetleri yerel yönetimler tarafından yürütülmektedir.
Yerel yönetimlerde halk katılımı son dönemde aktif olmaya başlamasına karşın henüz aktiflik kazanılmamıştır. Nitekim kent konseylerindeki kararların bağlayıcılıkları düşüktür.	Yerel yönetim faaliyetlerinde halkın katılımı azami ve önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerde ve kararlarda halkın katılımı geleneksel ve demokratiktir.
Türkiye'de modern anlamda yerel yönetimler 19.yy itibariyle batı ıslahatları doğrultusunda meydana gelmiştir.	İngiltere'de yerel yönetimlerin tarihi 15.yy'a dek uzanmaktadır. İngiltere bugünkü anlamda yerel yönetimler yapısına 19. ve 20. yy itibariyle kavuşmuştur.
Yerel yönetimler, hizmet yönünden yerel yönetimler ve mahalli idareler olmak üzere ikiye ayrılır.. Mahalli idarelerin kuruluş esasları ve görevleri, yerinden yönetim ilkesiyle uyumlu olarak yasayla belirlenir.	Yerel yönetimler kanunla kendilerine verilmeyen bir işi üstlendiklerinde mahkeme bunu durdurabilmekte, kanunlarla kendilerine verilen işleri yürütmekte başarısız olurlarsa bu konu mahkemeye götürülebilmektedir.
Yerel yönetim hizmet türleri ve etkinliği bakımından Türkiye istenilen etkinliği kazanamamıştır.	Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları Türkiye'ye göre daha çeşitlidir. Yerel yönetimler kapsamında 700 çeşit hizmet

	yürütülmektedir.
--	------------------

Kaynak: Erdemir, 2010; Political Science Quarterly; Canpolat, 1999;Wilson ve Game, 2011

İngiltere'de yerel yönetimlerin kanunlar belirlenen görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Communities and Local Government, 2012: 17'den akt: Yamaç, 2014);

- Eğitim hizmetleri
- Ulaşım ve otoyol planlamaları
- Sosyal faaliyetler
- Kütüphane hizmetleri
- Ulaşım hizmetleri
- Çevre koruma hizmetleri
- Sürdürülebilir çevre politikaları
- Yerel vergilendirme
- Güvenlik, yangın, koruma hizmetleri

Sıralanan bu hizmetlerin büyük kısmı merkezi idare tarafından yürütülmektedir.

Çizelge 2. Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Özellikleri

TÜRKİYE	İNGİLTERE
Türkiye'de modern anlamda yerel yönetimler 19.yy'da ortaya çıksa da bundan önce de yerel yönetim hizmetleri; kadılar, loncalar ve vakıflar birimleri tarafından sağlanmaktaydı.	1986 yılında yerel yönetimler il, bölge ve köy olmalarına göre sınıflandırılmışlardır. Bu sınıflandırma yapılırken büyükşehir olma özelliklerine bakılmaktadır
Türkiye'de yerel yönetimler genel	Yerel yönetimlerde karar verici olan

olarak, merkezi yönetim hâkimiyetini güçlendiren ve bunun bütün ülkeye yayılmasını sağlayan, merkezi hükümetin yanında yardımcı kuruluşlar olarak görülmüştür.	seçimle göreve gelen belediye meclislerine aittir.
Yerel yönetimler yereldeki vergilerin alınmasını sağlayan merkezi yönetime yardımcı kurumlar olarak görülmüştür.	Yerel yönetimlere belirli alanlarda vergi koyma ve harcama yetkisi verilmiştir.
Yerel yönetimler merkezi idarenin yardımcısı rolündedir.	Merkezi hükümetin yerel yönetimler hakkında yönetsel ve mahkemelerin adli kontrolleri vardır.
Cumhuriyetin ilan edilmesinden bugüne kadar ülkenin birliği ve bölünmez bütünlüğünün parçalanabilir düşüncesiyle yerel idarelere idari ve mali boyutta özerklikte tedbirli olunmuştur.	Yerel yönetimlerin özerkliği yalnızca kendine ait olan alanlarda kurallar koyabilme ve hizmet sağlama gibi belirli oranda bir özerklikleri vardır.
Merkezi idare ile yerel yönetim arasında ast üst ilişkisi bağlamında hiyerarşi belirgindir	Hiyerarşik ilişkilerin yer almadığı yerel yönetimler; yasaların belirlemiş olduğu iş taksimine göre birlik içinde hizmet sağlamaktadırlar.
1982 Anayasası'nın 127. Maddesi'ne göre Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek gereksinimlerinin görülmesi için kurulan ve karar organlarının halk aracılığıyla seçimi yapılarak kurulan idari ve mali özerkliği olan kamu tüzel kişileridir.	Yerel yönetimler genel konularla ilgilenmez; yetki aşımı ilkesinden dolayı sorumlu oldukları alanlar ve görevleri sadece yasalarla belirlidir.
Türkiye'de halkın katılımının yerel yönetimlerde doğrudan etkisi yoktur. Başka bir deyişle konsey kararlarını	Konseylerde alınan kararların yerel yönetimlerin yapmış olduğu hizmetlerde doğrudan bir etkisi bulunmaktadır.

bağlayıcılığı düşüktür. Bu durum halkın katılımını pasifleştirmektedir.	Konsey kararları neticesinde toprak alımı, bina, araç gereç sağlanması, işçi bulunması hizmeti yapılmaktadır.
Türkiye'nin yerel yönetimlerinde kadın konuk evleri, toplum merkezleri, rehabilitasyon merkezleri sosyal hizmet gibi sahalarda faaliyetleri bulunmaktadır	Sosyal hizmet alanlarında yerel yönetimler asli yürütücü konumundadırlar.

Kaynak: Canpolat, 1999; Sandford, 2017; Karasu, 2009; Wilson ve Game, 2011; Henderson ve Knapp, 2003; Çiçek, 2014; Ertaş, 2016

Türkiye'de merkezi hükümet ve yerel yönetimler arasındaki görev dağılımının yeniden yapılanması ve bu noktada yerel yönetimlerin yeniden yapılanma çalışmalarının yapılması konusunda anlaşmazlıklar bulunmaktadır. Yeniden yapılanma çalışmalarındaki anlaşmazlıkların olmasının sebebi, kamu faaliyetlerinin yapılması esnasında elde edilmesi amaçlanan verimlilik, halkın etkin katılımı, hoşnutluğu ve etkinlik seviyesine erişilememesidir. Yukarıdaki kısımda da anlatıldığı üzere Cumhuriyetin ilanından bugünlere kadar git gide gelişen ve ağırlaşan merkezi hükümet ve taşra teşkilatının kamu faaliyetlerini yapmada yeterli olamaması, problemlere vaktiyle önlem alamaması ve çözümler üretememesi gibi nedenlerden dolayı yerel yönetimlere gösterilen önemi arttırmıştır. Bu boyutta 2004 yılı ve sonrasındaki yapılan yerel yönetim düzenlemelerinde, birtakım kamu faaliyetlerini yerel yönetimlere aktararak hizmet yapımında verimliliğin ve etkinliğin sağlanması ana hedef olup, yapılması gereken hizmeti o alandan sorumlu olan birimin yapması gibi düzenlemeler hayata geçirilmiştir (Arslan, 2009: 92).

Çizelge 3. Türkiye'de Yerel Yönetim -Sosyal Hizmetler

Sosyal Belediyecilik	Türkiye sosyal belediyecilik fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine belirli dönemlerde aynı yardım veya güç şartlarda maddi destekte bulunmakla sınırlandırılmıştır.
Merkezi idareye bağlılık	Sosyal hizmet faaliyetlerinde belediyelerle merkezi yönetim birimleri arasında görev ve yetki paylaşımlarında ve hizmetlerin

	organizasyonunda görev karmaşası söz konusudur
Hizmetlerin dayanağı	Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin etkinlik ve devamlılığı siyasi rant aracı olarak görülmektedir.
Hizmetlerin hedefi ve devamlılığı	Türkiye'de henüz sosyal belediyecilik algısının yerleştirilemediği görülmektedir. Hizmetlerde standardizasyonun sağlanamadığı ve uzman personelin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.
Hizmetlerde temel problemler	Türkiye'de yerel yönetimlerin birçok yönden merkezi idareye bağlı olduğu görülmekte; bu da hareket alanında sınırlılık yaratmaktadır. Öte yandan yerel yönetimlerde sık rastlanan diğer sorunlar ise; kaynak eksikliği, görev-yetki paylaşımı, ölçek problemi, katılım ve karar verme problemi olarak sıralanabilir.

Kaynak: Kavruk ve Yaylı, 2008: 18-24; Uçaktürk, v.d.2011; Bayraktar, 2013: 94-96; Çöpoğlu, 2014: 237-243

Türkiye'de son dönemlerde yerel yönetimler sahasında pek çok reform gerçekleştirilmiş olsa da tam anlamıyla yetkinlik sağlanamadığı görülmektedir.

Yurtdışı ile kıyaslandığında Türkiye'de yerel yönetimler kapsamında yöneticilerin sosyal belediyecilik etkinliklerine ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu hususta yerel yönetimler merkezi idarelerin liderliği ve desteğiyle farkındalık eğitimleri almaları yerel hizmetlerine destek olacaktır. Öte yandan Türkiye'de yerel yönetimlerin işbirliği ve ortaklık çapını genişletmesi bu alanda fayda sunacaktır. Zira yerel hizmetler kapsamında sivil toplum örgütlerinin üniversite ve diğer yerel idarelerin ortaklığı ve dayanışması bilimsel ve sosyal sahalarda (Berkün, 2017:594-595) sağlandığında İngiltere gibi Türkiye için de yerel

hizmetler kapsamında konseylerin katılımı etkinleştirilebilir. Böylece hizmetlerde geniş yelpazeye yayıldığında refah düzeyinde olası sonuçlar umut vaat etmektedir.

Çizelge 4. İngiltere'de Yerel Yönetim- Sosyal Hizmetler

Sosyal Belediyecilik	İngiltere; 'de belediyecilik ve yerel kamu hizmetleri konum ve hizmetle sınırlanmaz. Yardımların evrenselliği ilkesinden hareketle merkezi yönetimle beraber yerel konseyler, özel ve kamu sektörü işbirlikleri sosyal hizmetlerin sunumunda yer alabilmektedir.
Merkezi idareye bağlılık	İngiltere'de sosyal destekler merkezi yönetim tarafından yapılmaktadır.
Hizmetlerin dayanağı	Sosyal hizmetlerde veya sağlık hizmetlerinde refah devlet hizmetlerinin evrenselliği benimsenmiştir. Buna göre sosyal hizmetler bölge, etkinlik vb. şekilde sınırlanmamalıdır. Aksi halde belirli alanla ve hizmetle sınırlanılan bölge ötekileştirilerek demokratikleşmeden uzak olacaktır
Hizmetlerin hedefi ve devamlılığı	Yerel yönetimlerde sosyal sistemler merkezi idarenin yaptıkları destekleri sunmakla yükümlüdürler.
Hizmetlerde temel problemler	İngiltere'de yerel yönetimlerde sık sık tartışma konusu yerel hizmetlerin özelleştirilmesi benzeri etkenler bağlamında bu hizmetlerin refahtan ziyade siyasi rant aracı olarak sürdürülmesi hususunda meydana

	gelmektedir.
--	--------------

Kaynak: Walker, 1993:6-7; Bingöl, 2018:105-123

Türkiye’de yerel yönetimlerde sosyal belediyeçilik hizmetleri kapsamında aşık soru veri tabanı eksikliğidir. Nitekim sunulan yerel hizmetler yaygın olarak idarecilerin seçimleri, diğer yerel idarelerin sundukları hizmetler veya varsayımlar yönünde olmaktadır. Dolayısıyla bu tür uygulamalar vatandaşın gereksinimlerinin saptanmasında, özelliklerinin belirlenmesinde sağlanan hizmetlerin aktifliğinin analizinde rasyonel bulgular sunmamaktadır. Bu hususta yerel veri tabanı hazırlanması ve bulguların vatandaşla paylaşılması yerel yönetim stratejilerinde verimliliği ve denetimi arttıracakken vatandaşla ilişkin mevcut verilerin yer aldığı veri tabanı gelecek çalışma ve politikalarına ham ve tarafsız veriler sunarak destek olacaktır (Berkün, 2017:595).

Çizelge 5. Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim-Konut Hizmeti

	Türkiye	İngiltere
Yerel yönetimlerin idaresi	Devletin lojmanlar haricinde konut sektöründeki rolü küçüktür.	Yerel hizmetlerde konseyler tarafından sunulan temel hizmettir.
Yerel yönetim etkinlikleri	Yerel yönetimlerin konut hizmetlerindeki rolü konut inşası öncesi imar, altyapı, arsa temini; konut inşası esnasında denetim; konut tamamlanması ardından oturma izni şeklindedir.	Konut hizmet kapsamı, kira, ev vergisi, evsizlere ev sağlama, emlakçılık etkinliklerinden oluşur.
Yerel yönetimlerin etkinliği	Yerel yönetimlerin konut hizmetleri üzerindeki rolü özellikle köy ve il özel idarelerinde hiç bulunmamaktadır.	Sosyal hizmetlerde eşitlik var iken konut hizmetleri konseyden konseye farklılık gösterir

<p>Konut hizmetlerinde kamu-özel sektör ayrımı</p>	<p>Türkiye'de konut hizmetlerinde yerel yönetimlerde en aktif birim belediyelerdir.</p>	<p>Yerel hizmetlerde konut hizmetleri için özelleştirmeye gidilmiştir. Bu sebeple hizmet kapsamı ve hizmetten yararlananlar farklılık gösterir.</p>
<p>Yaygın hizmet</p>	<p>Türkiye'de belediyelerin sağladığı konut hizmetleri yaygın olarak ucuz belediye meskenleri yaptırılarak belediye namına kiralandırılması yönündedir.</p>	<p>Konut muhtaçlık ölçütleri standart değildir.</p>
<p>Yerel yönetimlerin hedefleri ve politikaları</p>	<p>Konut hizmetlerinde yerel yönetimlerin, imarlı ve alt yapı arsalar üretmek, konut, toplu konut yapıp, satışı, kiralanması için arazi satın almak, kamulaştırmak, bunları trampa etmek, tüm bu faaliyetlerde diğer kamu teşebbüsleri ve bankalarla işbirliği sağlama ve gerekirse bu kuruluşlarla ortak projeler sürdürme yetkisi vardır.</p>	<p>İngiltere'de konseylerin özelleştirme politikaları yönünde sürdürülen konut hizmetleri özel sektörle işbirliği içerisindeki konseyler tarafından konut hizmetleri ihtiyaç sahiplerine sağlanırken bu siyasi rant aracı olarak görülmektedir.</p>

Kaynak: Keleş, 1996:5; Keleş, 2000:305; 5272 Sayılı Kanun m.69; Bingöl, 2018:105-123

Konut problemi genel olarak alt yapı arsa üretme özelinde, geniş kapsamlı tüketici haklarının, yani, temel gereksinimlerin görülmesi hakkı, sağlık ve güvenlik hakkı,

bilgi edinme hakkı, seçme hakkı, ekonomik menfaatlerin korunması hakkı, sağlıklı ortamda yaşamayı sürdürme hakkı benzeri hakların göz önünde bulundurulması ve bu durumla uyumlu çözüm önerilerinin sunulması gerekir (DPT, 2001:57). Fakat Türkiye benzeri gelişimi devam eden ekonomilerde konut probleminin fazlalığı standartlarda düşük kriter kabul edilse dahi konut sağlama meşru kılabilir niteliktedir.

Konut sorununun kişisel problem olarak kabul eden algıların geçerliliğini yitirmesiyle beraber mevcut kazançlarla maddi fırsatlar dâhilinde serbest piyasa şartlarında bireylere konut sağlama politikaları artmaya başlamıştır. Nitekim söz konusu şartlarda kazanç bakımından yeterli olmayan ve toplumsal yönden dezavantajlı ailelerin konut sahibi olması güçtür. Dolayısıyla piyasa şartlarında gereksinimleriyle uyumlu konut bulamayan bireylerin bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelik politikaların önemi artmaktadır (İwu, 2002).

6. GELECEKTEKİ ETKİN YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN ORTAK ÖNERİLER

Ülkemizde 2004 yılı ve ardından gerçekleştirilen yerel yönetim politikalarının hedefi merkeziyetçi formun esnetilmesi yönündedir. Ancak Pratikteki faaliyetlere bakıldığında merkeziyetçi otoritenin halen hâkim olduğu gözlenmektedir. Merkeziyetçi yapının esnetilmesi yönündeki çalışma ve teşvik edilen fikirlere ilişkin gerçekleştirilen yapısal reformların idari özerklik bakımından da beklenen düzeyde gelişim sağlanmadığı görülmektedir. Öte yandan idari ve ekonomik yönden yerel yönetimlerin halen merkeze bağlı oldukları bilinmektedir (Çiçek, 2014:61).

Merkezi hükümetin vatandaşların gereksinimlerinin görülmesinde yeterli olamayacağından dolayı belediyeler oldukça önem arz etmektedir. Bu durumda belediyeler; “kendi yönetimini oluşturan bir kurum olması, yereldeki gereksinimleri sağlayan bir kurum olması ve merkezi yönetimin alt bir kuruluşunu oluşturmak gibi özellikler taşırlar (Uysal, 1987:1).

Yerel yönetim sisteminin kökeninde yerel demokratik unsurlar bulunur. Bu unsurlar yerel toplulukların kendileriyle alakalı hususlarda bizzat kendilerince özgür bir şekilde ve demokrasiye uygun bir şekilde yönetim göstermelerini gerektirmektedir. Bu demokratik unsurlarla birlikte belediye kurumlarının sorumluluğunda olan kamu görevlerinin yapılmasında, merkezi hükümete nazaran verimlilik ve etkinliği daha iyi bir biçimde sağlayan kurumlar olarak görülmektedir. Bu noktada demokrasinin daha kuvvetli bir hal alması ve bütün ülkeye yayılmasında belediyelere daha fazla sorumluluk yüklemektedir (Ökmen, 2003:29).

Belediyeler toplumsal düzenin işleyişinin sebep olduğu, genellikle büyük şehirlerde acil müdahalede bulunulmasına neden olacak düzeyde yükselen yoksulluk, işsizlik, dilencilik, madde bağımlılığı, artan suç oranları gibi problemlerin çözülmesinde merkezi hükümetle birlikte yerel yönetimlerinde görevleri bulunmaktadır. Bu anlayışıyla beraber yerel yönetimler “Sosyal Belediyecilik” anlayışıyla bakıma,

yardıma, korunmaya ihtiyacı olan vatandaşlara yardım edilmesini önemli bir görev olarak görmeleri gereklidir(Eroğlu, 2019:1).

Sosyal belediyeçilik anlayışı ile sosyal hizmetlerin özelleştirilmesi, belediyeler, gönüllü topluluklar ve iş dünyasının bu alana yönelmeleri henüz talep edilen hizmetlerin yapılamadığı sosyal içerikli konuların daha iyi yapılmasına katkıda bulunacaktır. Değişimleri takip eden, dünyadaki gelişmiş ülkelerde olan uygulamalardan yararlanarak kendini yenileyen, yaptığı hizmetlerde halka güven veren, çalışmalarını yaparken etkinliğini arttıran ve yapılan hizmette nitelikten ödün vermeden profesyonel bir şekilde görevlerini yerine getirmelidirler (Genç, 2009:67).

Türkiye’de son dönemlerde pek çok alanda üst kurul adının verildiği bağımsız idari otoriteler oluşturulmuştur. Bu kurullara yapılan eleştiriler olmakla beraber önemli katkılarda bulunduğu da söylenebilir. Bu hususta “Yerel Yönetim Birlikleri Üst Kurulu” ya da birlikler görevlerine göre ayrılarak “Köylere Hizmet Götürme Birlikleri Üst Kurulu”, “Sulama Birlikleri Üst Kurulu” benzeri kurullar oluşturulması hususunda düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Yerel yönetim birliklerine yönelik oluşturulacak üst kurulun en temel görevi yerel yönetim birliğinin vermiş olduğu kararları profesyonel bir şekilde incelenmesinin yapılması olacaktır.

Belediye Gelirleri yasası tekrar ele alınmalı bugünün şartlarına elverişli ve bütün belediye gelirlerini kapsayacak bir yasa hayata geçirilmesi için çalışma yapılmalı ve yerel yönetimlerin öz kaynaklarının yanında merkezi bütçedeki vergi gelirlerinden ayrılmış olan haklarda bu yasayla beraber yürürlüğe konulmalıdır. Çıkarılacak yasayla yerel yönetimlere yeni ve etkili gelir kaynakları oluşturulmalı var olan harçlar ve vergiler bugünün şartlarına elverişli bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimlerdeki mali problemlerin çözümü ve yerel halkın gereksinimlerini yerine getirmek için gelirlerinin arttırılması ve etkili bir hale gelmesi hususunda farklı seçenekler belirlenip hemen yürürlüğe konması zorunluluğu oluşmuştur. Belediyelerde etkili ve verimi yüksek bir mali yönetim için stratejik yönetim ve planlama benzeri, yeni yönetim yapıları uygulamaya konularak kalıcı uygulamaların hayata geçirilmesi, ileriye dönük oluşabilecek durumların göz önüne alınması, yerel yönetimlerin etkin bir hale gelmesine vesile olabilir.

Merkezi hükümetler yerel yönetimlere görevleri bakımından yerindelik denetimi uygulamaları daha iyi olacaktır. Bu denetim bazen amacını aşmaktadır. Bu denetimi yapması gereken yerel halkın kendisidir. Bunun için etkili katılım yöntemleri belirlenmelidir. Merkezi hükümetin yerel yönetimlere yalnızca hukuka uygunluk denetimi yapmaları yeterli olacaktır. Ayrıca İngiltere’de olduğu gibi Türkiye ‘dede yerel yönetimler ombudsmanlığı kurumunun kurulması yerel yönetimlerin daha ciddi bir şekilde denetlenmesini sağlayacaktır.

7. SONUÇ

Bu çalışmada üniter devlet yapısının egemen olduğu Türkiye ve İngiltere'de yerel yönetim sistemleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Türkiye ve İngiltere'deki yerelleşme için gösterilen çabalar dikkate alınmış ve merkezi hükümet ile yerel birimler arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur.

İngiltere üniter devlet yapısının egemen olduğu bir ülke olmakla beraber, yerinden yönetim sisteminin uygulandığı İngiltere'de tarih boyunca yerel yönetim faaliyetlerinin oldukça önemsendiği anlaşılmıştır. İngiltere günümüze kadar bir çok yerel yönetim konusunda politikalar ve yeniden yapılanma çalışmaları yürütmüş ve şu anda bütün dünyada yerel yönetim faaliyetlerinde ve halkın refahının artırılması konusunda örnek alınabilecek devletler arasındadır. Yerel yönetimlerin etkin ve verimli olmasının sebebi çok eskiye dayalı bir geçmişe sahip olmalarıdır.

Yerel yönetimlerin gelişmesi ile beraber esas olarak, halkın yönetime etkili bir şekilde katılması ve kamu faaliyetlerinin verimli ve etkin olarak gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Fakat bu hedef ile beraber bir takım risk durumlarının da iyi idare edilmesi sağlanmalıdır. Yerel demokrasi ve yerel özerklik çalışmalarında toplumsal dengelerin de korunmasına önem verilmesi gerekir.

Yerel yönetimler hizmetlerini yaparlarken, geniş sorumluluk bilinci içerisinde, farklı yapılara saygı duyulması gerekliliği ile bağlantılı olduğu kuruluşlarla işbirliği içinde bulunmak zorundadır. Türkiye'de yerel düzeydeki sosyal hizmet faaliyetleri gün geçtikçe gelişerek devam etmektedir. Sosyal devletin ve sosyal belediyeçilik anlayışının bir kazanımı olan bu tutum son dönemlerde bütün belediyelerin gündemine girmiştir. Vatandaşlara sağlanan altyapı ve imar hizmetlerinin halka ekonomik açıdan bir getirisinin olmadığı, sosyal refah düzeyinin iyileşmesinde etkisi olmadığı, vatandaşların direkt olarak kendileriyle alakalı olan hizmetlerden daha fazla mutluluk duyduğu, belediyelerinde yerel halkın gereksinim ve hoşnutluğunu göz önünde bulundurması gerekliliğinden dolayı sosyal faaliyetlere daha fazla ağırlık vermesi gerekmektedir.

Demokratikleşme süreci devlet yönetim ve denetim sistemlerini de önemli oranda etkilemektedir. Kuvvetli bir geleneksel yapısı bulunan İngiltere’de, belediyeler bu süreç döneminde önemli değişiklikler geçirmiştir. Belediyeler yapılması gereken görev ve sorumlulukları bölgesel ve mahalli düzeyde teşkilatlanmış kurumlarla birlikte yapmaktadırlar. Böylece merkezîyetçi yapıdan kurtularak, daha demokratik bir yapıya ulaşmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Yerel demokrasinin etkili olabilmesi için halkın güçlü biçimde yerel yönetimlere katılması gerekmektedir.

İngiltere’deki yerel yönetimler son dönemlerde yapılmış olan yasa değişiklikleri ile belli bir ölçüde düzenlenmesi sağlanmasına karşın, üniter devlet yapısının hakim olduğu Türkiye’deki yerel yönetimlere göre daha karışık bir yapısı vardır.. Bu karışık olan yapının değiştirilmesi ile alakalı düzenlemeler farklı kişilerce yapılmış olan eleştiriler ve siyasi rekabet sebebiyle ya sonraya bırakılmış ya da var olan yapının yeniden oluşturulması şeklinde olmuştur.

İngiltere yerel yönetimlerinde karmaşık bir düzenin hâkim olması ve siyasi mücadelelerin gerçekleştiği bir ortam olmasına karşın gerçekleştirilen faaliyetler ve önemli niteliklerinin olmasından dolayı Türkiye için örnek alınabilecek bir düzene hâkimdir. Vatandaşlarla alakalı olan yerel düzeydeki kamusal ve yarı kamusal faaliyetlerin neredeyse tamamı yerel birimler aracılığıyla yapılmakta, belediyeler, kararların yürürlüğe konması, personel çalıştırılması ve personellerin çalışma şartları bakımından tek başlarına karar alınmasında önemli yetkileri olup yapmış oldukları faaliyetlerin sağladıkları faydaların tespiti için gözlemde bulunarak alınan neticeleri birimlerine aktarmaktadırlar.

İngiltere ve Türkiye yerel yönetimlerinin karşılaştırılmasında temel alınan halkın katılımı, idari yapı, mali yapı ve sosyo kültürel faktörler doğrultusunda önemli bir demokrasi farkını da ortaya çıkarmaktadır. Türkiye’de halkın yönetimlere katılımı genel olarak seçimlerle olmasına rağmen İngiltere’de ise halkın katılımı ihtiyaç görülen zamanlardaki yapılan anketler yoluyla bile gerçekleşmektedir.

Türkiye’deki etkili olan merkezîyetçi sistem devletin birlik ve bütünlüğünü, anayasal hakların gözetimini ve coğrafi bölgeler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını sağlamadaki etkisi için bazı kesimler bu yapıyı savunmaktadırlar. Buna rağmen şundaki durum incelendiğinde coğrafi bölgeler arasındaki gelişmişlik seviyesi istenilen düzeye gelemediği anlaşılmaktadır. Yani Türkiye’de yapılmak istenen

düzenlemelerle oluşturulmak istenen düzenin tam manasıyla gerçekleşmediği görülmektedir. İngiltere'deki devlet anlayışında ise yerel kaynakları etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak, mali yönden yetki genişliğinin verilmesi ve kamu faaliyetlerinde en iyi değer kuralını göz önünde tutması ile beraber kurumsallaşmalarını tamamlamış durumundadırlar.

Yerel yönetim sisteminin başarılı olabilmesi için merkezi yönetimle işbirliği içinde olan, halkın katılımının ve güveninin artmasını sağlayan, nitelik hizmet yapılması için yeterli ancak tasarruflu kullanılan kaynaklara sahip bir yerel yönetim sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- ABBASGİL, Elif** (1991). “İstanbul’daki Toplu Taşımacılık Kapsamında Raylı Sistemlerin Değerlendirmesi (Esenler-Aksaray Hızlı Tramvay Örneği)”(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- ACAR Mustafa** (2002). “Ekonomik, Siyasal ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi, Yoksa Fırsat mı?”, *Liberal Düşünce*, Sayı: 25-26,s.17.
- AKDEMİR Tekin** (2006). “Yerel Yönetimlerin Finansman Sorunları ve Borçlanma (Türkiye Örneği)”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- AKDOĞAN Yalçın** (2002). “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, Eminönü Bülteni, Sayı: Şubat, İstanbul.
- AKIN Bahadır ve GÜLEÇ Sevcan** (2003). Belediyelerde Stratejik Planlamann Gerçekleştirilebilirliği ve Karaman Belediyesinde Gerçekleştirilen Bir Analiz, Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi, Ankara, TODAİE Yayını, s. 429-445.
- AKTEL Mehmet ve MEMİŞOĞLU Dilek** (2005). “Yerel Yönetim Reformlarının Başarısızlık Nedenleri”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar Reform, Editörler: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 21-38.
- ALLEN David** (2005).“Cohesion and structural funds: Competing pressures for reform?” In H. Wallace, W. Wallace and M. A, Pollack (Eds.), Policy-making in the European Union. Oxford: Oxford University Press.
- ALTAN Mehmet** (1997). Dünya-Türkiye, Küreselleşme ve Değişim, Küyerel *Düşünce Grubu Paneller Dizisi* (Editör: S. Talay),İstanbul, Küyerel Yayını.
- ALTINOK Ramazan ve KAYA Türksel, Bensghir** (2005). “Türk Kamu Yönetiminde E Dönüşümün Yerel Boyutu”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar–1 Reform, (Editör: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik), Ankara, Nobel Yayın, s.675–715.
- ANAYURT Ömer** (2002). “1982 Anayasası ve 3071 Sayılı Kanuna Göre Dilekçe Hakkı”, İnsan Hakları Yıllığı (2001-2002), TODAİE Yayını, Cilt.23-24/1,s.95-128.
- ARABACI İmam Bakır** (2011). “Türkiye’de ve OECD Ülkelerinde Eğitim Harcamaları”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 35,s.100-112.
- ARAP Sultan Kavili** (2015). “40. Yılında İngiltere’de Yerel Yönetim Ombudsmanı”, Ege Akademik Bakış Dergisi, Cilt:15, Sayı 1, s.65-80.
- ARIKBOĞAN Ülkü** (2004). Yerel Yönetimler Arası Mali ilişkiler, İstanbul, Yaylacık Yayıncılık.
- ARSLAN C.** (2009). “Türkiye’de Yerel Yönetimler Ve 2004 Sonrası Yerel Yönetim Reformu”, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

- ARSLAN Süleyman** (1986). “İngiltere’de Ombudsman Müessesesi”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 1, Sayı:19,s. 157-172.
- ASLANOĞLU Rana** (1998). *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*, Bursa, Asa Yayını,1.Baskı.
- AUGUSTE Byron** (1998). “What’s so New About Globalization?” *New Perspectives Quaterly*, Winter, Vol.15, Is. 1.
- AYDEMİR Süleyman Ruhi** (2001)“Türkiye’de Yerel Yönetimler: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Açısından Bir Değerlendirme”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Cilt 6, Sayı 6, s. 36-44.
- AYDIN Ahmet, ÇAMUR Ömer ve KOÇAR Hatike** (2016). “Belediyelerde Şeffaflık: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri*, Kayfor 13 Bildiri Kitabı, s.434-437.
- AYDINLI Halil İbrahim** (2004). *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*, Ankara, Nobel Yayını,1.Baskı.
- AYKAÇ Burhan, YAYMAN Hüseyin ve ÖZER Mehmet Akif** (2003). “Türkiye’de İdari Reform Hareketlerinin Eleştirel Bir Tahlili”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 2,s. 153- 179.
- BABÜROĞLU Oğuz** (1997). “Ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi”, *TÜSİAD Yayınları*, İstanbul, s.15.
- BAHADIR Oktay** (2010). “Ombudsmanlık Kurumunun İsveç, İngiltere ve Fransa İle Karşılaştırılmalı İncelenmesi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 1,s. 363-384.
- BALCI Asım** (2003). “E-Devlet: Kamu Yönetiminde Yeni Perspektifler, Fırsatlar ve Zorluklar”, *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Ed. Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk ve Bayram Coşkun, Ankara, Seçkin Yayıncılık,s. 265-280.
- BANNER Gerhard** (2002).*Community Governance and The New Central-local Relationship*, Blackwell Publishers, Oxford.
- BARRY Norman** (1997).*Birey, Cemaat, Piyasa*, Ankara, Liberte Yayını.
- BAYKAL Tan** (2010).”Türkiye’de Çevre Yönetim Sisteminin Yerel Örgütlenmesi” ,*Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), s.476-492.
- BAYRAKTAR B.** (2013).“Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaya Bakış Açısı “Sosyal Belediyecilik” (Nilüfer ve Yıldırım Belediyesi Örneği)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı*, Uludağ Üniversitesi.
- BERKÜN Sanem** (2017). “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı” *E-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi / Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* ISSN:1308-9633, Cilt:9, Sayı 2, s.594-595.
- BİLGİÇ Veysel K.** (1998). ,*Yerel Yönetimler*, Ankara, 21. Yüzyıl Yayınları,1.Baskı.
- BİLGİÇ Veysel K.** (2005). ,*Yönetim ve Güvenlik: Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Ankara, Seçkin Yayınevi,1.Baskı.
- BİLGİÇ Veysel K.** (2009). , “Türk Yerel Yönetimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Değişik Yönleriyle Yerelleşme*, Editör: Veysel K. Bilgiç, Ankara, Seçkin Yayıncılık,1.Baskı.
- BİNGÖL Ezgi Seçkiner** (2018). “İngiltere Yerel Yönetimlerinde Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım”, *Ombudsman Akademik*, Cilt4, Sayı8, s.105-123.
- BİNGÖL Nahit** (2008). ”Birleşik Krallık ’ta Kamu Yönetimi Reformları”,Ankara, Matus Yayıncılık, s.15.

- BOND Stephen, DENNY Kevin and HALL John** (1999). "Who Pays the Business Rate", Fiscal Studies, Vol. 17 (19-35), s. 24
- BOZKURT Ömer, TURGAY Ergun, SERİYE Sezen** (2008). Kamu Yönetimi Sözlüğü, Ankara, TODAİE, 2.Baskı.
- BÖNKER Frank ve WOLLMANN Hellmut** (2006)."Public Sector Reforms and Local Governments in Germany: The Case of Local Social Policy".Hoffmann V. ve Wollmann H. (Ed.). State and Local Government Reforms France and Germany içinde, s.189-206.
- BREWER Brian** (2007). "Citizen or Customer ? Complaints Handling in the Public Sector", International Review of Administrative Science, SAGE Publications, Vol. 73 (4), s.549-556.
- BRONIEWICZ Elzbieta** (2011). "Environmental Protection Expenditure in European Union", Environmental Management in Practice, s.21-36.
- BULUT Yakup** (2003). "Teknoloji ve Yönetim: Yerel Yönetimlerin Teknolojiye Entegrasyonu", 1. Uluslararası Yerel Yönetimler Üniversite ve Sanayi İşbirliği Sempozyumu, s. 337-351.
- CANPOLAT Hasan** (1999). Dünyada Mahalli İdareler, Ankara, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- CARR Jered** (2006). "Local Government Autonomy and State Reliance on Special District Governments: A Reassessment", Political Research Quarterly, Cilt 59, Sayı 3, s. 482.
- CHANDLER J. A.** (1991). "Local Government Today",Manchester, Manchester University Press, s.1,25
- CLARKE Susan E. and GAILE G.L.** (1997). "Local Politics in a Global Area: Thinking Locally, Acting Globally", the Annals of the American Academy of Political and Social Science, s. 28.
- COCHRANE Allan** (1993). "Whatever Happened to Local Government?", Buckingham Open University Press, s.11
- COLIN Jones, LEISHMAN Chris, ORR Allison M,** (2006) "The revaluation of council tax bands: more than rearranging the deck chairs. Policy and Politics", Ingenta Connect ,Vol.34, Issue. 2, s.219-229
- COŞKUN S.** (2004). "Kamu Reformları: Değişim ve Süreklilik", (Ed. Muhtin Acar ve Hüseyin Özgür), Çağdaş Kamu Yönetimi II, Ankara, Nobel Yayınları, s. 139-143.
- ÇAM Ç. A.** (2015). "Yerinden Yönetim ve Kentsel Siyaset: Avrupa Yerel Yönetim Sistemlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış", (Ed. Pınar Uyan Semerci), Yerel Demokrasi Sorunsalı: Büyükşehir Belediye Meclisleri Yapısı ve İşleyişi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 15- 147.
- ÇELİK Vasfiye, ÇELİK Fikret ve USTA Sefa** (2008). "Yerel Demokrasi ve Yerel Özerklik İlişkisi", Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s. 87-104.
- ÇETİNKAYA Alperen Cihan** (2015). "Yerel Yönetimlerin Toplumsal Politikalara Etki Ve Katkıları".https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/1282_41518_1655.pdf, s.1-20.
- ÇEVİKBAŞ Rafet** (2008)."Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım", Türk İdare Dergisi, Sayı 461,s.71-95.
- ÇEVİKBAŞ Rafet** (2012). "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Türkiye Uygulamaları", Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, s. 9-32.

- ÇİÇEK Yeter** (2014). “Geçmişten Günümüze Türkiye “de Yerel Yönetimler””, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Science, s:61.
- ÇOLAK İlker** (2005). “Bilgi Edinme Hakkı, Önemi ve Bilgi Verme Yükümlülüğü”, Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Dergisi, s.2-20.
- ÇÖPOĞLU Mustafa** (2014). “Sosyal Belediyecilik ve Sorunları”, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:5, Sayı:2, s. 223-247.
- ÇUKURÇAYIR Akif** (2005). “Siyasal Katılım Olanakları Açısından Yerel Siyaset: Yönetişim ve Yerel Alanda Yararlanılabilecek Olan Diğer Yöntemler”, Edt: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 213-234
- DAVIES Steve** (2008). “Taking Stock: The Future of Public Library Service”, London, Unison, s. 22.
- DAVIS Howard** (1996). “Quangos and local Government: A Changing World” Local Government Studies, s.11.
- DAVIS Howard** (1996). The Fragmentation of Community Government: Enabling or Disabling Local Government; Choices for the Future (ED. Steve Leach-Howard Davis, Bingham, open University Press.
- DEMİRKAYA Yüksel ve BOZLAĞAN Recep** (2015). “Londra Anakent Belediye Sistemi ile Türk Anakent Belediye Sisteminin Karşılaştırılması”, (Ed. Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar -1, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 499- 511.
- DEMİRKIRAN Özlem, ESER Hamza Bahadır ve KEKLİK Belma** (2011). “Demokrasinin Tabana Yayılması, Yönetimde Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik Bağlamında Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”, Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s.169-192
- DPT.** (2001). ”Konut”, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- DRUCKER Peter Ferdinand** (1994). Kapitalist Ötesi Toplum (Çev. Belkıs Çorakçı), İstanbul, İnkılap Yayınevi,1.Baskı.
- DRYANOVA Ayshe Mehmedova** (2013) “Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Türkiye Ve Bulgaristan Yerel Yönetimlerinin Karşılaştırmalı Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- DURSUN Davut** (2012). Siyaset Bilimi, İstanbul, Beta Yayıncılık,10.Baskı.
- EKEN Musa** (1994). “Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı” Amme İdaresi Dergisi, Cilt 27, Sayı 2, s.25-54.
- EMİNİ Filiz Tufan ve KOCAOĞLU Mustafa** (2011). “Bilişim Teknolojileri Kullanımının Hizmet Sunumuna Etkileri: Konya İl Özel İdaresi Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, s: 179–200.
- ERATAŞ Filiz, ALPTEKİN Volkan ve UYSAL Doğan** (2013).”Türkiye’de Kültür Ekonomisinin Gelişimine Yerel Bir Bakış”, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1,Sayı 2 s. 25-47.
- ERBAY Yusuf** (1998). Kavram Olarak Küreselleşme , *Yeni Türkiye*, Yıl:4,Sayı 19.
- ERDEMİR Tekin** (2010). “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması Analizi”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

- ERDOĞDU Mithat ve YENİGÜN Ethem** (2008). Türkiye’de Sosyal Bütçe- Nasıl Yapılıyor? Nasıl İzlenir? ,İstanbul, TESEV Yayınları, (Çevrimiçi) <http://www.tesev.org.tr/default.asp?PG=IYOMMMMDTR&MMM,1.Baskı>.
- EROĞLU Mustafa ve YENİGÜN Ethem** (2008). Türkiye’de Sosyal Bütçe: Nasıl Yapılıyor? Nasıl İzlenir? ,TESEV Yayınları.
- ERGUN Turgay** (2003), “Post Modernizm ve Kamu Yönetimi”, Türkiye’de Kamu Yönetimi, Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Ed.),Ankara, Yargı Yayınları s.612.
- ERGUN Turgay ve POLATOĞLU Aykut** (1992). Kamu Yönetimine Giriş, Ankara, TODAİE Yayınları, 4.Baskı.
- EROĞLU Kahraman** (2019). “Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler”, <http://www.kahramaneroglu.com/index.php/about-us/21-yerel-yoenetimlerde-sosyal-hizmetler>.
- ERSOY Durmuş** (2012). “Post-Fordizm ve Yerel Yönetimler: Türk Yerel Yönetim Sisteminde Yaşanan Değişim”, (Yüksek Lisan Tezi),Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- ERTAŞ Handan** (2016). “Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev Ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat Ve Karşılaştırmalı Analiz” Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Sayı 11, s. 87-113
- ERTÜRK Hasan** (2001). Kent Ekonomisi, Bursa, Ekin Kitapevi, Genişletilmiş 3.Baskı.
- ERYILMAZ Bilal** (2013). Kamu Yönetimi, Kocaeli, Umuttepe Yayınları,6. Baskı.
- ERYILMAZ Bilal** (2011). “Kamu Yönetimi Düşünceler/ Yapılar/ Fonksiyonlar/ Politikalar”, Ankara, Okutman Yayıncılık,4.Baskı.
- FLYNN N.** (1996). “ A Mixed Blessing? How The Contract Culture Works”; Sweet Charity; The Role and Workings of Voluntary Organizations: (Ed. C. Hanvey-T.Philpot); Routledge.
- GENÇ Yusuf** (2009). “Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet Uygulamaları”. Kamuda Sosyal Politika Dergisi, Sayı 9, s.61.
- GIDDENS Anthony** (2000). Elimizden Kaçıp Giden Dünya, (Çev. O. Akınhay), İstanbul, Alfa Yayını,1.Baskı.
- GIDDENS Anthony** (2000). Sosyoloji (Çev. H.Özel, C.Güzel), Ankara, Ayraç Yayını,1.Baskı.
- GILBERT Neil** (1998). "Remodeling Social Welfare", Society, Vol.35, Issue 5, July/August.
- GÖNEY Süha** (1993). Siyasi Coğrafya II. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Basımevi, 1.Baskı.
- GÖZE Ayferi** (2011). “Siyasal Düşünceler ve Yönetimler”, İstanbul, Beta Yayıncılık.17.Baskı.
- GÖZLÜKAYA Türkay** (2007). “Yerel Yönetimler Ve Stratejik Planlama: Modeller Ve Uygulama Örnekleri”(Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.
- GÖZÜBÜYÜK Şeref** (1992). Yönetim Hukuku, Ankara, Turhan Yayınları.1.Baskı.
- GÜLER Birgül Ayman** (2001). Çöp Hizmetleri Yönetimi, Ankara, TODAİE Yayınları,1.Baskı.
- GÜLER Birgül Ayman** (1998). “1998 Reform Tasarısı Üzerine İnceleme”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 4,Ekim, s. 3- 25.
- GÜLER Birgül Ayman** (2009). Yerel Yönetimler ve İnternet, <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf7/Sunum/yerelyonetim.doc,2009>, (16. 12. 2009).

- GÜNEL Kamil** (1994). Coğrafyanın Siyasal Gücü, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.1.Baskı.
- GÜZELSARI Selime** (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Cilt 66.
- HAMAMCI Can** (1984). “Çevre Hakkı Üzerine Düşünceler” ,TODAİE Yayınları, Cilt: 5-6, s. 171-180.
- HAMBLETON Robin** (2000). “Modernising Political Management in Local Government”, Urban Studies, s.931.
- HANSEN Hans Gameltolf.** (1996). “Ombudsman Kavramı”, (Çev. Turgay Ergun) Amme İdare Dergisi, Cilt 29, Sayı 3, s.195.
- HENDERSON Catherine and KNAPP Martin** (2003). “Social services in the UK: anannotatedbibliography”,[http://eprints.lse.ac.uk/31002/1/Social%20services%20in%20the%20UK%20\(LSERO\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/31002/1/Social%20services%20in%20the%20UK%20(LSERO).pdf).
- HEYWOOD Andrew** (2013). Siyaset, Ankara, Adres Yayınları.13.Baskı.
- İLICALI Mustafa, CAMKESEN Nilgün, KIZILTAŞ Mehmet** (2011). “Kent içi toplu taşımada verimliliğin artırılması”, 2. Toplu Ulaşım Haftası Transist 2011 IV. Ulaşım Sempozyumu ve Sergisi, s 300-307.
- İRANI Zahir** (2005). “Evaluating e-Government: Learning from the Experiences of two UK Local Authorities”, Information Systems Journal, s. 61–82.
- IWU**, “Wohnungspolitik”, Insitut Wohnen und Umwelt, <http://iwu.de>.
- İLHAN Suat** (1989). Jeopolitik duyarlılık, Ankara, Türk tarih kurumu yayınları, VII. Dizi sayı 113.
- İNAC Hüsamettin ve ÜNAL Feyzullah** (2006). “İngiltere’de Yerel Yönetimler”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 16, s. 125-140.
- İNAC Hüsamettin ve ÜNAL Feyzullah** (2007). “Türkiye’de Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Yönetimde Açıklığın Önemi Ve Uygulanma Düzeyi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:18, s. 1-22.
- JONES George** (1991). “Local Government in Great Britain”, 1988-89, Local Government and Urban Affair in İnternational Perspective. Ed. Joachim Jens Hesse, Baden,s.167.
- JUN Jong and WRIGHT Deil S.** (1996). “Globalization and Decentralization: An Overview”,Washington, Georgetown University Press.
- KAIZER Karl** (2001). “Demokrasi Sorunu Olarak Küreselleşme”, (Çev. F.Timur), Türkiye ve Siyaset Dergisi ,s.2-3.
- KALABALIK Halil** (2005). Avrupa Birliği Üyeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1.Baskı.
- KALAĞAN Gökhan** (2010). “Cumhuriyet Dönemi Türk Kamu Bürokrasisinde Yeniden Yapılanma Ve Yönetimsel Reform Çalışmaları” Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 65-84.
- KARAARSLAN Erkan** (2005).“Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi”, Maliye Dergisi, Sayı 149, s.36-73.
- KARABULUT Alpaslan** (2007). “Türkiye’deki İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği” T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, s.45-71.
- KARADAĞ Yaprak** (2018). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Sosyal Harcamalar: Seçilmiş Büyükşehir Belediyeleri Kapsamında Bir Değerlendirme” (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- KARASU Koray** (2009). Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri, Ankara, İmge Kitapevi, 3.Baskı.

- KARASU Koray** (2013). “İngiltere’de Kamu Yönetimi”, Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri, Karasu, Koray (Yay. Haz.),Ankara, İmge Kitabevi, s.145-292.
- KARATAŞ Kasım** (2001). “Belediyelerin Sosyal Görevleri: Belediyeler Ve Sosyal Hizmetler”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Okulu, Yayın No: 009, s.214-226.
- KARBUZ Halil** (2003).“Yerel Yönetimler ve Bilgi Teknolojileri”,(Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- KAVRUK Hikmet ve YAYLI Hasan** (2008). “2004 Belediye Reform Çalışmalarında İdari Vesayete İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi ve Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 3, ss.1-32
- KAVRUK Hikmet** (2002). Anakente Bakış Türkiye’de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetlerinin Yönetimi, Ankara, Hizmet-İş Sendikası Yayınları,1.baskı.
- KAYA Erol** (2005). “Türkiye’de Yeni Bir Dönem: Yerel Yönetimler Reformu”, <http://erolkaya.com/>, s.15.
- KAYAN Ahmet** (2001). “Türkiye'nin Yönetim Yapısı Ve Bazı Çözüm Önerileri”, Yerel Yönetim Ve Denetim Dergisi, cilt 6, sayı 4, ss. 24- 30.
- KAZGAN Gülten**, (1997). Küreselleşme ve Yeni Ekonomik Düzen, İstanbul, Altın Kitaplar Yayını, 1.Baskı.
- KEARNS Ade and FORREST Ray** (2000). “Social Cohesion and Multilevel Urban Governance”, Urban Studies, SAGE Publications, May,s.996
- KELEŞ Ruşen** (2000). Yerinden Yönetim ve Siyaset, İstanbul, Cem Yayınevi,1.Baskı.
- KELEŞ Ruşen** (1996). Kentleşme Politikası, Ankara, İmge Kitabevi, 3. Baskı.
- KEYDER Çağlar** (1993). Ulusal Kalkınmacılığın İflası, İstanbul, Metis Yayını,1.Baskı.
- KIRÇOVA İbrahim** (2003). E-Devlet Uygulamaları ve Ekonomiye Etkileri, İstanbul, İTO Yayınları.
- KOCAOĞLU Mustafa ve USTA Sefa** (2015). “Seçilmiş Ülkeler Bağlamında Yerel Yönetimlerde Reformlar ve Temel Eğilimler”, (Ed. Mehmet Mecek, Mesut Doğan, Bekir Parlak), İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler, Bekad Yayınları, s.331-352.
- KOÇAK Yüksel** (2008). Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler, Ankara, Orion Kitabevi,1.Baskı.
- KÖSE H. Ömer** (2003). “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, Sayıştay Dergisi, Sayı.49, s.32
- KÖSEOĞLU Özer, YURTTAŞ Fatma ve SELEK Cihan** (2005). “Yolsuzluğu Önleme de Kullanılan Araçlardan Biri Olarak Bilgi Edinme Hakkı”, 2. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Kasım.
- KUNDURACI Nevzat Fırat** (2013). “Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Konut Uygulamaları”. Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 22 Sayı 3,2013,s.54.
- KUŞÇU Mehmet** (1993). “Yerel Yönetimler ve Sağlık Hizmetleri”, Toplum ve Hekim, ss.44-47.
- LANSLEY S. , GOSS S. and WOLMAR C.** (1989). Councils in Conflict: The Rise and fall of the Municipal Left, London, Macmillan.
- LOWNDES Vivien and SULLIVAN Helen** (2004).“ Like a Horse and Carriage or a Fish on a Together? “Local Government Studies”, s.52.
- MAGLEBY David B. , O’BRIEN and LIGHT Paul C.** (2008). ,State and Local Politics, New Jersey: Prentice Hall.

- NOHUTÇU Ahmet** (2009). Kamu Yönetimi , Ankara, Savaş Yayınevi,4.Baskı.
- OAKLAND John** (2002). British Civilization, London and New York, Routledge, Fifth Edition .
- OHMAE Kenichi** (1996).Ulus Devletin Sonu: Bölgesel Ekonomilerin Yükselişi, (Çev. Z. Dicleli), T. Henkel Dergisi Yayınları, 1.Baskı.
- ÖKMEN Mustafa ve ÖZER Buğra** (2007). “Küreselleşme-Yerelleşme Dikotomisinin Açılımları Üzerine Bir Tartışma”, Küresel Esintiler ve Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi, (ed. Yılmaz, Abdullah- Bozkurt, Yavuz), Gazi Kitabevi, s.20.
- ÖKMEN Mustafa** (2005). “Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri ve Yerel Yönetimler”, *Yerel Yönetim Yazıları-1: Reform* (Edit: M.Kösecik, H.Özgür), Nobel Yayınları, s.539-564.
- ÖKMEN Mustafa ve BAŞTAN Serhat** (2004). Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler, Kuramdan Uygulamaya KAMU YÖNETİMİ (Edit. Abdullah Yılmaz, Mustafa Ökmen),Ankara, Gazi Kitabevi.
- ÖKMEN Mustafa** (2003). “Yerel Yönetimlerde Yeniden Düzenleme Girişimleri ve Son Reform Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme”, Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt10, Sayı 1.
- ÖKMEN Mustafa** (2003). “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar”, Yerel ve Kentsel Politikalar, Çizgi Kitabevi,s.29
- ÖKMEN Mustafa** (1999). “Yerel Yönetimlerde Yeniden Düzenleme Girişimleri ve Son Reform Tasarısı Üzerine Bazı Düşünceler”, Türk İdare Dergisi, Sayı 422, s. 133- 151.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN Uğur** (2003).“Kamu Sektörünün Yönetimi Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Yeni Kamu İşletmeciliği”, Çağdaş Kamu Yönetimi I, Muhittin Acar, Hüseyin Özgür (Ed.), Nobel Yayın Dağıtım, s.6
- ÖZCAN Güngör** (2016). Sosyal Bütçe Anlayışı, İstanbul, Kitap Ana Basım Yayın Dağıtım Bilişim,1 Baskı.
- ÖZDEN Kemal** (2010). “Ombudsman (Kamu Denetçisi) ve Türkiye’deki Tartışmalar”, Seçkin Yayıncılık, s.85.
- ÖZEL Mehmet** (2008). Devletin İşlevsel Dönüşümü ve Genel Kamu Yönetimim Üzerine Etkileri, Devletin Dönüşümü ve Yeni Kamu Yönetimi, Mehmet Özel ve Veysel Eren (Ed.) , Konya, Çizgi Kitabevi, 1.Baskı.
- ÖZEL Mehmet ve EREN Veysel** (2008). ”Devletin Dönüşüm Dinamikleri ve Kamu Yönetimi”, Devletin Dönüşümü ve Yeni Dönem Kamu Yönetimi, Derl.: M. Özel, V. Eren, Çizgi Kitabevi.
- ÖZEL Mehmet** (2007). “Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanmasında Desantralizasyon Düşüncesi ve Gelişimi-Gelişmekte Olan Ülkeler Bağlamında Bir Yaklaşım”, Eryılmaz, B., Eken, M., Şen, M.L., (Ed.). Kamu Yönetimi Yazıları içinde, Nobel Yayınları,s.411-445
- ÖZER D. ve KOCAMAN S.** (2008). “İstanbul’un Kent İçi Ulaşımı: Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler”. Civil Academy, Cilt:6, Sayı:3,s.77-89.
- ÖZER Mehmet Akif** (2012). Yeni Kamu Yönetimi, Ankara, Barış Kitap,1.Baskı.
- ÖZER Mehmet Akif** (2005). Yeni Kamu Yönetimi Teoriden Uygulamaya, Ankara, Platin Yayınları,1.Baskı.
- ÖZER Mehmet Akif** (1999). “Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasındaki Görev Bölüşümü (Yerel Özerklik Açısından Bir İnceleme)”, Yerel Gündem Dergisi, Sayı 9, Yıl 1, s. 30- 41.

- ÖZKAN Gürsel** (2004). Demokratik Yönetimin Birinci Adımı: Bilgi Edinme Hakkı, Ankara, Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu Yayını.
- ÖZTÜRK Hafize Berna** (2018). "The Impact Of Structural Funds On Local Government In The Eu: Cases Of The Uk (England) And Germany" (Master Thesis) Sabancı University.
- PARLAK Bekir ve SOBACI Zahid** (2012). ,Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi Teori ve Pratik, Bursa, MKM Yayınları, 1.Baskı.
- PARLAK Bekir** (2011). Kamu Yönetimi Sözlüğü, Bursa, MKM Yayıncılık, 1.Baskı.
- PARLAK Bekir ve CANTÜRK Caner** (2005). Karşılaştırmalı Siyasal ve Yönetimsel Yapılar, Bursa, Alfa Aktüel Yayınları, 1.Baskı.
- PEARCE David and PALMER Charles** (2001). "Public and Private Spending for Environmental Protection: A CrossCountry Policy Analysis", Fiscal Studies, Vol.22, Issue 4, s.403-456.
- PICKVANCE, C.** (1991).The Difficulty of Control and The Ease of Structural Reform. British Local Government in the 1980's ; State Restructuring and Local Power; A Comparative Perspective; (Ed. Chriss Pickvance-Edmond Preteceille); London, Pinter Publisher.
- RAO Nirmala** (1996). "Towards Welfare Pluralism; Aldershot: Dartmouth", s.5
- REINICKE Wolfgang H. and WITTE J.M.** (1999). "Globalisation and Democratic Governance", Governing Beyond The Nation State, (Ed. C. Lankowski), The Johns Hopkins University, AICGS Research Report No.11.
- ROSENTHAL Leslie** (1999). "House Prices and Local Taxes in the UK", Fiscal Studies, Vol.20 Issue 1,s.61-76
- RUCHELMAN Leonard L.** (2000). Cities in the Next Century , Society, Nov/Dec, Vol.38, Issue 1.
- SAKAL Mustafa** (2000). "Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Sorunu: Tarihsel Perspektiften Bir Değerlendirme", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, s. 119- 140.
- SANDFORD Mark** (2017). "Local Governmetn in England Structures, House of Commons Library, Briefing Paper Number 07104, March, <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN07104/SN07104.pdf>.
- SARIHAN Halime İnceler** (1998). Teknoloji Yönetimi, İstanbul, Beta Basım,1.Baskı.
- SCHALKWYK B. ve WORONIUK J.** (2002). "Globalisation and Equality Between Women and Men".
- SCHACHTER Oscar** (1997). "The Decline of the Nation-State and Its İmplications for International Law", Colombia Journal of Transnational Law, Vol: 36.
- SEYYAR Ali** (2010). Sosyal Hizmetler Terimleri, Sakarya, Değişim Yayınları, 1.Baskı.
- SHATKİN Gavin** (2000). "Obstacles to Empowerment Local Politics and Civil Society in Metropolitan Manila, The Philippines", Urban Studies, Vol. 37, No: 12.
- SMITH Peter J.** (2001). "The Impact of Globalization on Citizenship. Decline or Renaissance?", Journal of Canadian Studies, Spring.
- SMITH Kevin B.** (2009). "State and Local Government" Smith, K.B., (Ed.). Washington: CQ Press.
- STANYER Jeffrey** (1980). Understanding Local Government, Second Edition, Billingsand Sans Limited, Oxford.
- SÜRÜCÜ Mustafa** (2014). "İşsizlik, İşsizlikle Mücadelede Pasif İstihdam Politikaları: Almanya ve Türkiye Örnekleri", T.C. Çalışma ve Sosyal

- Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, s.36-37
- ŞAHİN Haluk** (1998). Demokrasi ve Medya: İki Yanı Keskin Bıçak, Yeni Türkiye Dergisi, Yıl:4 Sayı:19.
- ŞAYLAN Gencay** (2003). Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi, Ankara, İmge Yayınları,1.Baskı.
- ŞAYLAN Gencay** (2003). “Kamu Yönetiminde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler”, Türkiye’de Kamu Yönetimi, Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Ed.), Yargı Yayınları,s.584
- TEKELİ İlhan** (1983). “Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 16, Sayı 2,s.3
- TİMUR Taner** (1996). Küreselleşme ve Demokrasi Krizi, Ankara, İmge Kitapevi,1.Baskı.
- TOFFLER Alvin** (1996). Üçüncü Dalga, (Çev. Ali Seden),İstanbul, Altın Kitaplar Yayını,1.Baskı.
- TOPRAK Zerrin** (2000). “Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler”, Türk İdare Dergisi, Sayı 426,s.43.
- TORLAK Emrah ve ÖNEZ Zuhul** (2005). Bir Katılım Modeli Olarak Yerel Gündem 21’e Bakış, Edt: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 649-674.
- TORTOP Nuri, AYKAÇ Burhan, YAYMAN Hüseyin, ÖZER Mehmet Akif** (2008). Mahalli İdareler, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı.
- TORTOP Nuri, AYKAÇ Burhan, YAYMAN Hüseyin, ÖZER Mehmet Akif,** (2006). Mahalli İdareler, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım,1.Baskı.
- TORTOP Nuri** (1995). “Yerel Yönetim Anlayışında Gelişmeler ve Yerel Yönetimlerin Önemi”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt. 1.
- TOSUN Mebrure** (1963). “Hammurabi’nin Toprak Kanunları”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt 21 Sayı 3-4, ss.127-141.
- TURAN Menaf, GÜLER Seyhan ve GÜLER Mahmut** (2013). “Belediye Yönetimine Katılım Bakımından Stratejik Planların Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 18, Sayı 2,ss.241-267.
- TUTUM Cahit** (2012). ”Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma” Aykaç Burhan , Durgun Şenol, Yayman Hüseyin (Ed.), Türkiye’de Kamu Yönetimi kitabı ,Nobel Yayınları, 2.Baskı, s.471-488.
- TUTUM Cahit** (2003). “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma”, Türkiye’de Kamu Yönetimi, Burhan Aykaç, Şenol Durgun, Hüseyin Yayman (Ed.),Ankara, Yargı Yayınları, s.444-445.
- TÜRKOĞLU İrfan** (2009). Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerkliği Algılaması, Ankara, Ümit Ofset.
- UÇAKTÜRK Tülay, UÇAKTÜRK Ahmet ve ÖZKAN Mehmet** (2011). “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği” ,http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ahmet.ucakturk/bildiri/ahmet.ucakturk11.08,2011_04.20.14bildiri.pdf.
- ULUSOY Ahmet ve AKDEMİR Tekin** (2001). Mahalli İdareler, Ankara, Seçkin Yayıncılık,1. Baskı.
- ULUSOY Ahmet ve AKDEMİR Tekin** (2004). Mahalli İdareler Teori Uygulama Maliye, Ankara, Seçkin Yayıncılık,1.Baskı.

- ULUSOY Ahmet ve AKDEMİR Tekin** (2012). Mahalli İdareler - Teori- Uygulama Maliye, Ankara, Seçkin Yayınları, 7. Baskı.
- ULUSOY Ahmet ve AKDEMİR Tekin** (2010). Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye, Ankara, Seçkin Yayıncılık,5.baskı.
- ULUSOY Ahmet ve AKDEMİR Tekin** (2009). “Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 21, s. 259-287.
- UYSAI Birkan** (1987). “Yerel Yönetimin Çevresi-Halkla İlişkiler ve Kanaat Araştırmaları”, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 20,Sayı 1,s.15-32
- WALKER Carol** (1993). Managing Poverty Limits of Social Assistance, London, Routledge.
- WALSH Kieron** (1995). Public Services and Market Mechanism: Competition, Contracting and new Public Management, New York, St. Martin’s Press.
- WEISS Linda and HOBSON John M.** (1999). Devletler ve Ekonomik Kalkınma: Karşılaştırmalı Bir Tarihsel Analiz,(Çev. K.Dündar), Ankara, Dost Kitapevi,10.Baskı.
- WILSON David and GAME Chris** (2011). Local Government in the United Kingdom, , Palgrave Macmillan, Fifth Edition.
- WISE John C.** (2005). “Judicial Federalism: The Resurgence the Supreme Court’s Role in the Protection of State Sovereignty, State and Local Government içinde”, McGraw-Hill/Duskin, s.18-21
- WORTHY B., AMOS J., HAZELL R. and BOURKE G.** (2011). “Town Hall Transparency? The Impact Of The Freedom Of Information Act 2000 On Local Government In England,” ESRC Economic &Social Research Council, The Constitution Unit Department of Political Science University College London, s.11-12.
- YALÇIN Arman Zafer ve GÖK Musa** (2015).“Avrupa Birliği ve Türkiye’de Kamu Çevre Koruma Harcamalarının Analizi”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. Cilt 11, Sayı 25.
- YALÇINDAĞ Selçuk** (1991). “Türk Yerel Yönetimlerinde Yeniden Yapılanma” ,Amme İdaresi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3,s. 123- 152.
- YAMAÇ Müzehher** (2014). “İngiltere’de Yerel Yönetimler”, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Metinleri, Sayı 4,s.8-17
- YATKIN Ahmet** (2004).“Yerel Yönetimler Reformu Üzerine Bir Değerlendirme”, Yerel Yönetim Ve Denetim Dergisi, Cilt 9, Sayı 1,s. 3- 8.
- YAYMAN Hüseyin** (2008). Türkiye'nin İdari Reform Tarihi, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları,1.Baskı.
- YAYLI Hasan ve YASLIKAYA Refik** (2012).” Türkiye’de Yerel Hizmetlerle İlgili Yasal Düzenlemelerin Gelişimi”, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Cilt 47, Sayı 2, s. 65-82
- YEŞİLORMAN Mehtap ve KOÇ Firdevs** (2012). “Yerel Yönetimlerde E-Devlet Uygulamaları ve Yerel Demokrasiye Katkıları”, <https://www.dijitaldonusum.gov.tr/wp-content/uploads/2014/05/Yerel-Yonetimlerde-E-Devlet-Uygulamalari-ve-Yerel-Demokrasiye-Katkilari1.pdf>,2012.
- YETGİN Feyzullah** (2007). “Avrupa Birliği ve Türkiye Konut Politikaları Üzerine Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 23, Sayı 2,2007, s.311-330.
- YILDIRIM Uğur ve ÖNER Şerif** (2004). “Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim-Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye’de E-

Belediye Uygulamaları”, The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET, ISSN: 1303-6521, Cilt 3, Sayı 1, s.49-60.

YILDIRIM Selahattin (1994). Yerel Yönetim ve Demokrasi, İstanbul, IULA-EMME Yayını,1.Baskı.

YILDIRIM Selahattin (1993). Yerel Yönetimler ve Demokrasi: Kavramlar, Yaklaşımlar, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULAEMME, İstanbul, Kent Basımevi.

YÜCEL A. (2003). “Küreselleşme ve Yerel Yönetimlerde Reform Gereği”, I. Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı, Biga/Çanakkale, s.98-108.

İNTERNET KAYNAKLARI

Local Government in England, Political science Quarterly, Vol. 2, No. 4, pp.638.

<http://www.ankara-bel.tr>, (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2019.)

<http://www.bayrampasa-bel.tr>, (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2019.)

www.internet.com/haber, 2003, (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2019.)

www.kuntaliitto.fi/tietot, 2003, (Erişim Tarihi: 12 Ekim 2019.)

<http://www.lga.gov.uk/lga/aio/38686>, (Erişim Tarihi: 12 Ekim 2019.)

<http://www.localleadership.gov.uk/place/localvison/>, (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2019.)

<http://www.mansfield.gov.uk/CHttpHandler>, (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2019.)

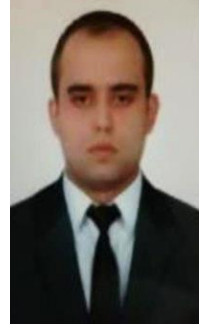
www.nhs.uk, www.hm-treasury.gov.uk, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2019.)

<http://www.services.parliament.uk/Acts/2010-11/localism.html>, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2019.)

Ombudsman Association, www.ombudsmanassociation.org, (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2019.)

U.K. Parliamentary Commissioner Act 1967,
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/13/contents>, (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2019.)

6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Hikmetcan GÜLCÜOĞLU

Doğum Tarihi ve Yeri : 05.08.1991 Edirne

E-posta : Hikmetcan91@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lise** : Özel Edirne Anadolu Lisesi
- **Lisans** : 2016, İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2014-2015 Gaziosmanpaşa Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü Staj